

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1912. Andra kammaren. Nr 52.

Onsdagen den 22 maj.

Kl. 11 f. m.

Förhandlingarna leddes vid detta sammanträde af herr vice talmannen.

§ 1.

Föredrogs och lades till handlingarna protokoll, hållet vid sammanträde nästlidne dag med kamrarnas valmän för utseende af dels fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, dels ock suppleanter för Riksdagens fullmäktige i nämnda bank och kontor, af hvilket protokoll inhämtades, att — sedan fullmäktige i riksgäldskontoret i skrifvelse den 17 innevarande månad anmält, att herr V. L. Moll, som senast vid 1911 års riksdag utsetts till fullmäktig i riksgäldskontoret, afsagt sig detta uppdrag — till fullmäktig för återstående delen af valperioden 1911—1914 blifvit utsedd:

herr Santesson, Per Henrik, förste suppleant för fullmäktige i riksgäldskontoret, v. häradshöfding,

äfvensom att till suppleant efter herr Santesson för tiden från valet, till dess nytt val under år 1913 försiggått, blifvit vald:

herr Tamm, Henric Sebastian, direktör, Bro;

och skulle Riksdagens kanslideputerade genom utdrag af protokollet om dessa val underrättas för afgifvande af förslag till dels förordnanden för de valde, dels skrifvelse till Konungen med anmälan om de försiggångna valen, dels ock den paragraf, som därom borde i riksdagsbeslutet intagas.

§ 2.

Härefter föredrogs och lades till handlingarna sammansatta stats- och bankoutskottets memorial, nr 6, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande nr 4, i anledning af väckta motioner om användande af den i 1912 års statsverksproposition beräknade inkomst af utdelning å statens aktier i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag till belåning af fastigheter inom Kiruna och Malmbergets municipal-samhällen.

§ 3.

Vidare föredrogos, men blefvo ånyo bordlagda jordbruksutskottets utlåtanden nr 103—105.

§ 4.

Efter föredragning af konstitutionsutskottets memorial, nr 36, angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll, lades memorialet till handlingarna.

§ 5.

Vid härefter skedd föredragning af bankoutskottets utlåtande, nr 40, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsreglering för rektorerna vid de allmänna läroverken, dels ock i ämnet väckta motioner, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 6.

*Ang. ändring
af vissa delar
af tulltaxe-
förordningen.*

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget bevillningsutskottets betänkande, nr 42, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af vissa delar af gällande förordning med tulltaxa för inkommande varor, dels ock i ämnet väckta motioner.

Under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 12 april 1912 hade Kungl. Maj:t i en till Riksdagen samma dag aflåten proposition föreslagit Riksdagen att besluta, att vissa delar af tulltaxeförordningen, tulltaxan och under rättelserna om hvad vid tulltaxans tillämpning iakttagas bör skulle erhålla den förändrade lydelse, som innefattades i de uti propositionen intagna förslagen till ändring i nämnda författningar.

Kungl. Maj:ts förslag till ändrad lydelse af § 5 i tulltaxeförordningen var i nedan angifna delar af följande lydelse:

Vid resa, annorledes än med järnväg, från Norge till Sverige öfver de delar af gränsen, som äro belägna norr om gränsstationen i Mitandersfors i Värmland, vare det, med undantag för spelkort, hvilka äro underkastade såväl stämpelafgift som tull, samt brännvin och sprit jämte därmed beredda drycker afvensom vin, för hvilka senare varor tull skall erläggas, medgifvet att af till införsel tilllätna, tull underkastade naturalster eller tillverkningar tullfritt medföra följande mindre partier, nämligen:

bröd, alla slag, tillsammans 20 kilogram,

— — — — —
— — — — —

malt, 40 kilogram,
 maltdrycker, alla slag, tillsammans 10 liter,

*Ang. ändring
 af vissa delar
 af tulltaxe-
 förordningen.
 (Forts.)*

— — — — —
 dock att för det fall, att resan sker öfver någon af här nedan
 angifna delar af riksgränsen, ofvan stadgade myckenheter i fråga
 om nedannämnda varor sålunda ökas, att det skall vara den resande
 tillåtet att af dem tullfritt medföra följande partier, nämligen,

a) vid resa öfver gränsen mot Härjedalen eller mot Frostvikens
 socken i Jämtland eller mot Västerbottens län:

socker och sirap, alla slag, tillsammans 20 kilogram,

— — — — —
 I samband med ifrågavarande proposition hade utskottet till
 behandling förehått två inom Riksdagen väckta motioner, nämligen:

nr 109 i Första kammaren af herr *K. A. Nilson*, som hem-
 ställt, att den i Kungl. Maj:ts förslag till ändrad lydelse af § 5 i
 tulltaxeförordningen förekommande punkten »Maltdrycker, alla slag,
 tillsammans 10 liter», måtte i stället få samma lydelse som i hit-
 tillsvarande § 5 mom. a) af samma förordning, nämligen »Malt-
 drycker, alla slag, tillsammans 5 liter»; och

nr 310 i Andra kammaren af herr *Torgén*, som, med instäm-
 mande af en annan af kammarens ledamöter, hemställt, att Riks-
 dagen måtte besluta, att § 5 momentet a) i Kungl. Maj:ts proposi-
 tion om ändrad lydelse i vissa delar af gällande förordning med
 tulltaxa för inkommande varor jämväl måtte omfatta Hotagens
 socken i Jämtland.

Utskottet hemställde, att Riksdagen måtte, med afslag å herr
 Nilsons förenämnda motion, bifalla Kungl. Maj:ts förevarande pro-
 position med förslag till ändrad lydelse af vissa delar af gällande
 förordning med tulltaxa för inkommande varor, dock att, med bifall
 till herr Torgéns motion, § 5 af tulltaxeförordningen skall erhålla
 följande ändrade lydelse:

§ 5.

— — — — —
 a) vid resa öfver gränsen mot Härjedalen eller mot Hotagens
 och Frostvikens socknar i Jämtland eller mot Västerbottens län:

— — — — —
 I afgifven reservation hade dock herrar *K. A. Nilson*, *Byström*,
Larsson i Klagstorp och *Bergman* yrkat, att § 5 i tulltaxeförord-
 ningen skulle erhålla följande lydelse:

Ang. ändring
af vissa delar
af tulltaxe-
förordningen.
(Forts.)

§ 5.

Vid resa — — — — —

malt, 40 kilogram,
maltdrycker alla slag, tillsammans 5 liter,

a) vid resa öfver gränsen mot Härjedalen eller mot Hotagens
och Frostvikens socknar i Jämtland eller mot Västerbottens län:

Efter föredragning af utskottets hemställan yttrade:

Herr Larsson i Klagstorp: Herr talman, mina herrar! Som synes af förevarande utskottsbetänkande, ha herrar Nilson, Byström och jag jämte någon annan afgifvit en reservation mot förevarande utskottsbetänkande. Afsikten med den ändring, som Kungl. Maj:t såväl som enskilda motionärer ha föreslagit i gällande tulltaxeförordning, är ju den, att man skulle åstadkomma för de medborgare, som bo i de nordliga gränstrakterna mot Norge, någon lättnad för införande af lifsförnödenheter, som de kunna vara i behof af för sitt dagliga uppehälle. Vi ha, som sagdt, icke haft något att anmärka mot den föreslagna bestämmelsen i stort taget, men vi ha icke ansett, att vi kunna gå med på förslaget i dess fulla utsträckning i den punkt, som rör tullfri införsel af maltdrycker. Vi ha gått med på, att exempelvis kvantiteten malt höjes från 10 kg. till 40 kg., därför att vi ha ansett, att det kunde vara behöfligt, att man finge föra öfver gränsen någon större kvantitet malt för att i sin hembygd kunna brygga svagdricka och sådana drycker, som äro behöfliga för eget behof, men vi ha icke ansett, att det är något skäl, som talar för, att man skulle underlätta införseln af starkare, alkoholhaltiga maltdrycker. I realiteten har det icke stor betydelse, om vi bifalla utskottets hemställan eller reservationen, men jag har ansett det rent principiellt sedt oriktigt, att man skall öka på och underlätta införseln af starkare maltdrycker, ty jag anser icke, att dessa starkare maltdrycker äro nödvändiga artiklar för den bofasta befolkningen däruppe. Och därför ha vi yrkat på, att bestämmelsen, i hvad den rör maltdrycker, skulle bibehållas vid hvad som förut varit gällande, nämligen 5 liter, och icke höjas, såsom Kungl. Maj:t föreslagit, till 10 liter. Det är den enda afvikelse, vi gjort, och den enda punkt, vid hvilken vi reserverat oss. Jag skall icke vidare motivera vår ståndpunkt, utan endast understryka, att det är af principiella skäl, som jag icke velat vara med om en utvidgning af tullfri införsel af starkare maltdrycker.

På grund häraf skall jag, herr talman, be att få yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till reservationen.

I detta anförande instämde herrar *Byström, Modig, Björnberg, Johansson* i Uppmålby, *Runefors, Andersson* i Altofta, *Hamrin, Eliasson* och *Bosson*.

Ang. ändring af vissa delar af tulltaxe-förordningen.
(Forts.)

Herr Vennersten: Den föregående ärade talaren nämnde, att det endast var af principiella skäl, som han yrkade bifall till motionen. Jag skall be att få påpeka, att det af praktiska skäl torde vara klart, att man bör bifalla utskottets förslag. Redan nu ha vi två olika serier af kvantiteter för olika varuslag, som få införas tullfritt öfver gränsen, och i fråga om maltdrycker antingen 5 liter eller 10 liter. De större kvantiteterna ha nu blifvit föreslagna till införande i den 5:te paragrafen, och det innebär naturligtvis en utsträckning, men praktiskt taget har Kungl. Maj:t icke gjort annat än upptagit nu gällande bestämmelser i fråga om högre kvantum, och jag tror, att, då Första kammaren nu fattat beslut om bifall till Kungl. Maj:ts förslag, saken icke är värd en gemensam votering, utan jag hemställer, att kammaren behagade bifalla utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, framställde herr vice talmannen propositioner först på bifall till utskottets hemställan och vidare på bifall därtill med den ändring, som innefattades i den af herr K. A. Nilson m. fl. afgifna, vid betänkandet fogade reservationen; och fattade kammaren beslut i öfverensstämmelse med den förstnämnda propositionen.

§ 7.

Härefter föredrogos hvart för sig och godkändes bevillningsutskottets betänkande, nr 44, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående tullrestitution i vissa fall vid återutförsel af utländsk vara, dels ock en i ämnet väckt motion, och memorial, nr 45, angående ändringar i tullbehandlingen af vissa varor.

§ 8.

Vidare förekom till behandling första särskilda utskottets utlåtande, nr 9, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande af anslag till understödjande af sjukkassor, dels ock en i anledning däraf väckt motion.

Ang. understödjande af sjukkassor, som meddela moderskapsunderstöd.

Uti en den 26 april 1912 dagtecknad proposition, som för förberedande behandling hänvisats till särskilda utskottet nr 1, hade Kungl. Maj:t, under återopande af propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden, föreslagit Riksdagen att för understödjande af sjukkassor, som meddela moderskapsunderstöd, på

Ang. under-
stödjande af
sjukkassor,
som meddela
moderskaps-
understöd.
Forts.)

extra stat för år 1913 anvisa ett förslagsanslag af 25,000 kronor att fördelas i enlighet med de grunder och på de villkor, som af Kungl. Maj:t bestämdes.

Därjämte hade till utskottet hänvisats en i anledning af berörda proposition inom Första kammaren af herr J. E. Berglund väckt motion, nr 115, hvori hemställdes, att Riksdagen med afslag å Kungl. Maj:ts förevarande proposition måtte besluta hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och eventuellt förslag till sådan ändring af lagen om sjukkassor den 4 juli 1910, att registrerade sjukkassor måtte åläggas att utbetala understöd vid barnsbörd för den tid, för hvilken lagstiftningen om arbetarskydd kunde komma att föreskrifva obligatorisk arbetshvila.

Utskottet hemställde att Riksdagen, med afslag å herr Berglunds ofvannämnda motion, måtte för understödjande af sjukkassor, som meddela moderskapsunderstöd, på extra stat för år 1913 anvisa ett förslagsanslag af 25,000 kronor att fördelas i enlighet med de grunder och på de villkor, som af Kungl. Maj:t bestämdes.

Häremot hade dock reservation afgifvits af grefve *H. Hamilton*, med hvilken herrar friherre *F. De Geer*, *Antonsson*, *von Bahr* och *Andersson* i Knäppinge instämt, och som inom utskottet yrkat, att utskottet måtte hos Riksdagen hemställa om afslag å såväl Kungl. Maj:ts proposition som herr Berglunds motion.

Utskottets hemställan upplästes, hvarefter ordet begärdes af

Herr Andersson i Knäppinge, som anförde: Då jag i detta ärende antecknat mig som reservant, skall jag be att endast med några ord få säga hvarför.

Jag har först och främst i utskottets utlåtande icke kunnat finna något talande skäl för denna framställning. Utskottet säger här på sid. 2, att syftet visserligen kan vara bra, hvilket utskottet icke vill förneka, men att, »huruvida detta syfte på den i propositionen föreslagna vägen skall kunna i afsevärd mån förverkligas, synes däremot tvifvelaktigt». Det är ju också alldeles säkert, att icke därigenom just de kvinnor, som verkligen äro i behof af hjälp, komma att få sådan. Jag har också icke i den kungl. propositionen funnit, att sjukkassorna, som egentligen här skulle få understöd, eller deras styrelser varit hörda i detta hänseende, och huru de yttrat sig härom. Jag har bland annat hört, att till och med lagrådet haft sina betänkligheter emot saken.

Då således många skäl tala för att man här icke kan vinna det åsyftade målet, nämligen att de, som verkligen behöfva hjälp, skola få sådan, och som det icke kan vara tänkbart, att det kan bli någon effektiv hjälp, förrän organisationen af obligatorisk moder-

skapsförsäkring kommer till stånd, ber jag, herr talman, att på dessa grunder få yrka bifall till den af herr Hamilton afgifna reservationen.

Vidare yttrade:

Ang. understödjande af sjuk-kassor, som meddela moderskapsunderstöd.
(Forts.)

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Schotte: Herr vice talman, mina herrar! Det understöd, som här är fråga om, eller det anslagsbelopp, som här begäres, har icke varit afsedt att utgöra ett komplement till den lagstiftning angående barnsängshvila, som föreslagits i arbetareskyddslagen. Endast genom införande af obligatorisk moderskapsförsäkring kan ett sådant komplement vinnas. Syftet har allenast varit att i någon mån underlätta ett allmänare införande af moderskapsunderstöd bland de sjukunderstöd, för hvilka den frivilliga sjuk-kasserörelsen ger ersättning. Det är ett försök, ett provisorium, må vara, men då det ju är fråga om en relativt liten kostnad för statsverket, har det ansetts lämpligt att göra detta försök i afvaktan på att mera ordnade och systematiska förhållanden kunna införas i samband med obligatorisk sjukförsäkring. Ty vi må beakta, att vår folkökning och vår nativitet äro svaga och att barnadödligheten särskildt bland de mindre be-medlade är stor, och det ej minst bland de oäkta barnen.

Det har sagts, att sjuk-kassorna själfva ställt sig afvisande mot detta förslag; det har också invändts, att sjuk-kassorna icke blifvit hörda i denna anslagsfråga. Jo, de ha blifvit hörda angående hela det förslag till moderskapsförsäkring, som förelåg från de sakkunniga och däri statsunderstöd för frivillig moderskapsförsäkring hos sjuk-kassorna upptagits. Emellertid tror jag, att den väg, som sjuk-kassorna anvisat, då de tänkt sig sådana förändringar i sjuk-kasselagen, att moderskapsunderstöd blefve obligatoriskt för sjuk-kassorna att meddela, är mindre lämplig. En del betänkligheter resa sig nämligen däremot. Af det, som återfinnes på sid. 6 och 7 i den kungl. propositionen, framgår tydligt, att en del vägande invändningar finnas häremot. Otvifvelaktigt är denna fråga icke så enkel, som man tror; det skulle också fordras en del stadganden om minimiprestationer för detta moderskapsunderstöd. Det kan knappast heller vara lämpligt att nu verkställa en ytterligare påbyggnad eller en omarbetning af sjuk-kasselagen, enär man därigenom skulle komma att fördröja omläggningen till obligatorisk sjukförsäkring.

Man har uppenbart i intresserade kretsar motsatt sig att gå den väg, som de sakkunniga genom sitt utlåtande angående obligatorisk moderskapsförsäkring anvisat; för min del finner jag alltjämt dessa invändningar ganska obefogade och ovederhäftiga; men jag har ansett lönlöst att för närvarande kämpa mot dem och därför funnit lämpligt att på det nu föreslagna sättet söka uppmuntra sjuk-kassorna att så mycket som möjligt tillse, huruvida de icke bland sina understödsformer kunde inrymma äfven moderskapsunder-

Ang. understödjande af sjuk-kassor, som meddela moderskaps-understöd.
(Forts.)

stöd. Ett obligatoriskt stadgande i sjukkasselagen om moderskaps-understöds meddelande torde möta den svårigheten, att man då torde böra vara betänkt på att äfven införa någon återförsäkring, någon riskgemenskap för utjämning af de ekonomiska svårigheter, som skulle uppstå för en del sjuk-kassor vid meddelande af moderskapsunderstöd, något, som för närvarande ej vore lätt.

Jag tror därför, att, helst det nu är fråga om ett relativt litet belopp, det vore önskvärdt, att kammaren bifölle den kungl. propositionen och försökte hvad som i förevarande afseende kunde vinnas på den frivilliga vägen för att sedan, så fort som det blir möjligt och omständigheterna det påkalla, slå in på den obligatoriska vägen i fråga om all sjukförsäkring, således också beträffande moderskapsunderstödet, en väg, som jag för min del vill på allt sätt söka att främja.

Herr Hamilton: Herr talman, mina herrar! Efter det anförande, som herr statsrådet och chefen för kungl. civildepartementet nyss hade, kan jag inskränka mig till att framhålla för kammaren, att Riksdagen redan år 1908 — såsom jag vill minnas — i en skrivelse till Kungl. Maj:t betonade nödvändigheten af att lämna understöd åt sådana barnsängskvinnor, hvilka på grund af lagens bestämmelser bli uteslagna från arbete.

Utskottet har emellertid ansett, att enda sättet att nå detta mål är obligatorisk sjukförsäkring, ty man kan väl knappast tänka sig, att kvinnorna frivilligt försäkra sig t. ex. ett år före barnsängen, åtminstone icke de kvinnor, som kanske mest skulle komma i fråga att få understöd.

Herrarna veta ju samtliga anledningen, hvarför ingen proposition om moderskapsförsäkring af Kungl. Maj:t framlagts innevarande år och att Kungl. Maj:t i stället nu kommit fram med en provisorisk åtgärd för att uppmuntra sjuk-kassorna att lämna understöd åt dessa barnsängskvinnor.

Jag får vördsamt hemställa, att kammaren icke afslår denna Kungl. Maj:ts proposition; beloppet är icke stort. Det kommer säkerligen att i betydlig grad gagna och minskar genom sitt ändamål en lucka i arbetareskyddslagstiftningen.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr *Rune-fors* instämde häruti.

Herr Starbäck: Herr vice talman! Blott ett par ord rörande denna utomordentligt viktiga principfråga med afseende å den sociala försäkringen, på hvilken utskottet nu är inne. Inom utskottet — jag anser mig ha rätt att redogöra för detta — tillät jag mig väcka förslag om att utskottet skulle föreslå en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om omedelbart igångsättande af undersökning och utredning angående obligatorisk sjukförsäkring. Jag har nämligen den be-

stämda öfvertygelsen, att vi icke kunna komma någon afsevärd väg framåt på den verkliga, sociala försäkringens område utan att grunda denna på obligatorisk sjukförsäkring. Inom utskottet — och det är detta, jag här tillåter mig framhålla — var man också enig om, att denna obligatoriska sjukförsäkring snarast möjligt borde göra sitt inträde i vårt land. Men man ville icke gå med på en skrifvelse. När det förklarades, att utskottet icke skulle kunna ena sig om ett uttalande i den riktningen, återtog jag mitt förslag angående en sådan skrifvelse. Att vi sedermera skilde oss åt rörande Kungl. Maj:ts förslag, såsom reservationen angifver, är ju en annan sak, som jag här icke vill påpeka. Nu säger utskottet — och det är detta, som jag här vill framhålla — att »alla åtgärder, som kunna äfventyra eller fördröja genomförandet af den obligatoriska sjukförsäkringen, böra undvikas». Det var därför med en viss känsla af bedröfvelse, som jag hörde herr statsrådet och chefen för civildepartementet säga, att så snart omständigheterna det påkallade, skulle han vilja beträda den obligatoriska sjukförsäkringens väg. Jag hoppas, att han med detta icke menade någonting annat, än att han anser omständigheterna redan nu påkalla ett omedelbart beträdande af den väg, som leder till den obligatoriska sjukförsäkringen. Jag tror, att, ehuru väl man icke skall sia för mycket, huru det skulle kunna gå, när vi en gång få fram förslag om ålderdoms- och invaliditetsförsäkring, det icke bör gå på samma sätt som med denna moderskapsförsäkring, äfven om, såsom herr statsrådet anser, den kritik, som lagrådet underkastat det af honom framlagda förslaget, är obefogad.

Jag har emellertid intet annat yrkande att göra än om bifall till utskottets hemställan.

Med herr Starbäck förenade sig herrar *Pettersson* i Södertälje och *Karlsson* i Fjäl.

Herr Eriksson i Grängesberg: Herr vice talman! Jag begärde ordet endast för att göra en hemställan till herr statsrådet att på det allra kraftigaste stryka under den sista satsen i sitt anförande, där han uttryckte sin afsikt att främja den obligatoriska sjukförsäkringen. Jag har inom utskottet med stor tvekan yrkat bifall till utskottets förslag, men icke därför, att jag på något som helst sätt skulle vilja vara emot det lilla understöd, som därigenom skulle lämnas vissa sjukkassor, utan därför att det möjligen kunde befaras, att det vore en stötesten på vägen till den obligatoriska sjukförsäkringen. Då nu icke så är, har jag kommit att gå med på utskottets hemställan, och jag ber att få bestämdt till herr statsrådet framställa den vädjan att påskynda och göra allt hvad han kan för att påskynda den dag, då vi kunna få obligatorisk sjukförsäkring och moderskapsförsäkring i vårt land.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Ang. understödjande af sjukkassor, som meddela moderskapsunderstöd.
(Forts.)

Häri instämde herrar *Tengdahl, Söderberg* i Stockholm, *Palmstierna* och *Nilsson* i Hagaby.

Härmed var öfverläggningen afslutad. Efter af herr vice talmannen gifna propositioner å dels bifall till utskottets hemställan och dels afslag därå, blef utskottets hemställan af kammaren bifallen.

§ 9.

Ang. förordning om skogsvårdsafgift.

Härefter förelåg till afgörande jordbruksutskottets utlåtande, nr 98, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om skogsvårdsafgift äfvensom tre i ämnet väckta motioner.

I en till Riksdagen den 19 april 1912 aflåten, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad proposition hade Kungl. Maj:t under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen antaga följande förslag till

Förordning om skogsvårdsafgift.

Med upphäfvande af nådiga förordningarna den 4 juli 1910 angående skogsvårdsafgifter och den 13 juni 1908 angående skogsvårdsafgifter inom Gottlands län, förordnas härigenom, som följer:

1 §.

För afverkad virke, som taxeras jämlikt lagen om skogsaccis och om virkestaxering, skall erläggas skogsvårdsafgift med en och tre tiondels procent af virkets taxerade värde.

Denna afgift skall fördelas mellan skogsvårdsstyrelserna i riket på sätt här nedan sägs.

2 §.

Skogsvårdsafgift erlägges:

a) för virke, som taxerats enligt 5 § a) i lagen om skogsaccis och om virkestaxering, af afverkaren, och

b) för virke, som afses i 5 § b) i nämnda lag, af den, som med virket så förfarit, att enligt samma lagrum afgiftsplikt för virket inträdt.

Med afverkare förstås i denna förordning den, som, då virket fälles, äger föfoga öfver virket; dock att, där annan äger rätt till affallsvirket, denne skall anses såsom afverkare i fråga om sådant virke.

3 §.

Skogsvårdsafgift debiteras, uppbäres och redovisas i sammanhang med kronoutskylderna i den ordning, Kungl. Maj:t därom föreskrifver.

4 §.

Af de genom skogsvårdsafgiften inom hvarje landstingsområde inflytande medel skola nittio procent tillhandahållas skogsvårdsstyrelsen inom landstingsområdet samt tio procent redovisas till statskontoret för att af Kungl. Maj:t i mån af förefallande behof fördelas mellan samtliga skogsvårdsstyrelser i riket.

5 §.

Denna förordning gäller icke virke, som afverkats inom Västerbottens eller Norrbottens län, inom Särna socken af Kopparbergs län eller inom området för städer, som icke tillhöra landstingsområde.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1913; dock att hvad i 3 § i förordningen angående skogsvårdsafgifter den 4 juli 1910 stadgas om skyldighet för kronofogde att upptaga skogsvårdsafgift för trämassa, som i orten tillverkats, skall jämväl efter den 1 januari 1913 tillämpas å trämassa, som tillverkats före sistnämnda dag.

I detta sammanhang hade utskottet jämväl till behandling förehåft följande inom Riksdagen väckta motioner, nämligen:

nr 61 i Första kammaren af herr *Ekelund*, däri föreslagits, att Riksdagen i anledning af förordningen af den 4 juli 1910 angående skogsvårdsafgifter ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla dels om upphäfvande af Kungl. Maj:ts beslut af den 15 april 1910 om skogsvårdsafgifternas fördelning och dels om att Kungl. Maj:t omedelbart täcktes besluta om ny fördelning af de genom skogsvårdsafgifterna inflytande medlen de olika landstingsområdena emellan efter den virkesmängd, som för tillverkning af varorna blifvit inom de olika områdena afverkad;

nr 106 i Första kammaren af herr *Fahlén m. fl.*, däri hemställt, att Riksdagen måtte besluta sådan ändring i den föreslagna förordningen om skogsvårdsafgift, att de afgifter, som inflöte inom ett landstingsområde, måtte oafkortade tillhandahållas skogsvårdsstyrelsen inom samma område; samt

nr 309 i Andra kammaren af herr *Torgén*, som hemställt, att Riksdagen måtte afslå i Kungl. Maj:ts förslag till förordning om skogsvårdsafgift föreslagen fördelning af skogsvårdsafgifterna samt

Ang. förordning om skogsvårdsafgift.
(Forts.)

Ang. för-
ordning om
skogsvårds-
avgift.
(Forts.)

besluta, att dessa afgifter skulle helt tillfalla det landstingsområde, inom hvilket de erlades.

Utskottet hemställde, att Riksdagen, med afslag å herrar Ekelunds, Fahléns m. fl. och Torgéns förevarande motioner, måtte bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

Reservation hade dock afgifvits af herrar *Fahlén, Persson i Tällberg, Odqvist och Lundell*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa om bifall till de i ämnet väckta motionerna, och att förordningen alltså i nedannämnda delar bort få följande ändrade lydelse:

§ 1.

För afverkadtt virke, som taxeras jämlikt lagen om skogsaccis och om virkestaxering, skall erläggas skogsvårdsavgift med en och tre tiondels procent af virkets taxerade värde.

§ 4.

De genom skogsvårdsavgiften inom hvarje landstingsområde inflytande medel skola tillhandahållas skogsvårdsstyrelsen inom landstingsområdet.

Sedan utskottets hemställan föredragits, lämnade herr vice talman på begäran ordet till

Herr Torgén, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Den motion, som vi aflämnat med anledning af den förevarande kungl. propositionen, rör sig om fördelningen af skogsvårdsavgifterna. Det har naturligtvis väckt mycken uppmärksamhet inom just de län, som närmast beröras af denna reducering af inkomsten. Vi ha naturligtvis i första hand vänt oss emot själfva principen för denna omändring. Redan år 1903, då nuvarande lag antogs, uttalades tydligt och bestämdt, att den enda riktiga principen vore den, att dessa skogsvårdsavgifter, som skulle inkomma genom denna lag, just skulle tillfalla de län, som själfva betalade denna avgift. Med den lagbestämmelse, som då fanns, var det en hel del län, som naturligtvis fingo en mindre del af de afgifter, som rätteligen borde tillkomma länet. De gällande bestämmelserna för skogsvårdsavgifternas utgående ha utgjort en anledning till att dessa län fått små inkomster genom denna lag. Men däremot har naturligtvis de stora skogproducerande länen fått mycket. Denna stora skillnad uti summorna har naturligtvis fäst uppmärksamheten vid sig och helt naturligt så mycket mer, som man ej känner behovet och användningen af influtna medel. När behovet inom de södra, mindre skoggifvande länen äfven där kan vara rätt stort i fråga om skogskultur, har man tänkt sig möjligheten af, att man skulle kunna från de stora skoggifvande

länerna få något af deras stora anslag. Genom den lagbestämmelse, som nu är föreslagen, blir det äfven så, att de mindre skogsgifvande länerna få betydligt ökade inkomster. Däremot skulle denna lag medföra mindre inkomster för de stora skogsgifvande länerna, oafsedt den nu föreslagna reduktion af 10 % dem tillhöriga medel. Jag har äfven nämnt om, att principen från första stund var den: all inkomst till den, som betalat afgiften; och denna princip synes mig äfven ha blifvit fastslagen af de sakkunnige, som sagt: »skogsvårdsafgiften vore afsedd att i större eller mindre mån komma samma fastigheter till godo, som på grund af afverkningen i sista hand drabbades af afgiften», af domänstyrelsen: »Med erkännande af det riktiga i den princip, att skogsvårdsafgift, som härflöte från virke, afverkad inom visst landstingsområde, äfvenledes borde tillföras samma område», och i vårt förslag. Herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet har också sagt, att han icke kan anse en förändring i det fallet vara påkallad, men han har ansett det nu föreslagna föranleda till en riktigare och behofvet mera motsvarande fördelning. Ja, det kan icke förnekas, att det blir en riktigare fördelning, men här är väl endast fråga om, huruvida principen verkligen skall upprätthållas och dessa medel, som inkomma, användas för sitt ursprungliga ändamål. Det är också lätt att förstå, att mången inom södra och mellersta Sverige icke har den kännedom, han bör ha, för att kunna förstå, huru dessa medel användas, om dessa medel användas på det sätt, som det rättmätiga kräfver. Jag vill nu i detta fallet säga — jag har endast *några* siffror att komma med, det är kanske så mycket bättre, ty siffror trötta alltid — att i Jämtlands län af enskilda skogsägare har på skogskultur nedlagts 55,728 kronor år 1910 och i torrlägningsarbeten för bäckrensning och dikning summa 112,500 kronor, sammanlagdt 168,229; motsvarande summa år 1909 var 139,508 kronor, att anslag beviljats på inkommen begäran af länets skogsmedel 104,000 kronor bara för torrläggning förutom 13,589 kronor premier (år 1909 summa 118,142 kronor). Planlagda arbeten för torrläggning av skogsmark år 1911 äro 238,880 kronor. Det bevisar, som jag nyss sade, att, om de skogsgifvande länerna, som få dessa stora inkomster, verkligen göra skäl därför och använda dem på rätt sätt, det är helt naturligt, att den princip icke kan släppas, som äfven möjliggör ett dylikt användande. Det vore annorlunda, om man fonderade eller på annat sätt icke skötte sina stora inkomster. Vi hafva dessutom däruppe anslag till studier i hithörande ämnen såväl vid folkhögskola som landtmannaskola. Vi hafva anslag äfven för plantering genom folkskolornas försorg, tidningar och tidskrifter, kolarskolor, stipendier m. m. Samma förhållande torde väl äfven gälla andra skogslän än Jämtland, ehuru inga siffror för dem af mig nu kunna anföras. Det bevisar, att det finnes ett oerhördt stort behof; och det är också helt naturligt, att de skogsgifvande länerna måste hafva stora behof. Jag anser för min del, att om man skall följa

Ang. förordning om skogsvårdsafgift.
(Forts.)

*Ang. för-
ordning om
skogsvårds-
avgift.
(Forts.)*

någon princip i detta fall, om det finnes kalmarker i södra Sverige, som behöfva upphjälpas, så är det klart, att detta närmast bör ske medelst skattemedel. Det kan icke vara rätt att använda sig af den åtgärden att rent utaf från enskilda personer åstadkomma medel och fylla de behof, som egentligen äro en statsangelägenhet. Det är också för öfrigt fullkomligt oriktigt, att kronans skogar i detta fall skulle motsvara någon viss summa, som här är angifven. Af de officiella jämförelser, som finnas, visas, att skillnaden är så stor och drabbar länen så olika som mellan $\frac{9}{10}\%$ och $21\frac{1}{10}\%$. Det visar tydligen, att utredningen icke är exakt; och jag skall angifva ett annat skäl, hvarför denna utredning icke är hållbar. Den inkomst, man erhåller från kronans skogar, får man naturligtvis på grund af det värde, som är åsatt, men det blir här icke fråga om rotvärdet, utan det värde, som från dessa skogar erhålles genom att de säljas på auktion. Men märk väl, att kronans skogar öfverbetalas nästan alltid i Norrland på dessa stora skogsauktioner. Och veta herrarna hvarför? Jo, förutom en osund öferspekulation äfven af annan orsak. Från dessa kronoskogar har man tillgång på mycket groft virke, och detta virke har man numera sällan tillgång till från enskilda säljare. Men köparen har behof af detta grofva virke. Han kan följaktligen också, äfven med vetskap om att han förlorar på sin spekulation, öfverbetala dessa gröfre virkespartier. Efter dessa priser, som bestämts, har beräkningen här gjorts och följaktligen är den fullkomligt oriktig. Skulle den nu gjorts efter rotvärdet, skulle det alldeles tydligt framgå, att det är äfven från de enskilda skogägarnes inbetalta skogsvårdsavgifter, som dessa 10 % skola komma att ingå för att täcka ett möjligen förefintligt behof och förbättra skogskulturen inom några af de södra länen.

Jag förstår mycket väl, att kammaren icke är i det läge, att den gärna vill lyssna på några långa tal, men herrarne få lof att ursäktas mig, om jag tar till orda i en sådan fråga som denna, som faktiskt berör ett af de största lifsintressena för Norrland. För gränstrakterna ha skapats särskilda lagar, som afse att skydda Sverige i dess helhet, sådana restriktiva lagar, som t. ex. skyddsskogslagen. En stor del af er, mina herrar, kanske icke har kännedom om, hvad denna skyddsskogslag har för betydelse. Den betyder, att man i ett enda drag drar in kanske mer än tredjedelen af värdet utaf en hemmansägares äganderätt, detta för att skydda Sverige. Södra Svergie har sina rika jordbruksbygder, det är ett kultiveradt land, men denna landsdel har också sina skyddslag, men framför skyddslag sättes tull. Herrarne få därför förlåta och böra förstå, huru lätt det är för norrlänningarna att i en sådan fråga kunna känna sig mycket djupt berörda. Man finner, att allt, hvad de stora rika bärkraftiga länen producera, belägges med tull, men däruppe kan man i stället få sådana restriktiva lagar lagda på ens äganderätt som t. ex. skyddsskogslagen, utan att man på något sätt erhåller motsvarande vederlag.

Kronans skogar anser man sig kunna äga större befogenhet öfver. Det är riktigt, men jag har visat, att själfva de uppgifter, som ligga till grund för detta förslag, äro oriktiga. Man bör väl spara med detta, tills man kan framlägga något så när exakta uppgifter om hur denna lag kommer att verka i fråga om beräkning af inkomsterna. Sedan vill man väl ej förneka, att kronan skall vara skyldig att lägga ned lika mycket af de afgifter den får in på försäljningarna i kultur å det afverkade området, att det motsvarar de skogsvårdsavgifter, som betalas och nedläggas af den enskilda ägaren. Det är icke rätt att resonera på annat sätt. Man kan icke gärna taga ett belopp, motsvarande 10 procent af skogsvårdsavgifterna i ett län för att begagna det till förbättrande af skogskulturen längre ner i landet; tvärtom anser jag, för så vidt detta skall vara ett skattemedel, att man bör kunna begagna sig af de anslag, som finnas för sådana ändamål, och, om så skulle behövas, öka dem, och att kronan bör öfva skogskultur för skogsvårdsavgifterna på de trakter, där de erhållas, och ej taga sina inkomster från den enskilde.

Herr talman, jag yrkar afslag å utskottets förslag i detta fall och bifall till reservationen.

Vidare anförde:

Herr Kronlund: Herr talman! I olikhet med föregående talare ber jag att få yrka bifall till föreliggande utskottsförslag. Den föregående talaren lät nog förleda sig af sin varma norrlands-patriotism till litet väl starka ord, som icke äro berättigade. Han sade, att utskottets förslag vore, att man skulle taga från de enskilda, hvad de egentligen borde ha. Det är nog icke så. Dessa skogsvårdsavgifter afse ju främst värden af de enskilda skogarna, och man kan ju ifrågasätta, och det med goda skäl, huruvida staten, som själf bekostar värden om sina egna skogar, kan vara skyldig att vidkännas skogsvårdsavgifter för att främja värden af de enskilda skogarna; om den nu öfver hufvud taget skall göra det, är det väl icke annat än fullkomligt berättigadt att låta staten förfoga öfver en del utaf de skogsvårdsavgifter, som gå ut från kronoskogarna, och använda dem på de ställen, där Kungl. Maj:t anser, att skogsvärden bäst behöfver dem. Det är icke alls säkert, mina herrar, att de skogsvårdsavgifter, som ett visst år utgå från Jämtland eller från någon annan skogrik trakt där uppe i Norrland, bäst användas till främjandet af skogsvärden just i detta län. Jag vågar påstå, att det finns län, som framför andra äro bäst i behof af understöd till främjande af en god skogsvård. Vi kunna t. ex. tänka på Bohuslän och Älfsborgs län och dylika. Det kan väl icke anses annat än fullkomligt berättigadt, att staten skall ha rätt att använda de afgifter, som utgå från kronoskogarne, som egentligen blott äro ett godvilligt tillskott från statens sida, på de ställen i vårt land, där skogsvärden bäst är i behof af dessa afgifter.

*Ang. för-
ordning om
skogsvårds-
avgift.
(Forts.)*

Ang. för-
ordning om
skogsvårds-
avgift.
(Forts.)

Den föregående talaren sade, att det är de enskilda, som få betala dessa skogsvårdsavgifter, som utgå från kronoskogarna. Nej, visst icke, de skogsvårdsavgifter, som läggas på det virke, som tages från statsskogar, återverka naturligtvis alltid i sin mån på inkomsterna från statsskogarna så till vida, att staten får just så mycket mindre som dessa skogsvårdsavgifter uppgå till, hvilket sålunda blir en utgift, som staten indirekt får vidkännas.

På dessa grunder endast — jag vill icke trötta herrarne med att komma med litet statistik och dylikt, som herrarne kanske läst förut — ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Med herr Kronlund instämde herr *Bosson*.

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Den siste ärade talaren trodde, att herr Torgén skulle ha varit besjälad af norrlands-patriotism, och att det var det, som hade ledt honom på någon afväg i denna fråga, och särskildt vände han sig mot ett uttryck, som herr Torgén använde, nämligen att utskottets förslag ginge ut på, att man skulle taga från den enskilde och gifva till andra. Det kan dock icke förnekas, att ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag i många fall skulle komma att verka rakt i denna riktning. Om förhållandet vore det, att det funnes ungefär lika mycket statsskogar uti hvarje landstingsområde eller inom hvarje län, ja, då skulle Kungl. Maj:ts förslag verka i någorlunda rätt riktning, och då skulle det kunna vara sanning uti, hvad herr Kronlund sade: är det icke riktigt att låta staten förfoga öfver de medel, som utgå från statsskogarne? Jo, den satsen skulle jag mycket gärna vilja godkänna, och jag framställde det förslaget också som ett medlingsförslag i utskottet, men ett bifall till utskottets förslag, som är det samma som Kungl. Maj:ts förslag, kommer alldeles icke att verka i den riktning, herr Kronlund ville, utan i en helt annan riktning. Det kan icke förnekas, att det kommer att gå så, att uti de län, som ha stora enskilda skogar, men där det egentligen icke finns några kronoskogar att tala om — och sådana län finnas i vårt land — får man afstå 10 % af de avgifter, som utgå från enskilda skogar och lämna till Kungl. Maj:ts förfogande att använda för andra län, för andra landstingsområden. Det är detta jag ansett icke ha det moraliska underlag, som man med rätta kan begära, att hvarje förslag bör ha.

Visserligen kan man invända, att om det tages från ett län 10 %, kan det hända, att det får igen 20 %. Ja, det kan visserligen hända i de skogfattiga länen, att så kommer att ske, men det kan icke hjälpas, att det i många fall kommer att gå som jag sade, att man tar från de enskildas skogar och tar bort 10 % från dessa avgifter, och det är detta, som jag icke kan finna någon rättvis grund för.

Däremot skulle jag icke ha haft så mycket emot, om Kungl. Maj:t föreslagit, att dessa skogsvårdsavgifter, som utgå från kronoskogar

i de respektive länen, skulle gått in till statskontoret och ställts till Kungl. Maj:ts förfogande. Det kan man säga vore riktigt. Jag vill för min del villigt erkänna, att jag anser, att t. ex. Kopparbergs län icke har större rätt till den afkomst, som kommer från Älfdalens stora kronopark, som ligger i Kopparbergs län, än hvad t. ex. Göteborgs och Bohus län ha. Om det föreläge ett sådant förslag att afgifterna från kronans skogar skulle ingå till statskontoret och ställas till Kungl. Maj:ts förfogande, skulle jag icke velat motsätta mig ett dylikt förslag.

Jag vill till sist säga, att, därest Första kammaren skulle komma att taga utskottets förslag, hvilket jag befarar, och Andra kammaren tar reservationen, är den allra naturligaste sammanjämkningen den, att utskottet föreslår, att de skogsafgifter, som utgå af virket från kronans skogar, få ställas till Kungl. Maj:ts förfogande. Sålunda kan jag icke finna annat än, att kammaren bör bifalla den vid utlåtandet fogade reservationen, hvartill jag, herr talman, skall be att få yrka bifall.

Häri instämde herrar *Lundgren* i Björna, *Molin* i Dombäcksmark, *Olofsson* i Digernäs, *Wedin*, *Bäckström*, *Jonsson* i Gumböda, *Sävström*, *Jonsson* i Hå, *Ericsson* i Vallsta, *Olsson* i Fläsbro, *Norin*, *Karlsson* i Fjäl, *Svensson* i Skönsberg, *Zelahn*, *Hedström*, *Berglund*, *Öberg*, *Starbäck*, *Leksell*, *Olsson* i See, *Tysk*, *Hansson* i Bäck, *Jansson* i Edsbäcken, *Olson* i Torsby, *Berg* i Munkfors, *Helger*, *Igel*, *Anderson* i Arvika, *Mossberg*, *Carlson* i Herrljunga, *Odqvist*, *Söderberg* i Hobbörn och *Sandin*.

Chefen för jordbruksdepartementet herr statsrådet Petersson: Herr vice talman, mina herrar! Jag kan ju förstå, att herrarne från Norrland känna sina lokalpatriotiska känslor litet grand tangerade utaf det föreliggande förslaget. Dock är jag öfvertygad om, att herrarne, om ni ville och hade tid att litet närmare och litet noggrannare sätta er in i, hvad här är fråga om, skulle bestämdt finna, att det icke finnes på långt när sådana anledningar till missnöje, som herrarne tro. Jag påstår alldeles bestämdt, att den förste talaren, som här hade ordet, icke så litet öfverdref, när han påstod, att det skulle vara något upprörande uti, att man skulle taga ifrån de skogsproducerande provinserna där uppe och ge åt de andra. Jag ber, att herrarne härvid ville litet mera fästa uppmärksamheten vid, att de skogsvårdsafgifter, som nu omnämnas i detta förslag, icke hvila endast på exportvirke, utan de komma att hvila på allt afverkad virke, hvilket gör, som herrarne sett utaf de tabeller, som finnas här, att skillnaden mellan hvad som inflyter från Norrland och hvad som inflyter från södra och mellersta provinserna icke blir så stor, som den varit förut. Och hvarför? Jo, därför att Norrland i all hufvudsak *exporterar* sitt afverkade virke, under det de

Ang. för-
ordning om
skogsvårds-
afgift.
(Forts.)

tätt befolkade länen i mellersta och södra Sverige förbruka inom landet en stor del af sitt virke.

Om jag nu härifrån går till dessa 10 %, som föreslås, att Kungl. Maj:t skulle få disponera för skogsodlingens främjande, så är det alldeles klart, att dessa 10 % tagas icke blott från det norrlandska virket, utan de tagas också från Smålands, från Öster- och Västergötlands, från Västmanlands o. s. v., så att i själfva verket blir det en mycket liten tribut, som Norrland skulle få ge af dessa 10 %. Men jag vill också påpeka det, att det är ju icke alls på förhand bestämdt, hvilka län som eventuellt kunna få del af de 10 procenten. Det skulle ju ligga i Kungl. Maj:ts skön att afgöra, hvart de skulle gå och till hvilka ändamål de skulle användas, och man kunde ju tänka sig, att en icke så ringa del af dessa 10 % skulle kunna användas till att göra skogsbärande mark af stora försumpade marker eller af de stora komplex, som nu ligga sterila, men som genom arbete och pengar i sinom tid skulle kunna göras fruktbarande — och därmed vore väl ingenting annat än godt vunnet.

Själftva grunden för dessa 10 % har, som herrarne torde observera, varit den, att man utgått därifrån, att de afgifter, som komma ifrån kronans skogar, skall staten äga rätt att använda, där den anser, att de lämpligast böra användas oberoende af från hvilken ort afgifterna kommit. Då har man approximativt räknat sig till, att kronans anpart i skogsvårdsavgifterna för dess virke är ungefär 10 %, eller, som de sakkunniga uttrycka det, förhållandet mellan värdet af kronans virke och det afverkade virkesvärdet i dess helhet kan anses vara 1:10. De sakkunniga ha icke, såsom herr Torgén sade, kommit fram med alldeles oriktiga, inkorrekta uppgifter — i det påståendet vill jag ej ge herr Torgén rätt. De ha kalkylerat sig till denna procentsats på så sätt, att de jämfört kronans inkomster af försåldt virke för ett visst år med det till skogsaccis taxerade värdet af skogen för ett visst år och då kommit till det resultatet, att det försålda virket — vi undantaga alltid de båda norrländska länen, Norr- och Västerbottens län — kan värderas till 6,697,894 kronor och det till skogsaccis taxerade värdet till 67,088,820 kronor 41 öre. Dessa belopp svara, som synes, nära till den angifna proportionen af 10 % eller 1:10. Men, säger herr Torgén, det är icke virke taxerat på rot, som man lagt till grund för uppskattningen af kronans virke, utan det är *försäljningen* af kronans virke, och, fortsätter han, »kronans virke öfverbetalas så oerhördt i Norrland». Jag skulle vilja inom parentes säga, att jag anser det från statsmakternas sida och från Riksdagens sida icke vara så synnerligen försiktigt och förtänksamt att göra ett uttalande i den riktningen, att det betalas för höga priser för kronans virke. Jag tänker, att de, som spekulera härvidlag och köpa kronans virke, se sig noga före och betala ej mer, än virket i verkligheten är värdt. Således kan jag inte inse, att det ligger något så oriktigt i detta; jag påstår tvärtom, att kalkylen rätt nära torde

öfverensstämma med verkligheten. Detta afdrag af 10 %, det rubbar icke heller den grundsats, som från början blifvit fastslagen, att pengarna skola gå tillbaka till det län, hvarifrån det afverkade virket blifvit taget, när man nämligen fäster afseende vid, att det är kronans virke på rot, som nu blifvit lagdt till grundval för de 10 procenten. Hurudan tro herrarna fördelningen af skogsvårdsafgifterna nu är? Det skulle jag vilja säga, att något mer orättvist och upprörande, om man vill granska, hur det blir i år med fördelningen, kan man knappast finna. I den gamla hittills gällande förordningen om skogsvårdsafgifter står det, att Kungl. Maj:t skall besluta om fördelningen för 5 år i sänder, och Kungl. Maj:t har i enlighet härmed i april 1910 bestämt fördelningen för den närmaste 5-årsperioden. Därvid lades till grund den statistik, som fanns för de närmast föregående åren — den var mycket ofullständig och afsåg endast de två år, som lågo närmast före i fråga om hvilka man hade någon ordentlig statistik — men dessa två år lades nu med åtskilliga jämkningar till grund; och jag vill ej göra någon anmärkning mot Kungl. Maj:t i det fallet, ty Kungl. Maj:t hade inga andra grunder att gå efter. Fördelningen blir emellertid sådan, att t. ex. Jämtlands län, hvars representant här yttrat sig i frågan, skulle få 17,08 % af alla inflytande skogsvårdsafgifter, under det att t. ex. Stockholms län skulle få $1\frac{1}{4}$ %, Uppsala $1\frac{1}{4}$ %, Östergötlands län $1\frac{3}{4}$ % ungefär. Nå, hur utfaller det nu i tillämpningen? Jo, det utfaller på det sättet, resultatet blir det, att de norrländska länen, som skulle få 17 ända till 20 %, få i själfva verket mycket mer än de skulle fått, om den grundsats striete skulle tillämpats, att afgifterna skulle gå till det län, hvarifrån de komma. Huru vill man bevisa detta? Jo, det är snart bevisadt. Jag skall taga ett enda exempel — jag skulle kunna taga många flera. Östergötlands län erlade i skogsvårdsafgifter förra året enligt uppgift från landskontoret 17,000 och några hundra kronor. Hvad fick Östergötlands län förra året? Det fick 8,500 kronor. Huru kunde det bli så orättvist? Jo, därför, att 1910, senare än Kungl. Maj:ts beslut om fördelningen fattades, kom en ny förordning till stånd, som pålade afgifter på all trämassa, som tillverkades, icke bara den som exporterades, och det gjorde, att skogsvårdsafgifterna ökades i åtskilliga län ganska betydligt. Men den ökningen kom icke dessa län till godo, utan ökningen går till de norrländska provinserna, ty de stå ännu kvar på grund af bestämmelsen om den 5 åriga fördelningen på det höga procenttalet, hvilket grundar sig på de föregående årens skogsvårdsafgifter. Jag vill alltså påstå, att det är egentligen alldeles orimligt, som förhållandena äro — därför har också en motion i Första kammaren blifvit väckt, att Riksdagen måtte anhålla hos Kungl. Maj:t om förändring af den grund, som fastslogs den 25 april 1910. Proportionen mellan de norrländska länen och de andra länen blir, som jag förut sagt, efter de nya grundvalar, som äro företagna, en helt annan. För att

Ang. förordning om skogsvårdsafgift.
(Forts.)

Ang. för-
ordning om
skogsvårds-
avgift.
(Forts.)

bevisa detta skall jag framdraga en enda jämförelse mellan t. ex. Jämtlands och Jönköpings län efter de nu gällande och de föreslagna nya bestämmelserna. Nu kommer Jämtlands län upp i 17 % af skogsvårdsavgifterna, under det att Jönköpings län kommer till $3\frac{1}{3}$ %. Nå, men när skogsvårdsavgifterna läggas i stället för på det exporterade virket på det afverkade accispliktiga virket, hur ställer sig Jönköpings län i förhållande till Jämtlands? Jo, det ställer sig så enligt den taxering, som blifvit verkställd, att Jönköpings län har ett taxerad afverkningsvärde af 3,153,708 kronor och Jämtlands län af 7,000,960 kronor, således litet mera än hälften däraf. Men som det nu är, får Jämtland fem gånger så mycket som Jönköpings län i procent af skogsvårdsavgifterna. Det är just därför, att själfva denna nya grund automatiskt utan vidare jämnar ut förhållandena så väsentligt, det är därför, som det är mycket mindre anledning till oro för Norrland, än det vore, om man fortsatt som förut och ändå tagit 10 %, ty då medger jag, att det hade varit att gå in på Norrlands rätt, men nu är detta icke fallet.

Nu är det ju visserligen sant, att, som Daniel Persson sade, kronans skogar förefinnas i olika proportion i olika län, att de icke äro jämnt fördelade öfver hela landet. Nej, det äro de visst icke. Men detta i och för sig kan ju icke, tycker jag, inverka något ifråga om principen att staten bör hafva rätt att använda från dess skogar influtna skogsvårdsavgifter på det sätt staten finner mest lämpligt. Ty det är ju statens skogar i alla händelser, vare sig de stå i Norrland, Jämtland eller Kopparbergs län. Herr Daniel Persson sade, att han icke skulle ha något emot, om man helt och hållet tagit undan statens skogar och bokfört dem särskildt och Kungl. Maj:t fått avgifterna och sedan fördelat dem. Ja, jag håller med honom, att detta varit en väg att gå, och de sakkunniga ha också undersökt och varit inne på den vägen, men de sakkunniga säga mycket riktigt, att, hvad som genom afverkning från kronans skogar verkligen inflöte, skulle redovisas och ställas till Kungl. Maj:ts förfogande, om man noga skulle följa denna princip. Men de påvisa samtidigt, att detta skulle bli förenadt med allt för stora svårigheter såväl vid taxeringen som vid debitering, uppbörd och redovisning. Naturligtvis vore det dock icke omöjligt att gå denna väg, det vill jag visst icke säga, men det skulle bereda ökad arbete och ökad besvär i proceduren från och med taxeringen och till och med utdebiteringen och uppbörden, så att det kan vara fråga om, huruvida de fördelar, som därigenom skulle kunna vinnas, verkligen skulle öfverväga nackdelarna i form af detta ökade arbete och ökade besvär, som härigenom skulle vållas.

På grund häraf tror jag, att kammaren gjort klokt, om kammaren bifölle utskottets förslag, sådant det här föreligger.

Herr Lundell: Jag skall taga denna fråga från första början. Jag tillhörde det utskott, som handlade 1903 års lagstiftning om

*Ang. för-
ordning om
skogsvårds-
avgift.
(Forts)*

enskilda skogar, i hvilket sammanhang man ju också behandlade frågan om skogsvårdsavgifter. Kommitterade, som hade afgifvit yttrande i ärendet, föreslog, att man till och med skulle gå så långt i detalj ifråga om avgifternas användning, att den enskilde skogsägaren skulle för kultur å sin skog få tillbaka de avgifter, som han erlagt. Det befanns emellertid vara opraktiskt, men man utgick från den ståndpunkten, att dessa avgifter skulle vara lokala och användas för lokalt ändamål, d. v. s. användas inom det län, hvarifrån de utgingo. Om man icke tagit den grunden för utgående af dessa avgifter, skulle säkerligen lagen angående skogsvårdsavgifter icke kommit till stånd. Fastän man lägger om dem så att säga efter en annan beskattningsprincip, tror jag icke, att det är skäl, att man utgår från någon annan grund än man hade, när skogsvårdsavgifterna först tillkommo.

Hvad nu det beträffar, att kronans skogar skola beskattas och att 10 % af de inflytande skogsvårdsavgifterna skola redovisas till statskontoret och fördelas mellan samtliga skogsvårdsstyrelser i riket, kan jag icke finna, att detta precis är rationellt. Jag går med på hvad herr Daniel Persson yttrade, att om icke staten använder sig af dessa medel för kultur å sina skogar, så kan det vara riktigt, att staten icke erlägger någon avgift. Men då skall man också lägga det hela på den basis, att kronan icke erlägger några avgifter, och då blir det riktigt, att hvarje län får tillbaka de avgifter, som det erlagt. Hvad man än må säga, så är det dock stor olikhet mellan det, att kronan erlägger avgift, och att de enskilda göra det. Att det skulle vara någon svårighet vid debitering och redovisning af kronans skogsvårdsavgifter, kan jag rakt icke förstå. Om man icke bestämmer några avgifter för statens skogar, behöfver det ju icke vara någon debitering heller, och man behöfver icke förordna så minutiöst, att kronan skall använda 10 % för fördelning mellan skogsvårdsstyrelserna, utan staten får då fria händer att ge statsanslag till skogsvården åt de orter, där de egna skogsvårdsavgifterna icke räcka till. Jag vill icke säga annat än att det vore fullt befogadt, att de län, som icke hade några egentliga inkomster af skogsvårdsavgifterna, finge särskild hjälp af staten för sin skogsodling. Men då bör icke skogen vara det beskattningsobjekt, på hvilket man lägger de skatter, af hvilka bidrag skola utgå för ändamålet, utan om detta visar sig vara ett riksändamål, böra bidragen inflyta efter allmänna beskattningsprinciper.

Man må säga hvad man vill om skogens betydelse för Norrland, Värmland och Dalarna, så måste man dock erkänna, att den har en ofantligt mycket större betydelse för näringarna inom dessa områden än i de södra delarna af landet, och äfven om man utgår från den nya beskattningsgrunden, som jag anser är vida rättvisare än den gamla, får man alldeles säkert antaga, att det kommer att utgå mycket mera från de först nämnda landskapen, i all synnerhet af den anledningen, att 150 kronors skogsvärde är befriadt från

Ang för-
ordning om
skogsvårds-
avgift.
(Forts.)

skogsvårdsavgift. Detta blir rätt mycket, när man tager försäljningsvärdet i betraktande, och sålunda blir det en massa skogsägare i de sydliga landskapen, som aldrig komma att erlägga några skogsvårdsavgifter. Däremot kommer i Norrland, Värmland och Dalarna och de mera skogrika trakterna af landet en stor del af hemmanens inkomst att utgå från skogen, och där blir det ganska betydande belopp, som utgå i skogsvårdsavgifter.

De landskap, som ha litet skog och obetydliga skogsavgifter, ha tillfälle att få understöd af det anslag på 100,000 kr., som utgår för ändamålet. Vidare vill jag erinra om, att det väckts motion om höjande af detta anslag med ett eller två hundratusen kronor. Det anser jag vara den rätta vägen, hvilken man bör gå, då det gäller att bringa hjälp åt de orter, som äro i behof däraf, och genom att taga dessa medel från den allmänna beskattningen åstadkommer man större rättvisa. Ty man må säga hvad man vill, ha de sydliga landskapen en del skatteobjekt inom andra områden, och om man låter äfven dem bidraga till denna skatt, kommer bördan icke att hvila så ensidigt på skogshushållningen, som fallet är, om den skall utgå i form af 10 % af skogsvårdsavgifterna.

Om man vill rättfärdiga detta tillvägagående med att säga, att det gått ännu mera orättvist eller åtminstone lika orättvist till, såsom skatten varit lagd förut, så hjälper icke det, ty har man gjort orätt förut, skall man icke fortsätta med att göra orätt, utan man skall försöka att lägga det hela på en rättvis grund, och det tror jag, att man gör, om man tager bort detta afdrag på 10 % och låter hvarje landstingsområde behålla sina skogsvårdsavgifter, som utgått till bidrag till deras skogskultur.

Det må vara en annan sak, om man önskar gå den vägen, att kronan skall vara fri från avgifter för sina skogar. Då behöfva ju icke några dylika avgifter redovisas eller debiteras, och då kommer man ifrån de kamerala svårigheterna vid debitering etc. beträffande kronans skogar.

Med stöd af hvad jag nu anfört ber jag att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till reservationen.

Herr Persson i Tällberg: Herr talman, mina herrar! Jag begärde ordet med anledning af herr statsrådets yttrande, då han sade, att om herrarna från Norrland haft litet mera tid att sätta sig in i frågan, skulle de kommit till annat resultat än hvad de nu kommit. Jag sätter en heder i att räkna mig till »herrarna från Norrland», och sålunda mottager äfven jag statsrådets anmärkning såsom riktad mot mig, men jag mottager den icke såsom befogad, herr statsråd! Jag får uppriktigt säga, att anledningen, hvarför jag icke anslutit mig till Kungl. Maj:ts förslag, är, att jag mycket noga sökt sätta mig in i denna fråga och funnit, att det kungl. förslaget icke skulle leda till rätt och rättfärdighet. Jag angaf det

i mitt första anförande, och jag ber att få fästa herrarnas uppmärksamhet på att mot hvad jag då yttrade har herr statsrådet icke haft synnerligen mycket att erinra, och jag ber vidare, att få fästa uppmärksamheten på att herr statsrådets hela kritik gick ut på icke att kritisera reservanternas framställning utan att kritisera den nu gällande författningen och den ordning, som nu gäller, och visa, till hvilket oriktigt resultat man med den kommer. Men, mina herrar, vi reservanter och motionärerna ha icke påyrkat bibehållande af den gamla författningen i någon mån, vi gå med på Kungl. Maj:ts förslag, att allt virke skall beläggas med skogsvårdsafgift. Sålunda kunna de anmärkningar, som herr statsrådet framställt, icke i någon mån riktas mot vårt förslag. Vi ha lojalt gått med på det kungl. förslaget. Enligt den författning, som herr statsrådet riktade sig emot, erlades skogsvårdsafgift endast för det virke, som exporterades eller användes för tillverkning af trämassa inom landet, ehvad denna exporterades eller icke, och detta leder till oriktigt resultat, såsom herr statsrådet angaf. Men det är icke dit vi vilja komma tillbaka, utan vi godkänna Kungl. Maj:ts förslag i den delen, vi vilja sålunda äfven vi, att det virke, som försäljes, skall beläggas med skogsvårdsafgift, och sålunda kan hela den anmärkning, som riktades mot oss, alls icke träffa det förslag, som vi ha framställt. Vår anmärkning riktar sig emot förslaget, att 10% skulle ställas till Kungl. Maj:ts förfogande.

*Ang. förordning om skogsvårdsafgift.
(Forts.)*

Vidare gaf herr statsrådet erkännande åt den tanke, som jag framkastade, att det nämligen kunde vara riktigt, om de afgifter, som gingo från kronans skogar, finge redovisas till statskontoret och disponeras af Kungl. Maj:t, men klok, som herr statsrådet är, läste han upp hvad de sakkunnige anført beträffande svårigheten att utskilja det virke, som kommit från kronans skogar, från det virke, som kommit från enskildas. För denna gång vill jag vara lika klok som herr statsrådet, och jag vill påpeka, att fullt lika sakkunniga, ja, till och med en sakkunnigare myndighet, nämligen kungl. domänstyrelsen har gifvit uttryck för samma mening, som jag här velat företräda. Domänstyrelsen har nämligen i annat sammanhang upptagit frågan om afskiljandet af virke från statens skogar och därvid uttalat den uppfattningen, att inga större svårigheter i detta afseende skulle möta. Domänstyrelsen säger:

»Med i nu gällande förordningar stadgade sätt att debitera skogsvårdsafgifter, nämligen dels på exportvirke dels på all trämassa, som här i landet tillverkades, funnes ej möjlighet att utrona, huru stor del af skogsvårdsafgifterna, som utgått å trävaror eller trämassa, som härflöte från å kronans skogar afverkadt virke, i följd hvaraf det varit ett ofrånkomligt tvång att pålägga allt exportvirke och all trämassa skogsvårdsafgift, oafsedt hvarifrån råvaran hämtades. Med den nu föreslagna metoden för skogsvårdsafgifternas utgående syntes däremot i detta afseende ej förefinnas större svårigheter.»

Sålunda, enligt domänstyrelsens åsikt, och den styrelsen skall

Ang. för-
ordning om
skogsvårds-
avgift.
(Forts.)

väl vara mest sakkunnig på detta område, förefinnes det egentligen inga svårigheter att komma till det resultat, dit jag anser att vi böra komma.

Jag har endast velat anföra detta domänstyrelsens yttrande för att herr statsrådet må kunna finna, att jag i någon mån satt mig in i frågan. Jag ber att få vidhålla mitt yrkande.

Chefen för jordbruksdepartementet herr statsrådet Petersson: Det skulle icke fallit mig in att ifrågasätta, att ej ordföranden i jordbruksutskottet skulle haft tillfälle att studera propositionen. Jag förmodar, att han i denna egenskap är tvungen att specialisera sig på de frågor, som utskottet skall handlägga, men icke alla äro ordförande i utskottet eller ledamöter af utskottet, och det skulle icke förvåna mig, om de icke kunnat penetrera ingående en sådan fråga som denna. Herr Daniel Persson åberopade domänstyrelsens yttrande i fråga om, huruvida det skulle vara några större eller mindre svårigheter att vid taxering och uppbörd skilja den inkomst af skogsvårdsavgifter, som inflöt från kronans skogar och från enskildas. Jag vill gent emot detta säga herr Daniel Persson, att hvad han uppläste bekräftade hvad jag själf sade, domänstyrelsen har nämligen framhållit, att det icke torde möta *större* svårigheter, men den har icke sagt, att det icke mötte svårigheter. Jag har också gjort gällande, att nog vore saken öfverkomlig. Det uttalade jag i mitt förra anförande. Men det är fråga om fördelarna skulle vara så stora, att de uppvägte de svårigheter och det ökade arbete, som därmed följde.

Jag sökte vidare visa, att efter den nya grund, på hvilken skogsvårdsavgifterna skulle komma att hvila, blir det icke på långt när så stor tribut, som går från det ena länet till det andra, om man nu tar 10% af det hela, som det skulle blifvit, om man efter den gamla grunden dragit in 10% och låtit Kungl. Maj:t utdela dem till de län, som bäst behöfde understöd. Jag har påstått, och jag står fast vid, att ojämnheten länen emellan blir mindre efter de nya grunderna än efter de gamla. Detta utesluter dock icke behovet af en ytterligare utjämning med dessa 10%, i hvilket jag icke ser något brott eller något afsteg från den grundsatsen, hvilken jag för min del hyllar och står fast vid, att skogsvårdsavgifterna böra i regel gå tillbaka till de orter, hvarifrån afverkningen är tagen. Det är afverkningen och afgifterna från kronoskogarna, som utgör grundvalen för den saken. Herr Lundell säger, att det icke alls bör utgå någon afgift från kronoskogarna — jag kunde åtminstone icke uppfatta hans uttalande på annat sätt — då blir det icke någon svårighet vid debiteringen, men det ligger icke i reservationen, hvarför hans yttrande här och hans ställning som reservant icke harmoniera på minsta sätt. Domänstyrelsen har visserligen för sin del ansett, att det icke bör utgå avgifter, som drabba statsskogarna, men jag har för min del icke kunnat följa domänstyrelsen i detta

fall, utan anser, att skogsvårdsafgifter böra utgå äfven för virke, som tages från kronans skogar.

*Ang. för-
ordning om
skogsvårds-
afgift.
(Forts.)*

Herr Linders: Sedan jag begärde ordet, har herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet i sina båda anföranden sakligt visat det berättigade i det framlagda förslaget, och jag vill endast i det afseendet ytterligare framhålla, att det framgår alldeles tydligt, att det föreliggande förslaget, hvilket ju af utskottet tillstyrkts, går ut på att ekonomiskt ordna betingelserna för skogsvården här i landet.

Jag begärde ordet hufvudsakligen för att göra ett par invändningar mot hvad här blifvit sagdt mot utskottets förslag.

Jag fäste mig först vid ett uttryck af den förste talaren, då han talade om södra Sverige såsom varande nästan ett paradis. Jag får säga, att hvad det län beträffar, hvilket jag representerar, så är det visserligen rikt i många afseenden, men dock icke så rikt på skogar, som det borde vara. Jag vill endast påvisa ett exempel, som jag erinrar mig från föregående års sommar, då jag deltog i valrörelsen. Jag kom ut till ett par socknar i mellersta Skåne, där det låg sandkulle vid sandkulle och sandfält vid sandfält. Det idkades endast jordbruk på dålig sandmark. Jag frågade en af innebyggarna, hur det kom sig, att man icke planterade skog på områden, som tydligen icke kunde användas för jordbrukskultur. Han svarade, att folket i socknen alltid varit så fattigt. Jag höll på att tillägga, att bristande företagsamhet väl också spelat en roll. Jag får emellertid erkänna, att i hans svar ligger en djup sanning. Det är icke möjligt för den enskilde jordägaren, som drager sig fram under mycket knappa ekonomiska omständigheter, att företaga skogsplantering i större utsträckning. Detta af mig anförda exemplet är icke enstaka, utan det gifves många och vidsträckta områden äfven i vårt län, som ännu vänta på spade och skogsfrö för att en gång bli fruktbärande. Detta gäller särskildt området ut åt kusterna, där stora sandsträckor äro fullkomligt oplanterade och nakna.

Hvad herr Torgéns yttrande beträffar, att vi skulle vara så väl skyddade i ekonomiskt afseende genom de åtgärder, som vidtagits från statens sida, får jag säga, att detta skydd i sin mån verkat därhän, att vi få dragas med så ofantligt höga jordpriser, så att vi jordbrukare icke äro i en stort gynnsammare ställning i de södra bygderna än i de norra just på grund af de höga jordprisen.

För att sedan öfvergå till herr Daniel Perssons anförande, så flaggar han här med ett förslag, som han kallar kompromissförslag. Det har varit framlagdt i utskottet, och han hoppas, att det skall komma igen, ifall Första kammaren bifaller utskottets förslag och Andra kammaren reservationen. Det afser, att de anslag, som skola utlämnas till skogsvårdsstyrelserna, icke skola tagas från de enskilda skogarna utan endast från statskogarna. Skulle det kompromissförslaget bli resultatet af behandlingen utaf detta ärende, så vill jag

*Ang. för-
ordning om
skogsvårds-
avgift,
(Forts.)*

säga: hvad tjänar det till att sätta igång en sådan apparat, att man tager ut afgifter från statsskogarna och sedan delar ut afgifterna åt skogsvårdsstyrelserna? Jag kan icke begripa, hvad ett sådant förslag öfver hufvud taget skall tjäna till, då staten har i sin hand att utan konstiga omgångar ge anslag, där det behöfs. För resten ligger i herr Daniel Perssons medlingsförslag ett bestämdt underkännande af hans egen ståndpunkt i fråga om reservationen, som ju också, det får väl herr Daniel Persson erkänna, afser att af statens skogar taga en extra avgift och lägga till det landstingsområde, hvarinom resp. statsskog ligger.

För öfrigt får jag säga, att hvad är naturligare än att man medelst skogsafkastningen i någon mån söker skydda skogen och öka skogsarealen här i riket. Jag kan icke förstå, huru norrlänningarna kunna försvara en sådan ståndpunkt som den, de här i dag intagit. Det talas ständigt om, huru de visserligen i andra afseenden äro ekonomiskt svaga och ogynnsamt ställda, och då gäller det för den öfriga delen af landets befolkning att söka ge dem det stöd, som kan ges. Här är ett område, där norrlänningarna äro starka. De ha stora skogsarealer och stora skogsvården, men nu vilja icke norrlänningarna draga konsekvensen af den ståndpunkt, som de intaga i andra frågor. Nu vilja de icke vara med om att hjälpa fram de områden af vårt land, som ha mycket litet af skogsarealer. Jag vill sluta med att säga, att igår vid behandlingen af en fråga möttes jag och mina meningsfränder med det påståendet, att vi icke sågo skogen för bara träd; nu ser det emellertid ut, som om man å andra sidan icke ville se skogen och skogsvården ur statsintressets synpunkt, blott för lokala intressens snär. Jag ber, herr vice talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Olsson i Broberg: I början af Riksdagen gjorde jag vid remissdebatten ett påpekande, att man icke under nionde hufvudtiteln fann något, som häntydde, att vi skulle få ökade skogsmedel. Men sedermera fann jag, att det kom en kungl. proposition, hvilken ju här föreligger. Jag vill därför ha uttalat min tillfredsställelse öfver, att Kungl. Maj:t handlat så raskt, och att frågan framförts på sätt som skett. Emellertid kan man nog säga, att äfven om, såsom jag hoppas, utskottets förslag skulle bli antaget, så komme nog därigenom icke tillräckliga medel att stå till förfogande för detta för hela vårt land så betydelsefulla ändamål. Såsom jag påpekade vid remissdebatten ha landets skogsvårdsstyrelser i från dem inforrdadt yttrande uttalat, att om en rationell och effektiv skogsvård i vårt land skall kunna bedrivas, så bör det stå åtminstone 500,000 kr. årligen till skogsvårdsstyrelsernas förfogande i form af hjälp från staten på ett eller annat sätt. Emellertid kom det senast församlade skogsvårdsmötet, som hölls i december här i Stockholm, till det resultatet af opportunitetsskal, att det uttalade sig för att ingå till Kungl. Maj:t med en anhållan, att anslaget till

skogsodlingens befrämjande måtte höjas från 100.000 kr. till 300.000 kr. Emellertid kommer man därmed icke till målet. Skogsvårdsstyrelserna ha uttalat sig för det förslag, som här föreligger. Då detta enligt min tanke går i rätt riktning, och man icke har anledning befara, att man genom att taga detta betydelsefulla steg nu på något sätt stänger vägen för staten, att, därest man finner det vara af behovet påkalladt och förhållandena det medgifva, sedermera kraftigare understödja skogsvården genom anslag, förenar jag mig med dem, som yrka bifall till utskottets förslag. Jag vill då samtidigt säga, att jag visserligen icke är blind för det berättigade i den princip, som herr Daniel Persson här uttalat sig för. Men efter de förklaringar, som herr statsrådet gaf, kan jag icke finna, att, med tillämpning af den nya fördelningsgrunden, dessa farhågor, som herr Daniel Persson uttalade, bli afsevärda, och då man får se denna fråga från möjligast bred basis och ur hela landets synpunkt, bör man låta sina betänkligheter fara, för att komma till ett för saken möjligast gynnsamt resultat. Jag ber, herr talman, att på dessa skäl få förena mig med dem, som yrkat bifall till utskottets förslag.

*Anq. för-
ordning om
skogsvårds-
avgift.
(Forts.)*

Herrar *Ödman, Henrikson* i Heberg och *Olsson* i Tyllered instämde häruti.

Herr Torgén: Herr talman! Jag har funnit mig föranlåten att begära ordet ännu en gång på grund af de ord, som herr statsrådet uttalade i anledning af min kritik af de anförda siffrorna. Jag sade icke, att dessa voro oriktiga, men att de voro otillförlitliga och otillräckliga för att läggas till grund för en lag, och jag uppgaf orsaken; den var, att enligt en skrifvelse, som till mig inkommit, framginge, att beloppen af statsverkets försäljningsmedel officiellt för 1909, jämförda med till skogsaccis taxerade skogsvården 1910, variera så oerhördt mellan de olika länen, som mellan $\frac{9}{10}$ % och $21\frac{1}{10}$ %. Jag nämnde också, att uppgifterna voro grundade på beräkningen af skogsaccisen, och att till denna jämväl ingått den köpesumma, som man hade å kronoskogarna, och om det då var oklokt af mig att säga, att man öfverbetalar kronoskogarna, därför att man har behof af det grofva virket, så kan jag icke hjälpa det, ty det är en sanning. Denna öfverbetalning ligger till grund för dessa siffror, och de kunna därför icke här tjäna som tillförlitlig vägledning. Det var heller icke någon öfverdrift, då jag sade, att skogsägarna fått vidkännas rätt afsevärda uppoffringar genom den restriktiva lag, som kallas skyddsskogslagen. Hvad de få afstå är rätt betydelsefullt. Detta mitt påstående är icke någon öfverdrift, och jag beklagar, att herr statsrådet anser det så, och jag således gjort mig skyldig till en sådan.

Herr Daniel Persson bör känna sig synnerligen tacksam, därför att han tillmättes förståelse i denna fråga, men det sades, att *icke alla* förstodo densamma, och jag har väl ingenting att säga om

*Ang. för-
ordning om
skogsvårds-
avgift.
(Forts.)*

den saken. Jag har endast för min del sökt sätta mig in i den så godt jag kunnat. Om jag icke förstår den fullt så bra som herr Daniel Persson, kan jag icke rå för det. För öfrigt hade jag varit mycket tacksam, om herr statsrådet hade velat kullslå den princip, hvarpå jag byggde mitt försvar, hellre än att söka kullslå min person.

Herr Ekerot: Den fråga, som föreligger, är af stor betydelse för vårt lands utveckling, ty det kan ingalunda förnekas, att vi ha stora synder att försona, när det gäller skogarna och deras vård. I vårt land finnas mycket stora kalmarker, som vänta på att kultiveras, och dessa kalmarker, som i närvarande stund icke gifva någonting, skulle härigenom kunna bli förbättrade i stor utsträckning, och vi ha all anledning att se stort på saken. När denna fråga började diskuteras här i dag, visade det sig genom de talrika instämmandena med herr Daniel Persson, att Sverige var klufvet i två delar, den norra delen och den södra. Det var icke någon opposition mot skogsvårdsavgiften såsom sådan, utan det var dessa 10 %, som enligt regeringens förslag skulle inbetalas till statskontoret för att fördelas till de trakter, där de största intressena i detta afseende äro att tillvarata, som skilja oss. Detta förslag gick tydligen norrlänningarna mycket djupt till sinnes. Att motarbeta detta var en sak, som de ansågo såsom sitt speciella intresse. Sedermera har herr statsrådet i ett anförande visat, att det icke är något speciellt norrlandsintresse. Statsskogar finnas öfver hela landet, äfven om de finnas i något större utsträckning i Norrland än andra delar af landet. Det är emellertid icke uteslutet, att äfven Norrland kan bli tillgodosedt med de 10 %, som det här är fråga om.

I denna kammare ha vi alltid varit synnerligen intresserade för Norrland, framtidslandet. Norrland har alltid förstått att slå an den där ömma strängen, att vi skola tänka på de fattiga bygderna där uppe och hjälpa dem med allt möjligt. Ja, Norrland har alltid intresserat mig synnerligen. Ett gammalt ordspråk säger ock att norrlänningar och skåningar eller södra Sverige hålla ihop. Skulle icke norrlänningarna i dag kunna visa, att äfven de äro mäktiga eu smula af den själfuppoffring, som de fordra af oss, en själfuppoffring, som kanske mera finnes i deras fantasi än i verkligheten.

Herr Daniel Perssons yttrande gick ut på, att rätt och rättfärdighet skulle bli tillgodosedda genom hans förslag. Ja, vi sträfvä alla efter rätt och rättfärdighet hvar och en i sin stad, så godt vi förmå. Men jag vill påpeka, att om vi få denna rättfärdighet — jag skulle helst vilja sätta ordet inom citationstecken — så ha vi i alla fall en sak att räkna med, och det är att när Västerbotten och Norrbotten framdeles komma in under samma bestämmelser som landet i öfrigt, då komma Västerbotten och Norrbotten att bli så lagom belättna. Där finnas ganska stora statsskogar, hvarigenom bygden förlorar ganska stora delar af skogsvårdsavgiften, som eljest

skulle komma dem tillgodo. Här finnes äfven ett norrlandsintresse att taga vara på.

Här har talats om, att om Andra kammaren toge reservationen och Första kammaren utskottets förslag, så skulle det bli sammanjämkning. Jag vill erinra om, att från denna talarstol talade samme talare en gång förut om en sammanjämkning. Men det blef då icke någon sammanjämkning af och frågan förföll. Detta är ett för viktigt intresse att sätta på spel. Jag vill framhålla, att den som vill främja skogshushållningen och verkligen vill, att något skall göras, han bör icke gå med reservanterna, ty de sätta i själva verket hela förslaget på spel. Låt oss vara eniga i denna fråga. Det kan hända, att vi framdeles få en statistik, som kan ligga till grund för fördelningen på sådant sätt, som herr Daniel Persson föreslagit.

Det skulle vara till stor skada för vår skogshushållning, om vi icke få bättre ordnade förhållanden, än de i högsta grad ordnade, som för närvarande äro rådande och som regeringsförslaget afser att afhjälpa. Jag vill därför vädja till norrlänningarna att hjälpa södra Sverige — om det nu verkligen kan anses ligga någon själfuppoftning i förslaget. Men jag anser för min del, att det icke är någon dylik själfuppoftning vi begära af dem, utan vi begära endast att få igenom ett förslag, som hotas, om vi gå på den linje, som reservanterna föreslagit.

Jag har icke velat fördjupa mig i siffermaterial eller dylikt, ty det finnes icke tillräckligt däraf för att fullt belysa frågan. Herr Daniel Persson kan lika litet som vi andra ställa sig på någon säker grund, ty i denna fråga äro alla beräkningsgrunder tämligen osäkra. Herr talman, jag skall därför be att med en vädjan till norrlänningarna att i detta fall visa sig tillmötesgående få yrka bifall till utskottets förslag, då det är ett stort skogsintresse och ett stort fosterländskt intresse, som här stå på spel.

Med herr Ekerot förenade sig herrar *Larsson* i Klagstorp, *Lundgren* i Vendelsberg, *Sommelius*, *Persson* i Tofta och *Bengtsson* i Norup.

Herr Widén: Herr talman, mina herrar! Denna fråga, såvidt det gäller att införa den nya principen, att en del af skogsvårdsafgifterna skall undantagas och insättas hos statskontoret för att sedan gå till allmän fördelning, är icke någon alldeles ny fråga. Vi ha diskuterat den här flera gånger förut. Jag tror icke heller, att det är rätt att göra den till en så enbart norrlandsfråga, som den siste ärade talaren gjorde. Det är nog icke en norrlandsfråga detta, utan det är en fråga, som är af mycket stor betydelse för hela riket och icke bara för Norrland eller för Värmland eller Småland, d. v. s. de provinser, som det närmast rör, och som äro i främsta rummet skogproducerande. Jag vill erinra om, att när

Ang. förordning om skogsvårdsafgift.
(Forts.)

Ang. för-
ordning om
skogsvårds-
avgift.
(Forts.)

denna fråga var före 1909, då den förelåg motionsvis — det gällde då att undantaga en femtedel för samma ändamål som nu — hade jag ett yttrande i frågan, hvori en hel mängd ledamöter af kammaren instämde, icke blott norrlänningar och värmlänningar utan äfven t. ex. herrar Odqvist, Wijk, Olsson i Blädinge, Magnusson i Tumlhult, Fornander och Pettersson i Dänningelanda. Däraf synes, att denna fråga nog kan ha sitt intresse äfven för andra delar af landet än Norrland.

Nu vill jag först erinra, att man måste från den föreliggande tvistefrågan utsöndra hvad som icke är föremål för tvist. Att här af Kungl. Maj:t föreslagits en omläggning af skogsvårdsavgifterna, beroende på tullförhållanden gent emot Amerika, i syfte att skogsvårdsavgift skall läggas äfven på sådant virke, som användes här i landet, därom är ingenting annat än godt att säga. Ingen här i kammaren har, såvidt jag hört, varit emot denna ändring. Därmed följer också alldeles gifvet, att det blir en utjämning mellan landstingsområdena af inkomsterna från skogsvårdsavgifterna; en sådan följer af sig sjelft, som herr statsrådet också mycket riktigt erinrat. Och den utjämningen är heller ingenting annat än godt att säga om. Herr statsrådet har ju också med siffror visat, att den utjämning, som härigenom vinnes mellan de olika länen, verkligen är ganska afsevärd. Då synes det mig, som om det varit klokast, att nöja sig med den utjämning, som sålunda helt naturligt följer med sjalfva omläggningen af skogsvårdsavgifterna, men icke försöka taga upp det gamla spörsmålet, att en del af skogsvårdsavgifterna skola lämnas från de län, som lämnat det afgiftsbelagda virket och läggas till det gemensamma för att sedan delas ut efter Kungl. Maj:ts bepröfning öfver hela riket. Det är den tvistefrågan det alltså här gäller, icke sjalfva omläggningen af skogsvårdsavgifterna, som alla vilja vara med om. Det gäller sålunda allenast om de föreslagna tio procenten skola undantagas eller icke.

Nu vill jag säga, att för dem af Sveriges län, som äro särskildt skogproducerande — det är icke bara Norrlandslänen utan äfven Värmland t. ex. — spelar denua tiondedel en betydande rol. Och jag vill fasta uppmärksamheten på, att när man nu från dessa håll motsätter sig detta, så beror det på, att redan omläggningen innebar en minskning af de skogsvårdsavgifter, man haft att röra sig med. Att nu därutöver bli af med ytterligare en tiondedel, det skulle innebära en alltför afsevärd minskning. Vid en föregående öfverläggning om denna fråga meddelade herr statsrådet, att det för Jämtland skulle bli en minskning af mellan 12 och 15,000 kronor emot hvad för närvarande inflyter. Det är gifvet, att en så stor minskning kommer att nödvändiggöra en rätt betydande omläggning af skogsvårdsstyrelsens i länet ekonomi. Nu är det så, att i detta län har man förnämligast använt skogsvårdsavgifterna till att råda bot på den försumpning af skogsmarken, som hotar att taga öfverhanden, och som är skogens val största fiende där uppe.

Man har planerat dikningar och åtgärder mot försumpningen för flera år framåt. Det är tydligt, att dessa arbeten måste i icke ringa grad inhiberas, om ett så stort belopp tages från de till skogsvårdsstyrelsens förfogande stående medlen. Detta medför gifvetvis en mycket stor olägenhet för länets skogsvård på de enskilda skogarna.

Ang. för-
ordning om
skogsvårds-
avgift.
(Forts.)

Nu vill jag gifva den siste ärade talaren alldeles rätt i, att vi försummat mycket med afseende på skogsvården här i landet. Detta är uppenbart, och därför är det nödvändigt, att staten gör större uppoffringar i detta afseende än den förut gjort. Men mig synes icke den rätta vägen vara att taga 10 % af skogsvårdsavgifterna från landsdelar, som behöfva dem, att fördelas öfver hela riket. Det är möjligt, att man sedan låter nöja sig med detta; och hvart leder det? Nej, det är nog så, att staten får lof att göra större direkta uppoffringar till detta ändamål, om det skall bli någonting af. Det är dock så, att för de län, som lämna större skogsvårdsavgifter, t. ex. norrlandslänen och Värmland, är det ändå mycket mera att göra än hvad som ens med de nuvarande inkomsterna kan göras. Det må vara hur mycket som helst att göra i de södra provinserna, det kan dock ej vara ens närmelsevis så mycket eller på långt när så viktigt som i de förstnämnda. Det är dock på dessa, som hela Sveriges virkesexport förnämligast hvilat; för att hålla den uppe är det i hög grad nödvändigt, att skogskapitalet där skyddas och bevaras. Därför måste man nedlägga ett intensivt arbete på bevarandet af ej blott statens skogar, utan äfven, och kanske i än högre grad, det skogskapital, som finnes i de enskildes händer, och det är härtill som skogsvårdsavgifterna äro afsedda. Hvad tro herrarna att följden skulle blifva, om man icke kan bedriva detta skyddsarbete mot försumpning och mot andra skogens förtärande makter, om man icke kan få tillräckliga medel för att föra striden emot dem så kraftigt, som det är behöfligt? Jo, det har som följd en minskning af de skogstillgångar, som gå till export. Och en sådan minskning skulle för landets ekonomi bli till betydande skada. Häremot är det af bra ringa betydelse för landet, om norrlänningar och värmlänningar få behålla sina skogsvårdsavgifter och att staten nödgas gifva direkta anslag för skogsvården åt de andra landsdelarna. Så sedt, är detta en betydelsefull ekonomisk fråga icke endast för Norrland, Värmland och Småland, utan för hela riket.

Jag är nämligen alldeles öfvertygad om, att därest det nu borttages från de mera skogproducerande provinserna en del af deras tillgångar i skogsvårdsavgifter, så få de i allt fall af det allmänna anslaget icke ett öre; det kommer att heta att de i allmänhet ha så mycket högre belopp än hvad en del andra provinser hafva äfven efter omläggningen. Såväl Kungl. Maj:t som domänstyrelsen komma nog att anse, att de icke behöfva så mycket; de tänka mest på statens skogar. Men det är, ej minst i Norrland, af vikt att

Ang. för-
ordning om
skogsvårds-
avgift.
(Forts.)

framkalla en intensiv skogsskötsel äfven på de enskildes skogar. Det är nog godt och väl, att staten sköter sina skogar. Men statens skogar äro dock endast en liten del af skogskapitalet. Och när jag här talar om enskildas skogar, må man ej tänka att det gäller bolagens skogar — dessa skötas dock så där tämligen och de få mest reda sig själfva — utan det gäller de skogar i allra främsta rummet, som ännu äro kvar i hemmansägarnes händer.

Det är kanske dock icke så mycket att säga om denna tiondedel, som det nu gäller, som om den princip, som med detta afdrag införes. Förra gången denna fråga var uppe, sades det helt öppet ifrån, att det som då begärdes, nämligen en femtedel, var endast en början. Nu har naturligtvis Kungl. Maj:t icke kunnat säga på det sättet. Men det är i alla fall så, att bryter man här med den stora principen, att skogsvårdsavgifterna skola gå tillbaka till det landstingsområde, som levererat virket till dem, så torde det vara endast en tidsfråga, huru snart man kommer efter med begäran om mera än nu sättes i fråga.

På grund af dessa skäl ber jag att få yrka bifall till reservationen.

I detta anförande instämde herrar *Lindhagen*, *Wiklund* i Brattfors, *Rehn* och *Eriksson* i Grängesberg.

Herr Lundell: Det invändes mot mig, att jag framkommit med ett förslag, som icke innehålles i reservationen; det må så vara. Jag vidhåller emellertid, att vi icke alls skola bry oss om någon debitering på kronans skogar. Man må draga ett streck öfver dem. Och om man anser, att staten bör gifva ett större anslag till skogsodling, så hafva vi tillfälle att besluta detta genom att bifalla en motion, som sedermera skall behandlas.

Enligt min åsikt är anslaget till skogsodling en riksfråga och bör behandlas såsom en sådan. Staten bör vara fri från skogsvårdsavgifter för sina skogar; då behöfver man icke tänka därpå. Staten sköter sin skogskultur själf, och jag tror att vi skola vinna ett godt resultat, om vi nu antaga reservanternas förslag och sedermera bifalla den motion om ökning af statens anslag till skogsodlingens befrämjande, som vi komma att behandla.

Herr Widén: Herr talman! Jag begärde ordet endast för att få lämna en upplysning, som jag tror bör hafva ett visst inflytande på denna fråga, nationalekonomiskt och statsekonomiskt sedt, och det är att den tiondedel, som det här är fråga om, uppgår till allenast 87,200 kronor för hela riket. Hvart tro herrarna att vi komma med ett sådant belopp för skogsskötseln i vårt land? Och inse ni icke, mina herrar, att det kan ligga en fara i att, när man fått denna tiondedel, så kommer man att vilja slå sig till ro därmed och mena att man då får vara nöjd med mindre direkta anslag i

stället. Jag tror, att det vore en oriktig väg att gå, om man replierade på skogsvårdsafgifterna för tillfredsställande af skogsvårdens och skogskulturens behof. Nej, den väg man skall gå är att staten gifver tillräckligt stora direkta anslag för skogsodling, hvilka kunna komma de provinser till godo, som behöfva anslag men ha otillräckliga inkomster i skogsvårdsafgifter.

Ang. förordning om skogsvårdsafgift.
(Forts.)

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet Petersson: Ett enda ord med anledning af hr Widéns yttrande.

Han sade i sitt första anförande, att det i detta fall gäller en princip, som det är farligt att gifva sig in på, men att en tiondedel icke är så mycket att tala om. Jag vill säga om den saken, att jag icke tror, att principen i den form, den här föreligger, är farlig. Jag anser icke, att vi äro inne på någon sådan glidning, som herr Widén profeterade om. Han sade, att om detta förslag nu antages, så tages det mera nästa gång. Jag tror icke alls detta. Hvarför? Jo, därför att detta förslag om en tiondedel är byggt på den grundsatsen, att staten skall hafva rätt att förfoga öfver de skogsvårdsafgifter, som komma från statens egna skogar, hvilka icke äro något provinsiellt. Således, så länge man står på den ståndpunkten, så tror jag, att man står på en fast grund, och det är på den grunden jag har ställt mig, och detta mot kraf från andra håll, som gått mycket, mycket längre.

Nu vill jag säga en sak till. Om man skulle gå den vägen, som åtskilliga herrar här tänkt på, nämligen att få en sammanjämkning till stånd — herr Lundell vill emellertid icke veta af, att man skall gå den vägen, och han ville stryka alla afgifter från statens skogar — tro herrarna, att de norrländska provinserna verkligen skulle hafva någon fördel af detta. Jag tror motsatsen, på den grund att en öfverväldigande procent af statens skogar ligga i Norrland. Tager man bort afgifterna från dem och säger, att de skola vara fria, så förtjäna norrlänningarna icke något på den saken; i synnerhet om skogsvårdsafgifter framdeles komma att utgå äfven från Norr- och Västerbotten. För Jämtland, som herr Widén talade om, uppgår 10 % af den beräknade skogsvårdsafgiften till 8,000 kronor och i alla de norrländska provinser, som det här är fråga om, skulle hela minskningen uppgå till omkring 25,000 kronor. Det är icke något öfverväldigande belopp.

Dessutom vill jag säga, att det icke ligger en så liten fara i, om detta förslag rent af skulle gå omkull, ty vi stå inför ett oester-rättighetstillstånd, såsom situationen nu är. Jag skulle vilja uttala den mening, att det innebär en verklig svårighet och en verklig fara, om vi fortsätta på den väg, där vi nu befinna oss både i ena och andra afseendet.

Herr Åkerlund: Herr Widén omnämnde, att detta icke var någon uteslutande norrlandsfråga, men om man ser på instämman-

*Ang. för-
ordning om
skogsvårds-
avgift.
(Forts.)*

dena, äro i alla fall norrlänningarna öfvervägande till antalet. Det är nog således i hufvudsak en norrlandsfråga. Jag vill Norrland allt möjligt väl; ända sedan den första tiden, jag var i Riksdagen, har jag sökt att göra, hvad på mig ankommer, för att Norrland må tillgodoses med järnvägar, som aldrig burit sig och aldrig komma att bära sig, på det att vi skulle åstadkomma kultur där uppe och invånarne skulle trifvas lika bra där som på andra håll. Men det förvånar mig, att så snart det kommer en fråga å bane, där Norrlands och några öfriga provinser invånare tro sig riskera en liten smula utgifter till det öfriga Sverige, då hör man en alldeles ofantlig ovilja, såsom man har gjort i dag. Nu ha vi från statsrådsbanken hört, — och det har visats klart och tydligt — att de enskilda norrlänningarne icke skola få betala något till dessa afgifter, som skola fördelas af Kungl. Maj:t på det öfriga Sverige, och då tycker jag, att man ingenting har att säga.

För öfrigt vill jag påvisa en annan sak. Herr Widén nämnde, att man skulle upprätthålla skogskapitalet och skogskulturen där uppe. Det är riktigt, men det finnes ofantligt stora delar af det öfriga Sverige, där man icke blott behöfver upprätthålla utan anskaffa skogskapital och där detta synnerligen väl behöfves. Nu vill en stor del af herrar reservanter, att detta förslag skall falla, ty någon sammanjämkning lär väl icke blifva af. Men när få vi sedan ett förslag, som kommer att antagas af Riksdagen och som kan leda till denna frågas lösning? Det kan dröja många år, och då jag icke vill riskera något sådant och, som sagdt, håller före, att man icke begår någon orätt mot de norrländska provinserna, om man bifaller Kungl. Maj:ts förslag, anhåller jag att få ansluta mig till utskottets yrkande.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, gaf herr vice talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till nämnda hemställan med den ändring, som föreslagits i den af herr Fahlén m. fl. afgifna, vid utlåtandet fogade reservationen; och förklarade herr vice talmannen sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra propositionen. Votering begärdes emellertid, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammarén bifaller jordbruksutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 98, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan med den ändring, som föreslagits i den af herr Fahlén m. fl. afgifna, vid utlåtandet fogade reservationen.

Ang. förordning om skogsvårdsafgift.
(Forts.)

Omröstningen utföll med 125 ja mot 74 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 10.

Vid föredragning härefter af sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets utlåtande, nr 1, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om skogsaccis och om virkestaxering samt en i ämnet väckt motion, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 11.

Därnäst i ordningen var å föredragningslistan uppfördt jordbruksutskottets utlåtande, nr 96, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om rätt till jakt äfvensom åtskilliga i ämnet väckta motioner.

Ang. lag om rätt till jakt.

I en till Riksdagen den 29 mars 1912 aflåten, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad proposition, nr 98, hade Kungl. Maj:t under åberopande af bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit Riksdagen antaga i propositionen intaget förslag till lag om rätt till jakt.

I detta sammanhang hade utskottet jämväl till behandling förfått följande i anledning af ifrågavarande proposition inom Riksdagen väckta motioner, nämligen inom Första kammaren nr 100 af herr *Holmquist* m. fl. samt inom Andra kammaren nr 288 af herr *Hage* m. fl., nr 291 af herr *Hedström* m. fl., nr 292 af herr *Hedström* m. fl. och nr 293 af herr *Jonsson* i Hå äfvensom, hvad anginge rätt för innehafvare af lägenheter å kronans mark till jakt å lägenheterna, nr 294 af herr *Lindhagen*.

I *punkten 1:o*) hemställde utskottet, att Riksdagen, i anledning af Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition äfvensom herr Hages m. fl. och herr Lindhagens motioner samt herr Hedströms m. fl. motion nr 292 samt med afslag å herr Holmquists m. fl. motion, ville för sin del antaga ett i punkten intaget förslag till lag om rätt till jakt.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af

Herr Lindhagen, som yttrade: Det är blott beträffande en paragraf, som jag vill göra en erinran. Det är så, att jag för min

Ang. lag om
rätt till jakt.
(Forts.)

del, äfvensom också herr Hage, i motioner föreslagit en ändring. Hvad herr Hage här har föreslagit, får han tala om själf, men det sammanhänger i alla fall med min motion. Herr Hage föreslår — detta gäller § 6 —, att lägenhetsinnehafvare på kronojord i de sex nordligaste länen skola hafva rätt till jakt å kronoparkerna, och för min del har jag gjort enahanda yrkande samt dessutom utsträckt det till, att alla lägenhetsinnehafvare på kronojord skola hafva jakt-rätt, dock endast till husbehof, med undantag för älg och dylika djur, på den kronomark, där lägenheten är belägen. Nu har utskottet på det sättet bifallit motionen, att det i § 6 föreslår följande lydelse: »Boställshafvare, kronohemmans åbo samt, inom de sex nordligaste länen, innehafvare af skogstorp eller odlingslägenhet å kronojord äge jakträtt å boställets, kronohemmanets, skogstorpets eller odlingslägenhetens ägor; dock må den innehafvare af skogstorp eller odlingslägenhet sålunda medgifna jakträtt icke innefatta rätt till jakt å älg.»

Detta är ett mycket ofullkomligt bifall till den gjorda framställningen. Om man särskildt tänker på de sex nordligaste länen, så var ju meningen den, att det folk, som skall försöka lefva där uppe, skulle få begagna de naturliga tillgångarna för att tillgodose sitt husbehof af föda, och de skulle således också bl. a. få jaga till husbehof. Nu har detta medgifvits dem på lägenheternas områden, men det är ett mycket begränsadt område, och endast om händelsevis villebrådet kommer öfver gränsen, få de skjuta detsamma. Men hufvudvikten låg ju på, att de skulle få jaga på hela den kronopark, där lägenheten ligger. Detta har utskottet afstyrkt, och det är det väsentliga i motionen.

I denna Riksdagens sena timme, såsom nu alla få börja sina anföranden, lönar det sig emellertid icke att göra något yrkande, utan jag får blott tillkännage å vederbörandes vägnar, att de äro synnerligen missbelåtna med utskottets förslag.

Vidare anförde

Herr Olofsson i Ävik: Herr talman, mina herrar! Jag beklagar, att jaktlagen kommit fram så i Riksdagens sista timma, att man knappt vågar begära ordet. Jag ber emellertid att få rikta uppmärksamheten på § 16, som lyder: »Bulvan för fågelskytte må ej utan lof uppsättas närmare annans jaktområde än tvåhundra meter.» Ja, detta innebär ju, att en mindre jordägare enligt denna lag är absolut förbjuden att idka sådan jakt, utan den tyckes vara förbehållen åt de större jordägarne. Lagen bestämmer, att man måste uppsätta sin bulvan 200 meter från gränsen, och däraf följer, att det måste vara ett område af minst 400 meter i ena och andra riktningen. Nu är det ofta så, att i byar och en hel del samhällen ha skiftena blifvit lagda i en viss längdriktning, och en massa små

egendomar ha fått smala, långsträckta skiften. Dessas ägare skulle genom denna lag bli absolut förbjudna att idka bulvanskytte.

*Ang. lag om
rätt till jakt.
(Forts.)*

Nu tänker jag, att en stor del af kammarens ledamöter icke har begrepp om, hvad bulvanskytte är. Det idkas uteslutande på orrtuppar. Jag säger orrtuppar, därför att orrhönorna under denna tid äro förbjudna. Det blir mycket stort öfverskott på tuppar litet hvar stans, så att denna jakt skadar icke villebrådsstammens förökning utan snarare tvärtom. Jag finner det mycket orimligt, att man på denna punkt vill hindra de mindre jordägarna att bedriva skytte på sådan mark, då de därtill finna sig föranledda.

Nu är det icke nog med att det, såsom jag sade, måste vara minst 200 meter till grannens område, d. v. s. att det skift, hvar på man enligt lagen har rätt att jaga, måste vara minst 400 meter bredt, utan det är att märka, att man icke hvar som helst kan uppsätta en bulvan för att idka bulvanskytte. Därtill fordras nämligen särskildt lämpad terräng. Det måste vara någon kulle, t. ex. en björkkulle, som är tämligen glest bevuxen, ty eljest får man icke någon skjutlinje. Det måste alltså, när man idkar dylikt skytte, vara en kulle, som man väljer och på grund däraf blir också själfva jaktområdet mycket större, än hvad som man här ifrågasatt. Jag finner därför för min del, att denna bestämmelse i den nya jaktlagen är fullkomligt orättvis och måhända alldeles onödig, och yrkar fördenskull att ifrågavarande paragraf måtte helt och hållet utgå.

Med herr talmannens tillstånd skall jag äfven yttra mig något öfver lagens bestämmelser i andra afseenden.

I § 19 heter det: »Löper hund, som jagar eller ofredar villebråd, lös i mark, där villebråd finnes, under tiden från och med den 16 mars till och med den 15 augusti, böte hundens ägare eller innehafvare från och med fem till och med tjugu kronor och vare skyldig ersätta jakträttsinnehafvaren skada, som därigenom må anses hafva skett å villebrådet.» Hvad som där står kan jag vara med om, men den därpå följande delen af paragrafen skulle jag vilja ha alldeles borttagen. Denna andra del lyder sålunda: »Sker det å annan tid, vare hundens ägare eller innehafvare ändock skyldig utgifva ersättning enligt hvad nyss är stadgad.» Denna nu upplästa bestämmelse innebär, att mindre och äfven andra icke så små jordägare numera äro så godt som uteslutna från att bedriva stöfvarjakt på sina ägor. Här kan det icke blifva fråga om egentligen några mer eller mindre stora arealer. Åtminstone i min hemtrakt, och jag tror, att så är fallet i en mycket stor del af landet, har man ju nu fått en rådjuren, hvilka ha den egenskapen, att då man under jakten får upp dem, de gå öfver ofantligt stor terräng, och det är därför då alldeles omöjligt att undvika, att ens hundar komma in på andras jaktmarker. Enligt denna bestämmelse skulle nu emellertid jakträttsinnehafvaren eller hans folk ha rättighet att upptaga hundarna, och jag skulle sedan få lösa igen dem med fem upp till tjugu kronor och dessutom ersätta de kostnader, som kunna ha upp-

*Ang. lag om
rätt till jakt.
(Forts.)*

stått för annonsering, pålysning och sådant, hvarom talas i fortsättningen af paragrafen. Jag medgifver gärna, att ett sådant förbud kan vara försvaradt, när det gäller fridlysningstiden, som paragrafens första del afser, men att såsom i paragrafens andra del låta det gälla äfven för den tid, då jakt är tillåten, är att monopolisera de stora jordägarna, som ha en 10,000 tunnland eller så att jaga på. De kunna ju finna sig väl af en sådan bestämmelse, men den, som endast har en 5- å 600 tunnlands jaktmark, han kan aldrig tänka på att bedrifva jakt med stöfvare, utan att komma i kollision med denna paragraf, ty, som sagdt, intet rådjur håller sig mer än en kvarts timma på en så liten areal, utan de gå ut öfver flera tusen tunnland på ett par timmar. Följaktligen skulle hundarna nödvändigtvis komma in på annans mark, och när så jordägaren där tar upp dem måste jag sedan betala, hvad som här är stadgadt. Detta är, jag upprepar det, en monopolisering för de stora jorddrottarna här i landet, något som jag hoppas, att denna kammare icke vill vara med om.

Jag vill därför för min del yrka, att ifrågavarande bestämmelse uteslutes ur paragrafen, d. v. s. det stycke, som börjar å näst sista raden å sid. 21 med orden »Sker det» och slutar å rad 3 å sid. 22 med orden »är stadgadt.» Det är den tillåtna jakttiden, som denna bestämmelse afser, men om den skall kvarstå, blir det absolut omöjligt att jaga på mindre och begränsade områden utan att komma i kollision med lagen.

Med anledning därpå, att yrkande nu blifvit framställt angående ändringar i särskilda paragrafer af lagförslaget, beslöt kam-maren, på framställning af herr vice talmannen, att lagförslaget skulle föredragas paragrafvis, utan att de olika paragraferna behöfde uppläsas.

Lagförslaget.

1—5 §§.

Godkändes.

6 §.

I Kungl. Maj:ts förslag hade denna paragraf följande affattning:

6 §.

Boställshafvare och kronohemmansåbo äge jakträtt å boställets eller kronohemmanets ägor.

Är jord åt någon till brukande upplåten, nyttje brukaren, där ej annorledes aftalas, den jakt, som till jorden hör.

I ofvanberörda af herr *Hage m. fl.* väckta motion hade hemställt om sådan ändring i förevarande lagförslag, att kronotorpare och lägenhetsinnehafvare å kronoparker i de sex nordligaste länen måtte tillerkännas jakträtt å lägenheternas områden och kringliggande kronopark eller viss del däraf.

*Ang. lag om
rätt till jakt.
(Forts.)*

Herr *Lindhagen* hade i sin motion föreslagit, att rätt till jakt af icke skadliga djur till eget husbehof måtte tillerkännas innehafvare af lägenheter å den kronans mark, hvarå lägenheten vore belägen.

Utskottet föreslog, att åt förevarande paragraf skulle gifvas följande lydelse:

6 §.

Boställshafvare, kronohemmans åbo samt, inom de sex nordligaste länen, innehafvare af skogstorp eller odlingslägenhet å kronojord äge jakträtt å bostället, kronohemmanets, skogstorpets eller odlingslägenhetens ägor; dock må den innehafvare af skogstorp eller odlingslägenhet sålunda medgifna jakträtt icke innefatta rätt till jakt å älg.

Är eljes jord åt någon till brukande upplåten, nyttje brukaren, där ej annorledes aftalas, den jakt, som till jorden hör.

Sedan paragrafen föredragits, yttrade:

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Det har ju icke framställts något yrkande beträffande § 6, men herr Lindhagen har ändock ansett sig böra uttala ett stort missnöje därofver, att icke paragrafen fått en annan formulering. Jag hade verkligen denna gång väntat, att herr Lindhagen skulle ha uttalat sin tacksamhet till utskottet, för att utskottet har tillmötesgått motionärens framställning så långt, som nu är fallet, men herr Lindhagen tycks vara så van, att utskottet skall hemställa, att »herr Lindhagens förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda», att när vi någon gång inom ett utskott hemställa om bifall i hufvudsak till hvad han föreslagit, då anser han sig i alla fall skyldig att äfven då uttala sitt missnöje. Men herr Lindhagen får nog sin vilja fram, ty såsom herr Lindhagen finner, är det reservanter från Första kammaren, och jag fruktar, att Första kammaren kommer att besluta i enlighet med dessa reservanters hemställan, d. v. s. bifalla Kungl. Maj:ts förslag i denna del och helt afslå Lindhagens motion, och att således dessa skogstorpare icke komma att få jaga ens på den mark, som är åt dem upplåten. Jag beklagar, om det skall gå så. Jag vill blott säga herr Lindhagen och hans medmotionärer, att det är väl icke möjligt att bifalla deras förslag:

Ang. lag om rätt till jakt.
(Forts.) att dessa skogstorpäre skulle få jaga äfven på den omkring det åt dem upplätta området liggande kronoparken. Hvar skulle gränsen gå? Hvar skulle deras rätt att jaga upphöra? Jag finner det förslaget vara rent af orimligt, men hvad som utskottsmajoriteten ansett vara rimligt i motionärernas framställning, det har den äfven sökt att tillmötesgå. Jag anser således, att motionärerna borde finna sig mycket tillfredsställda af utskottets förslag, till hvilket jag ber att få yrka bifall.

Herr Lindhagen: Det kan möjligen disputeras om, i hvilken författning den i motionen föreslagna bestämmelsen bör komma in. Jag har i motionen hemställt, att bestämmelsen i fråga skulle tagas in i den författning, som afser grunderna för tillgodogörande af kronans jakträtt. Nu har utskottet för sin del — och det får jag väl gifva utskottet mitt erkännande för — behandlat min motion såsom afseende båda de propositioner, hvarom här är fråga. Skall emellertid någonting in om denna sak i lagen om rätt till jakt, medger jag, att det i så fall kanske behöfver göras en inskränkning på det sätt, som utskottet föreslagit, nämligen att jakträtt medgifves blott å själfva det upplätta området. Men hvad jag vill framhålla är hvad jag i det andra afseendet påyrkat, men som utskottet för sin del icke bifallit. Hvad dessa människor önska är att få jaga till husbehof å kronans mark, där lägenheten är belägen, och den del af motionen, som är den väsentligaste, hör i hvarje fall till den i nästa utlåtande behandlade författningen, dit därför hela ämnet nog bort lämpligen förläggas. När det väsentliga blifvit afslaget ha vederbörande icke, såsom herr Daniel Persson sade, i hufvudsak fått sitt kraf tillgodosedt, och det må ju icke vara dem obetaget i alla fall att här i Riksdagen låta framföra ett beklagande af, att de sålunda icke fått sina önskemål uppfyllda. Jag kommer för öfrigt måhända tillbaka till den saken, när utskottets utlåtande nr 97 här föredrages, dit den rätteligen hör, men där min framställning likaledes blifvit afstyrkt.

Herr Hedström: Herr talman, mina herrar! Jag anser, att utskottet kommit till eu i hufvudsak god lösning af förevarande lagfråga, som ju kanske rör ett område, som hör till de allra svåraste. Då man går att ändra en lag måste man gifvetvis se till, hvad man egentligen vill vinna med denna ändring. Jag anser för min del, att man vid jaktlagstiftning bör se till, att villebrädsstammen skyddas så mycket som möjligt. Afsikten med den motion, som jag jämte några andra ledamöter af denna kammare afgifvit, torde vara tydlig nog. Det syfte vi vilja vinna, är just det af mig nyss nämnda.

Det är äfven en annan synpunkt, som gjort sig i hög grad gällande för mig i detta fall, och det är, att jordägaren må ha rätt till jakt på sina marker. Denna rätt är nog åtminstone i Norrland

ganska mycket kringskuren. Med de förhållanden, som där råda, tages icke mycken hänsyn till, hvem som rör om marken, utan där utöfvas jakten högst godtyckligt. Det förslag, som vår motion innebär, anser jag endast skulle verka mera i uppfostrande riktning, än egentligen vara någon precisering af jakträttens utöfvande.

Det är äfven en annan princip, som jag vill framhålla, och det är den fara, som härvidlag kan förefinnas för fredliga skogsvandrare. Med den spridning af skjutvapen, som på senare tider ägt rum i vårt land, såsom vi veta, genom den frivilliga skytte-rörelsen, sättes vapen i händerna på en hel mängd pojkar, och under den tid på hösten, som bärplockning pågår, inträder därigenom en verklig fara för dessa skogsarbetare.

För öfrigt ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Utskottets förslag till lydelse af paragrafen godkändes.

7—15 §§.

Godkändes.

För 16 § hade utskottet i likhet med Kungl. Maj:t föreslagit denna lydelse:

16 §.

Bulvan för fågelskytte må ej utan lof uppsättas närmare annans jaktområde än tvåhundra meter.

Paragrafen föredrogs, hvarefter

Herr Rune yttrade: Herr talman, mina herrar! Jag skall be att med några ord få bemöta herr Olofsson i Åvik, då han säger, att denna paragraf är olämplig.

Jag vill påstå, att denna paragraf är nödvändig, för att det icke skall gå till, såsom det nu så ofta går till, då en person, som har ett litet område, så litet, att det icke vistas eller födes några orrar där, får sätta upp bulvaner och sedan låta bekanta eller en pojke eller någon dylik gå in på grannens ägor och skrämma orrarna. Då flyga nämligen orrarna upp och få syn på bulvanerna och slå sig ned där, och där ligger skytten och väntar på dem, och på det sättet går det briljant att skjuta andras villebråd. Det är sålunda alldeles nödvändigt, att man har den af utskottet föreslagna begränsningen af 200 meter. För min del tror jag knappast att ens den är effektiv. Jag tror, att man kan skjuta andras orrar rätt bra äfven med den begränsningen, men den gör dock någon nytta.

Jag skall därför be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

*Ang. lag om
rätt till jakt.
(Forts.)*

Vidare anförde:

Herr Olofsson i Ävik: Jag skall endast be att få bemöta den siste talaren med den upplysningen, att han har full garanti i § 15 för att ett sådant uppskrämmande, som han här talat om, icke får äga rum. Det står där tydligen: »ej må någon utan lof skrämma eller hota villebråd från annans jaktområde». Det borde väl vara fullt betryggande i detta hänseende, anser jag. Detta hans skäl är alltså efter min uppfattning alldeles för svagt. Det kan enligt mitt förmenande icke ha någon betydelse, då en sådan bestämmelse förut finnes i lagen, att man icke får skrämma villebråd från annans mark. Då kan man följaktligen icke, om man vill jaga lagligt, gå till väga på annat sätt än att det blir på egen mark, som man skrämmar upp orrarna, som man sedan vill skjuta, och det borde vara tillåtligt, äfven om man icke har så stort jaktområde, som en del möjligen ha.

Herr Rune: Jag skall bara be att få invända, att det är mycket svårt att kunna bevisa, att någon skrämt orrar eller kört upp villebråd från annans mark. Det behöfs ju bara, att man tar vägen genom en skog för att man skall skrämma upp fågel och vildt, som är i närheten. Och när då orrarne blifvit uppskrämda och komma upp öfver skogstopparne och få se bulvanerna, slå de ned, det behöfs sålunda icke att någon särskildt går för att skrämma upp orrarne. För öfrigt sitta orrarne vintertiden ofta högt uppe i trädtopparne och när de då få syn på bulvanerna flyga de dit själfmant. Det är alltså efter min mening icke tal om den, som har 50 tunnland, utan det är tal om den, som har ett område, där fågel faktiskt aldrig förekommer. Det är fråga om, att det icke skall tillåtas dessa att skjuta kringboende jordägares fågel, och det må väl vara rimligt begärdt, att man icke i en särskild bestämmelse skall tillåta något sådant.

Herr Lemke: Här har talats om stora och små jordägare. Jag för min del äger ingen jord, så att jag kan hvarken räkna mig till det ena eller andra slaget.

Jag begärde emellertid ordet endast för att instämma i och understryka hvad herr Rune nyss sade. För den, som vet, hur bulvanjakt går till, är det alldeles klart, att den jordägare, som har så litet område, att han icke kan ställa sig till efterrättelse den föreskrift, som finnes i § 16, i nio fall af tio icke heller har någon orre på detta område, utan om han skall få sätta upp sin bulvan på mindre afstånd från grannens gräns än här stipulerade 200 meter, är det alldeles gifvet, att det, för att den åsyftade jakten skall lyckas, blir andra personers orrar, som drifvas dit och skjutas. Jag har alltid ansett, att dessa 200 meter rent af äro ett minimimått,

såsom herr Rune också har påpekat. Den, som har reda på, hur bulvanjakt går till, måste, som sagdt, också kunna bestyrka detta. *Ang. lag om rätt till jakt.*
Jag ber därför att få instämma med herr Rune och anhåller om bifall till utskottets förslag. *(Forts.)*

Efter härmed slutad öfverläggning gaf herr vice talmannen propositioner dels därpå att kammaren måtte godkänna paragrafen i dess af utskottet föreslagna lydelse, dels att paragrafen måtte ur förslaget utgå; och fattade kammaren beslut i enlighet med förstnämnda proposition.

17—18 §§.

Godkändes.

19 §.

Första stycket af paragrafen skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag lyda sålunda:

Löper hund, som jagar eller ofredar villebråd, lös i mark, där villebråd finnes, vare hundens ägare skyldig ersätta jakträttsinnehafvaren skada, som därigenom må anses hafva skett å villebrådet.

Herr *Hedström m. fl.* hade i sin förenämnda motion, nr 292, yrkat, att ifrågavarande paragraf måtte erhålla denna affattning:

Löper hund, som jagar eller ofredar villebråd, under tiden från och med den 16 mars till och med den 15 augusti lös i mark, där villebråd finnes, böte hundens ägare eller innehafvare från 5 till 20 kronor; och vare denna ägare eller innehafvare dessutom skyldig ersätta jakträttsinnehafvaren skada, som därigenom må anses hafva skett å villebrådet, samt underkastad det äfventyr, hvarom här nedan stadgas. Sådan förseelse åtalas af målsägare, af allmän åklagare samt af förvaltande och bevakande personal vid jägeristaten. När helst hund, som är sådan, att antagas kan, att den jagar eller ofredar villebråd, löper lös i mark, där villebråd finnes, äger jakträttsinnehafvaren eller hans folk rättighet att hunden upptaga. Det åligger etc. (Lika med Kungl. Maj:ts förslag.)

Utskottet föreslog för första stycket följande lydelse:

Löper hund, som jagar eller ofredar villebråd, lös i mark, där villebråd finnes, under tiden från och med den 16 mars till och med den 15 augusti, böte hundens ägare eller innehafvare från och med fem till och med tjugu kronor och vare skyldig ersätta jakträttsinnehafvaren skada, som därigenom må anses hafva skett å villebrådet. Sker det å annan tid, vare hundens ägare eller inne-

Ang. lag om hafvare ändock skyldig utgifva ersättning enligt hvad nyss är
rätt till jakt. stadgadt.
(Forts.)

Sedan pragrafen föredragits, yttrade:

Herr Olofsson i Åvik: Det var vid denna paragraf jag förut anhöll om en ändring, men jag förstår, att det är lika hopp- löst nu, då jag ser hvilka intressen, som här äro afgörande. Jag vidhåller emellertid fortfarande mitt yrkaade, att de sista raderna i § 19 måtte utgå ur lagen, där det står längst ned på 22 sidan: »Sker det å annan tid vare hundens ägare eller innehafvare ändock skyldig utgifva ersättning enligt hvad nyss är stadgadt.»

Jag anser att det är alldeles tillräckligt, att det finnes bestämmelser för att stöfvare och andra hundar under fridlysningstiden ej få vara ute i markerna, ty det är då, som villebrådet är ungt, och då kunna hundarna göra stor skada, men under jakttiden anser jag, att denna bestämmelse utgör ett absolut hinder för dem, som icke ha så stort område och så många tusen tunnland att röra sig på, då de vid vid hvarje tillfälle de släppa ut sina hundar, kunna riskera, att de blifva upptagna, och att de få betala 5 till 20 kronor i böter för hundarna. Jag anser, att detta förhållande kommer att verka orimligt och orättvist och därför yrkar jag, att denna bestämmelse måtte utgå ur denna paragraf.

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Jag skall däremot yrka på bibehållande af denna bestämmelse. Det är väl ändå icke mer än rätt och billigt, att andras hundar hvilken tid som helst icke få gå på annans jaktmark. Jag vet, att herr Olofsson och jag i öfrigt äro eniga därom, att hvar och en bör skydda det han äger och har, men ta vi bort denna bestämmelse, synes det mig som om det icke skulle blifva tillräckligt skydd, och därför tycker jag, att goda skäl tala för ett bifall till det förevarande stadgandet, hvarför jag yrkar bifall till utskottets förslag oförändradt.

Herr Rune: I denna sak kan jag i viss mån ge herr Olofsson rätt. Det är verkligen på det sättet, att, om man skulle strängt hålla på denna paragraf, det skulle leda till ganska svåra konsekvenser i vissa fall. Jag vill dock gå något längre än herr Olofsson. Han säger, att detta egentligen skulle drabba de små. Jag vill påstå, att till och med de, som ha 5 till 6 tusen tunnland jaktmark, ja ända upp till 10 tusen kunna aldrig, om de äro ute och jaga i tillåten tid med stöfvarehundar, vara säkra på, att hundarna icke gå utöfver deras områden. Det göra de nästan hvarje gång. Detta är sålunda en sak, som drabbar lika mycket den stora jaktmarksinnehafvaren som den lilla jaktmarksinnehafvaren.

Men det är nog så, att olägenheterna skulle blifva än större, om icke denna paragraf skulle föreskrifva hvad den stadgar. Jag

kan ju t. ex. vara utåt gränserna af min jaktmark och där släppa mina hundar, då kunna de springa öfver på en annans område och jaga ut djuren därifrån. Jag vill säga herrarna, att det, som nu föreslås, är icke någon ändring mot hvad som var förut. En sådan bestämmelse har äfven funnits förut, och jag får erkänna, att den i allmänhet har visat sig medföra ganska små olägenheter, d. v. s. praxis har ledt därhän beträffande förhållandet mellan jaktmarksgrannar, att om jag t. ex. är ute och jagar och drifver öfver till annans mark, får det passera, och likaså om han kommer med hundarna öfver till mitt jaktområde, får det passera. Det är omöjligt att kontrollera. Sålunda har erfarenheten visat, att detta gått an.

*Ang. lag om
rätt till jakt.
(Forts.)*

Jag vill emellertid erkänna, att jag från Halland hört betydliga klagomål i detta hänseende framkomma. Men från det öfriga Sverige tror jag icke mig ha hört några särskilda klagomål.

Min ställning i frågan är den, att jag anser, att man måste taga paragrafen sådan den är. Men jag vill gärna medge, att om det skulle visa sig i en framtid, att personer begagnade sig af den för att rent af söka hindra människor att utöfva stöfvarejakt, må man komma och begära en ändring af paragrafen. Men då paragrafen icke innebär någon ändring mot de hittillsvarande bestämmelserna, anser jag, att det icke är förenadt med någon risk att nu taga densamma, hvarför jag yrkar bifall till utskottets förslag i denna punkt.

Herr Larsson i Klagatorp: Jag tycker, att efter det anförande herr Rune nyss hållit här, borde kammaren vara tämligen på det klara med, att vi måste gå med på herr Olofssons i Åvik yrkande. Då herr Rune säger, att denna paragraf är alldeles omöjlig att tillämpa, vill jag fråga, hvarför vi då skulle ha en paragraf, som icke kan tillämpas i praktiken. Det torde vara, såsom herr Olofsson förut sagt, alldeles omöjligt för en person, som idkar stöfvarejakt, om han icke har nästan obegränsade områden, att hålla stöfvarna inne inom sina egna jaktmarker vare sig det gäller jakt på rådjur, räf eller hare. Atminstone räffen och rådjuret gå ofta utom jaktmarken, och då torde det vara orimligt att tänka sig, att man, om drefvet går ut på grannens mark, skulle vara hemfallen åt dessa bötesstraff, som i 19 § äro stadgade.

Jag yrkar sålunda bifall till herr Olofssons förslag.

Herr Rune: Jag vill bara erinra kammaren om, att detta icke är någon förändring mot hvad som förut varit, utan detta stadgande är detsamma, som gällt förut, och några nämnvärda olägenheter ha icke visat sig af denna bestämmelse. Det är därför jag anser, att man icke bör göra någon förändring, men jag säger, att om det i framtiden visar sig, att några verkliga olägenheter uppkomma, då är det tid att ändra lagen, och det synes mig, att denna åsikt i alla fall är den rätta, då det faktiskt är så, att mycket stora olägenheter kunna uppkomma, om man stryker paragrafen, och det har aldrig visat sig någon risk af att bestämmelsen finnes.

Ang. lag om
rätt till jakt.
(Forts.)

Herr *Hedström* instämde häruti.

Herr *Olofsson* i Åvik: Herr talman! Det är alldeles riktigt, som herr *Rune* anförde, att det finns sådana bestämmelser förut, men de ha nog tillkommit under helt andra förhållanden. Då denna lag skrefs, var det nog uteslutande harjakt, som man på den tiden ansåg vara den egentliga stöfvarejakten, och haren buktar, som vi veta, och går på mycket begränsade områden, och då är ju risken icke på långt när så stor. Men här har tillkommit något nytt på senare tider, nämligen rådjuren, hvilka, såsom herr *Rune* vet, lika väl som jag, gå öfver vida sträckor och kunna gå öfver många tusen tunnland. När man får upp ett rådjur, hvilket är tämligen sällsynt i mina trakter, gå de milslånga vägar, och under sådana förhållanden blir det ju någonting helt annat. Dessutom äro bötesbeloppen nu betydligt högre, än förut. Det står, att man får bli kräfd på ända upp till 20 kronor, och det är väl troligt, att de afundsamma jakträttsinnehafvarna, som upptaga hundarna, skola taga det högsta möjliga beloppet. Det tror jag för min del.

Dessutom torde väl också hufvudsyftet med de fem kronor, som då för en lång tid tillbaka bestämdes, var att hundarna icke skulle få springa lösa på våren, under den fridlysta tiden och skada de villebrådsungar som funnes. Jag tror, att detta var hufvudsyftet. Med de ändrade förhållanden, som numera inträdt, anser jag emellertid denna bestämmelse redan vara orimlig, men när man nu i lagen har satt upp dessa bötesbelopp ända till 20 kronor, blir det enligt mitt förmenande alldeles orimligt, och jag skulle beklaga, om denna kammare ville vara med på något sådant.

Herr *Persson* i Tällberg: Jag hoppas, att kammaren godkänner utskottets hemställan. Den siste ärade talaren har motive-rat sitt förslag på sådant sätt, att jag finner mig rent af ur ren djurskyddsvänlig synpunkt böra yrka på bifall till utskottets förslag. När han talar om, att man skall ha rättighet att låta sina hundar löpa efter villebrådet på öfver tusentals tunnland, som tillhöra andra, då vill jag säga, att detta gränsar till barbarism under jakt, och äfven ur den synpunkten skall jag be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Härmed var öfverläggningen afslutad. Herr vice talmannen gaf propositioner först på godkännande af utskottets förslag till lydelse af förevarande paragraf samt vidare på godkännande af paragrafen med den af herr *Olofsson* i Åvik föreslagna ändring däri; och fann herr vice talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Herr *Larsson* i Klagstorp begärde emellertid votering, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren godkänner 19 § i jordbruks-utskottets föreliggande förslag till lag om rätt till jakt, röstar

Ja;

*Ang. lag om
rätt till jakt.
(Forts.)*

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt nämnda § med den af herr Olofsson i Ävik föreslagna ändring däri.

Voteringen utvisade 106 ja mot 69 nej, hvadan kammaren godkänt paragrafen i dess af utskottet föreslagna lydelse.

20 §.

Denna paragraf lydde enligt Kungl. Maj:ts af utskottets tillstyrkta förslag sålunda:

Katt, som anträffas utanför gård eller trädgård, må af jakträttsinnehafvaren eller hans folk saklöst dödas.

Efter föredragning af paragrafen begärdes ordet af

Herr Johansson i Uppmälby, som yttrade: Ja, 20 § tycks vara af den beskaffenhet, att den helt och hållet skulle omöjliggöra, att man skulle kunna ha det husdjur, vi kalla katt. Här säges, att »katt, som anträffas utanför gård eller trädgård, må af jakträttsinnehafvaren eller hans folk saklöst dödas». Jag tänker mig, att man i den lägenhet, där man har ett sådant husdjur, skall få svårt att hålla honom inom trädgårdens stängsel utan att ha honom bunden, och så fort han kommer utanför gårdens område och gårdens gräns, får icke allenast jakträttsinnehafvaren själf utan hvem som helst af hans folk saklöst döda honom. Jag erkänner visserligen villigt, att kattorna gå illa åt matnyttigt villebråd. Man får lof att säga, att från jaktsynpunkt är det icke något vidare bra husdjur, men för många lägenhetsägare är det i alla fall det enda husdjuret, och om man skall skapa sådana stränga bestämmelser, att de göra detta enda husdjur dödsdömdt, så tvekar jag på att lagens bestämmelser i detta afseende komma att omfattas med någon särskildt stor sympati af dem, de här beröra.

Det är kanske icke skäl att komma med något yrkande, men jag kan i alla fall icke göra annat än yrka, att denna paragraf måtte utgå.

Härefter anförde:

Herr Persson i Tällberg: Herr vice talman! Jag tror, att jag gör den största tjänsten med att helt enkelt yrka bifall till paragrafen oförändrad.

*Ang. lag om
rätt till jakt.
(Forts.)*

Vidare yttrades ej. Efter af herr vice talmannen gifna propositioner på dels godkännande af förevarande paragraf dels ock bifall till det af herr Johansson i Uppmålby under öfverläggningen framställda yrkandet, godkände kammaren paragrafen.

21—30 §§; slutstadgandet; ingressen; rubriken.

Godkändes.

Utskottets hemställan i *punkten 1* förklarades besvarad genom kammarens här ofvan antecknade beslut.

Punkten 2:o).

Herr *Jonsson* i Hå hade i sin ofvanberörda motion föreslagit, att i lagen om rätt till jakt måtte inryckas stadgande därom, att all fångst af villebråd med sax vore förbjuden.

Utskottet hemställde i förevarande punkt, att Riksdagen, i anledning af herr *Jonssons* i Hå motion, ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte i blifvande jaktstadga intaga förbud mot användande af sax vid fångst af andra djur än rofåglar.

Sedan punkten föredragits, yttrade:

Herr *Olofsson* i Åvik: Herr vice talman! I detta skrifvelse-förslag skulle jag för min del önska ett litet tillägg, nämligen att det efter ordet »rofåglar» insattes »och gräfling». De flesta af herrarna torde icke känna till, hvilket farligt rofdjur gräflingen är för matnyttigt villebråd. Dessutom är det hans natur att bedrifva jakten på nätterna, och det är nästan omöjligt att kunna jaga honom med hund. Om vintern ligger han mest i ide. I bergstrakter, där det är godt om tillhåll, är det enligt mitt förmenande absolut omöjligt att utrota gräflingsstammen till den grad, som behöfs för att skydda matnyttigt villebråd. Däremot går det bra på många håll med de små trampsaxarna, som icke enligt min uppfattning äro så barbariska, som man påstått. De moderna små trampsaxarna äro icke så svåra. Jag har själf sett flera. Jag har icke lagt ut sådan, men jag har sett andra, som gjort det. Saxen fattar om foten på gräflingen och håller honom fast. Jag vet, att de, som fånga gräfling på sådant sätt, lagt ut saxen förut och sett efter på morgonen — gräflingen jagar endast på nätterna — då gräflingen helt nyligen antagligen gått i saxen. Då har gräflingen legat och sofvit mycket tungt, och det visar väl, att smärtan icke varit så svår till följd af trampsaxen. Det är det enda möjliga sättet att hålla gräflingen på behörigt afstånd, där det finnes mycket berg. Han går under berget, där han ligger hela vintern, och om som-

maren är det svårt att få se en gräfling på dagen. Det är en ren tillfällighet, om man får göra det. De flesta jägare kunna intyga detta. Endast i hagmark eller sandmark kan man få gräflingen fast, men i bergmark är det absolut omöjligt. Det är därför, som jag önskat, att kammaren ville medgifva, att ett sådant tillägg blefve lagdt till hvad som talats om roffåglar, så att det skulle gälla, att sådana här trampsaxar finge användas för gräfling. Det har icke med den slutliga formuleringen af lagen att göra, utan det är här endast fråga om ett skrifvelseförslag, men det skulle ha stor betydelse, om ett sådant tillägg finge göras till skrifvelseförslaget.

*Ang. lag om
rätt till jakt.
(Forts.)*

Herr Lemke instämde häruti.

Herr Persson i Tällberg: Herr vice talman! Om den siste ärade talaren hade yrkat, att man skulle sätta punkt efter ordet »sax», så att orden »vid fångst af andra djur än roffåglar» skulle utgå, skulle jag varit den förste att instämma med honom. Men nu vill han sätta in efter ordet »roffåglar» »och gräfling» och sålunda utvidga området för användande af detta barbariska redskap. För min del kan jag alldeles icke gå med på detta. Nu angaf den siste talaren ett skäl, hvarför gräflingen icke skulle lida så mycket af att ha saxen om benet. Han sade nämligen, att någon påträffat en gräfling med sax om benet, och att gräflingen det oaktadt sof och sof mycket godt. Jag undrar, huruvida icke herr Olofsson, om han granskar, hur det förhöll sig med den saken, skall finna, att gräflingen under sina oerhörda kval fallit i vanmakt. Det är åtminstone min bestämda uppfattning, och jag kan omöjligt vara med om att utvidga användandet af detta fångstverktyg. På sin höjd skulle jag kunna vara med om ett skrifvelseförslag, sådant det lyder enligt utskottets förslag, men det är icke med någon synnerlig förtjusning, som jag är med om att man tillåter användandet af sax ens vid fångst af roffåglar.

Jag yrkar emellertid bifall till utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats avslutad samt herr vice talmannen gifvit propositioner först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på bifall till samma hemställan med den ändring däri, som föreslagits af herr Olofsson i Åvik, blef utskottets hemställan af kammaren bifallen.

Punkten 3:o).

I motionen nr 291 hade herr *Hedström m. fl.* hemställt om införande i lagen om rätt till jakt af vissa i motionen närmare angifna bestämmelser om jaktmärke.

Andra kammarens protokoll 1912. Nr 52.

Ang. lag om
rätt till jakt.
(Forts.)

Utskottet hemställde, att Riksdagen, i anledning af herr Hedströms m. fl. motion nr 291, ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till bestämmelser angående jaktmärke.

Reservation hade emellertid afgifvits af herr Persson i Tällberg, som ansett, att utskottet i punkt 3:o af sitt förslag bort hemställa om afslag å herr Hedströms m. fl. motion nr 291.

Efter föredragning af utskottets hemställan lämnades ordet på begäran till

Herr Persson i Tällberg, som anförde: Herr vice talman, mina herrar! Såsom herrarna finna, har jag reserverat mig mot denna skrifvelse till Kungl. Maj:t. Här gäller det nu att införa jaktmärke, och man har ju motiverat detta därmed, att det skulle vara i ordningens intresse, som man skulle införa bestämmelse därom, och utskottet har föreställt sig, att det icke skulle vara så farligt, om man satte afgiften t. ex. till högst 3 kronor. Nu förhåller det sig så, att Andra kammaren, om jag minnes rätt, två gånger har afslagit förslag, som framställts i den riktningen. Man har icke velat införa den principen, att den, som har pengar, skulle ha något slags företräde i detta afseende framför andra, och jag håller fast på denna gammalmodiga princip. Man kan visserligen säga, att detta belopp af 3 kronor icke är så synnerligen stort, men låt oss föreställa oss en familjefar, som har fyra söner, som tillika med honom emellanåt vilja gå ut och jaga, då måste hvar och en af dem skaffa sig ett jaktmärke, och detta blir sålunda en utgift på 15 kronor, som dessa fem personer måste betala, om de vilja erhålla rätt att gå ut och skjuta hare på jaktmarker, som äro gemensamma med deras eget område. Jag undrar, om Andra kammaren vill vara med om någonting sådant. Nu är det visserligen här endast fråga om, som man brukar säga, ett »oskyldigt skrifvelseförslag», men det är klart, att om Riksdagen skrifver i den riktning, som förslaget angifver, Kungl. Maj:t måste framkomma med ett förslag, som går i denna riktning.

Då jag icke kan finna giltiga skäl föreligga för någonting sådant, så kan jag, herr talman, icke annat än yrka afslag å utskottets hemställan i förevarande punkt.

I detta anförande instämde herrar *Linders, Rydén, Olsson i Åsen och Mörtsell*.

Härpå yttrade:

Herr Andersson i Grimbo: Herr talman! Herr Daniel Persson sade, att detta förslag innebär, att man vill införa en ny

princip, och det är ju sant. Men han sade också, att denna princip var oriktig, därför att den skulle gynna dem, som hade penningar. Jag kan emellertid icke se saken så. Det är ju här fråga om, att det här jaktmärket skulle lösas med 3 kronor per år inom hvarje socken, där man ville erhålla jakträtt. Då kan man väl icke säga, att en afgift af tre kronor är någonting att tala om. Jägarna måste ju skaffa sig bössa, ammunition och äfven jakthundar och i jämförelse med deras kostnader för allt detta är den här ifrågavarande utgiften endast att betrakta som en småsak. Vi veta, att de t. ex. få betala ända till 15 kronor i skatt för en hund, och dessutom måste de föda honom året rundt. Då får väl, som jag nämnde, denna utgift icke anses så betungande.

*Ang. lag om
rätt till jakt.
(Forts.)*

Herr Daniel Persson sade också, att man måste lösa jaktmärket, äfven om man skjuter t. ex. en hare på sitt eget område. Så har icke varit meningen. Jag tror, att om herrarna läsa igenom förslaget i motionen, så skall det framgå, att detta är en oriktig uppfattning af ordföranden i jordbruksutskottet. I motionen säges det nämligen: att personer ha rättighet att jaga på eget område och egen mark. Äfven familjemedlemmar ha rättighet härtill, och det tillåtes också hvem som helst af husets folk att t. ex. skjuta en räf och roffåglar, som komma in i trädgård eller hönshus. Ja, i sådana fall har husets folk rättighet att skjuta dessa djur utan jaktpass. Därför kan man ju icke säga, att den enskilda äganderätten har kränkts på något sätt.

Det har äfven sagts, att detta stadgande vore obehöfligt. Vi veta, att i Danmark och Tyskland och en del andra länder är den afkastning, som jakten lämnar, ganska afsevärd, men här i vårt land lämnar den en jämförelsevis obetydlig afkastning. Detta beror ofta på, att det icke finnes någon egentlig ordning på detta område.

Nu säges det, att småbrukarne skulle få vidkännas direkta utgifter genom detta förslag, såsom herr Persson i Tällberg nämnde. Men jag tror tvärtom, att småbrukarne ha intresse af att det blir en sådan jaktpasslag. Nu betyder, som jag förut framhållit, en utgift af 3 kronor ingenting för en jägare, och om man vill ha reda och ordning på detta område, så bör man icke draga sig för att pålägga denna utgift. Inom industrisamhällen eller städer finnas mycket folk, som på vissa tider resa från dessa samhällen ut på landet för att jaga. Dessa, som på landet i regel äro okända, ströfva vida omkring med bössa. Oftast föregifva de till mål att jaga på någon mindre jordegendom och måste taga väg öfver andras ägor. Nu vet man, att om en person bär en bössa på annans mark, så kan han icke åtalas för oloflig jakt; ty, om han har bakladdningsgevär, så kan han fort nog plocka ut patronerna och därigenom bli fri från allt åtal. Därför bör något här göras, och då alla jägare enhälligt uttalat sig för införande af ett sådant jaktpass, som här är fråga, så tror jag, att detta skulle vara en lämplig åtgärd.

Ang. lag om
rätt till jakt.
(Forts.)

Nu säges det, att det skulle blifva för dyrt för en del personer, som jaga i flera socknar. Men i vanliga fall gäller detta endast de bättre situerade, och de kunna väl betala jaktpass. De öfriga däremot, de jägare, som ha mindre råd, få redan nu nöja sig med att skaffa jaktmark i endast en socken och behöfva sålunda icke lösa jaktpass mer än på ett ställe.

Herr talman! Då jag icke känner något annat sätt, hvarigenom man skulle kunna få reda och ordning på detta område, så tror jag, att det skulle vara lyckligt, om man kunde få en sådan här lag till stånd. Nu gäller det ju endast en skrifvelse, och denna skrifvelse kommer att affattas på ett sådant sätt, att jag icke tror, att man har någonting att frukta i detta afseende. Om vi tänka på hundskatten, så väckte dess införande motstånd på sin tid, och den tillämpas ju på det sättet, att hvarje socken, som vill pålägga hundskatt, får göra detta. Jag tror, att samma förhållande kommer att bli gällande, om en jaktpasslag införes.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Med herr Andersson i Grimbo förenade sig herrar *Hedström*, *Jonsson* i Hå, *Torgén* och *Johansson* i Mellbyn.

Herr Rune: Herr talman! Jag är uppkallad af herr Daniel Perssons yttrande. Han framhöll, att enligt detta förslag skulle det icke vara möjligt för fyra söner att jaga på egen mark utan att deingo vidkännas utgifter för att skaffa sig ett sådant jaktmärke. Detta uttalande har redan bemötts af den siste talaren, men jag tror, att det icke skulle skada, om det förslag till jaktlag upplästes, som motionärerna framlagt. I detta förslag heter det bland annat:

»Hvad om jaktmärke är stadgadt gäller icke för jakt, däri Konungen eller medlem af det kungl. huset deltagar.» Därefter heter det: »Samma stadganden äga ej heller tillämplighet: med afseende å enskild ägare eller innehafvare af jord samt sådan jakt-rättsinnehafvares familj för jakt på den mark ägaren eller innehafvaren äger eller innehar.»

Det är sålunda ett fullständigt misstag, att det skulle kunna gå så, som herr Daniel Persson upplyste. Jag skall be att dessutom få nämna, att bland de undantag, som motionärerna föreslagit, är också jakten inom Västerbottens och Norrbottens lappmarker samt dessutom jakt efter säl och sträckande sjöfågel i skärgården eller vid hafskusten.

Jag tror sålunda, att motionärerna medtagit alla sådana undantag, som kunna anses vara skälige, och det föreligger därför enligt min uppfattning icke den ringaste risk att skriva till Kungl. Maj:t i denna fråga.

Häri instämde herrar *Magnusson* i Tumhult, *Hamrin* och *Lemke*.

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Ja, det är naturligtvis så, när man skall yttra sig kort, att yttrandet också blir mycket ofullständigt, och jag medger, att så var fallet med mitt yttrande nyss. Det är ju alldeles gifvet, att om en familj på 5 personer, såsom jag nyss yttrade, vill utöfva jakt, så komma dessa personer visserligen att kunna jaga på eget område, men de kunna icke utan att erlägga afgift för jaktmärken fullfölja jakten in på närliggande område. Det är alldeles säkert, att det förhåller sig så. Om de kunna hålla sig blott inom sin lilla teg, så slippa de ifrån denna påлага, men jag undrar, hvem som vågar sig på att företaga jakt under sådana förhållanden. Det är blott detta, jag velat framhålla, och jag tror sålunda, att denna bestämmelse står i rak strid mot den uppfattning, som förut gjort sig gällande i denna kammare, och som jag fortfarande har i frågan.

*Ang. lag om
rätt till jakt.
(Forts.)*

Nu säger visserligen herr Andersson i Grimbo, att de där 15 kronorna äro en småsak, och att man får betala samma afgift för en hund också. Ja, man kan ju ha den åskådningen, att om man kan betala ut 15 kronor på ett håll, så kan man också betala ut 15 kronor på ett annat håll, men det är icke sagdt, att denna sats håller streck i verkligheten, ty det finnes gränser för fattigt folks förmåga att betala ut pengar.

Jag vidhåller mitt yrkande, då jag icke kan finna något behof föreligga att införa jaktmärke.

Herrar *Eriksson* i Grängesberg och *Mossberg* instämde häruti.

Herr Olausson: Herr talman, mina herrar! Jag har icke haft tillfälle att närvara vid denna frågas slutbehandling i utskottet och har därför icke kunnat instämma i herr Perssons i Tällberg reservation, ehuru jag vid behandlingen inom utskottet stod precis på samma ståndpunkt som denne reservant. Här har sagts, att denna bestämmelse är något nytt, och det är alldeles säkert, att detta nya är något, som, om det infördes, skulle väcka missnöje på många håll i landet. Häremot har invändts, att man icke kan på annat sätt komma åt tjufskyttar. Lagen stadgar dock böter för den, som olofligen jagar på annans mark, och skulle dessa böter icke vara tillräckligt höga, kan man ju höja deras belopp. Däremot kan jag icke finna, att saken skulle gagnas genom stadgande af böter för den, som jagar utan jaktmärke. Det är blott en omväg. Då är det bättre att stadga verkande böter direkt för den, som idkar oloflig jakt. Att detta stadgande om jaktmärke på sidan af de förut fastställda böterna skulle kunna blifva till någon nytta, kan jag icke inse.

Det har redan sagts, att denna fråga framdrifvits hufvudsakligen af yrkesjägare. Men för den lilla landtbrukaren, som med sina grannar öfverenskommit att en och annan gång få taga till bössan och jaga, blir det verkligen synnerligen betungande

Ang. lag om
rätt till jakt.
(Forts.)

att nödgas för sig och sina söner lösa jaktmarke hvarje år, äfven om beloppet icke sättes högre än till 3 kronor. Jag erkänner gärna, att utskottet gifvit detta förslag en betydligt bättre form än motionären. Motionären hade nämligen föreslagit, att jaktmärket skulle lösas i den församling, där jägaren vore mantalsskrifven. I så fall hade det blifvit hufvudsakligast städerna, som fått inkomsten af dessa jaktmärken, trots det att jakten ju skulle komma att bedrivas i landsorten. Nu har utskottet i stället uttalat sig för att jaktmärket skulle lösas i den församling, där jakten sker. Detta är naturligtvis en väsentlig förbättring, men dock icke så stor, att jag kan gå med på skrifvelseförslaget.

Jag ber därför att få yrka bifall till herr Perssons i Tällberg reservation.

Herr Nilsson i Kristianstad: För min del ber jag att få säga, att jag ursprungligen tänkt rösta för motionärens förslag, men då det är ifrågasatt att befria flera personer af den kungliga familjen från att behöfva köpa jaktmarke, men det skall åläggas personer ur arbetareklassen att köpa sådant, om de vilja jaga, kan jag icke gå med på förslaget utan ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr Rydén: Herr vice talman, mina herrar! Utan att gå in på de synpunkter, som den siste ärade talaren haft, ber jag ändå att få säga, att det är alldeles uppenbart, att det förslag, som utskottet här framlagt, innebär ett första steg till att monopolisera jakten för endast de rika personerna i landet. Under sådana omständigheter kan jag icke vara med om detsamma. Jag har förut genom mitt instämmande i herr Daniel Perssons anförande tillkännagifvit, att jag kommer att rösta för att äfven de fattiga få bibehållas i den rättighet de ha att jaga utan att tyngas af särskilda bördor.

Herr Andersson i Grimbo: Herr talman! Herr Olausson sade, att detta förslag skulle bli olägligt för småbrukarne, jag vill säga, att det tvärtom skulle bli till stor fördel för småbrukarne.

Det är så, att på många trakter, i synnerhet där det är mindre ägolotter och där det icke finnes någon riktigt ordnad jakt, det är för många som springa och jaga, hvarigenom åstadkommes ett utrottningskrig på det nyttiga villebrådet. Om nu här blefve ordnade förhållanden, blefve äfven jakten, i olikhet med hvad nu är förhållandet, värd någonting för de jordbrukare, som själfva icke jaga, och skola de själfva jaga, blir jakten af större värde äfven för dem.

Jag ser saken så, att de som äro mot detta, just äro yrkesjägerne, som icke vilja vara synliga och icke kända. Det är de som äro mot jaktpassen, men de däremot, som ha intresse för jakten, tror jag skola enstämmigt önska, att denna lag kommer till stånd.

Herr Rune: Endast några ord med anledning af herr Rydén yttrande. Jag vill påstå, att det är ett fullkomligt misstag, när han säger, att föreliggande förslag skulle innebära en monopolisering af jakten för de rika. Jag vill påstå, att om man fasthåller vid, att ingen får jaga på annans mark utan blott på sin egen eller där han har lof att göra det, så är det icke någonting som verkar tryckande. Jag försäkrar, att den nu föreslagna bestämmelsen kommer att hindra personer att olofligen jaga på andras jaktmark och verka därhän, att den, som vill ärligt jaga på sin jaktmark, mycket väl kan betala detta jaktmärke, emedan han får så mycket mera villebråd på sin jaktmark, att det kommer att mångdubbelt motväga det belopp af tre kronor, som han betalar för jaktmärke. Men om det är så, att man skall stadga, att hvar och en skall jaga fullkomligt fritt utan att behöfva ha jaktmärke, ja, då erkänner jag, att det enklaste och bekvämaste sättet är att jaga utan att skaffa vare sig jaktmark eller märke. Men det kan väl icke vara meningen, att man inom denna kammare skulle vilja ordna saken på så sätt, att hvem som helst får springa och jaga hvar som helst.

*Ang. lag om
rätt till jakt.
(Forts.)*

Efter härmed slutad öfverläggning framställde herr vice talmannen propositioner på dels bifall till utskottets hemställan, dels ock afslag å berörda hemställan; och fann herr vice talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja godkänd. Votering begärdes emellertid, till följd hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs denna omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i punkten 3:o af utskottets förevarande utlåtande nr 96, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit utskottets berörda hemställan.

Voteringen utvisade 107 ja mot 88 nej, vid hvilken utgång kammaren således bifallit utskottets hemställan.

§ 12.

Härpå upptogs till behandling jordbruksutskottets utlåtande, nr 97, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till grunder för tillgodogörande af kronans jakträtt äfvensom åtskilliga i ämnet väckta motioner.

*Ang. grunder
för tillgodo-
görande af
kronans jakt-
rätt.*

Ang. grunder
för tillgodo-
görande af
kronans jakt-
rätt.
(Forts.)

I en till Riksdagen den 29 mars 1912 aflåten, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad proposition, nr 99, hade Kungl. Maj:t under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen antaga ett i propositionen intaget förslag till grunder för tillgodogörande af kronans jakträtt.

I sammanhang härmed hade utskottet till behandling förehåft följande i anledning af förevarande proposition inom Andra kamaren väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen:

af herr *Säfsstrand*, nr 179;

af herr *Kronlund*, nr 279;

af herr *Martin*, nr 286;

af herrar *Hage* och *Nilsson* i Tånga, nr 289; och

af herr *Lindhagen*, nr 294.

Utskottet hemställde att Riksdagen, med afslag å de i ämnet väckta motionerna, ville i anledning af Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition antaga ett i utlåtandet infördt förslag till grunder för tillgodogörande af kronans jakträtt.

Författningsförslaget.

För *mom. 1:o*) var, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag, af utskottet föreslagen följande lydelse:

Kronans jakträtt å dess hägnade jaktmarker och djurgårdar, å mark, hörande till de kungl. lustslotten och andra till Konungens egen disposition ställda lägenheter, å kungsgårdar, kungsängar, kronoparker, från kronans jordbruksdomäner vid utarrendering undantagen skog och i öfrigt all kronan tillhörig odisponerad mark, samt å statens till bergshandteringens och sågverksrörelsens understöd anslagna skogar utöfvas af Konungen själf och på Konungens uppdrag af chefen för hans hofjägeristat jämte dem, som vid sådana tillfällen äro följaktiga.

Sedan momentet föredragits, lämnades på begäran ordet till

Herr Lindhagen, som yttrade: I denna punkt jämte följande beröres en motion, som jag tillåtit mig väcka, fast den icke vunnit något afseende. Jag har nämligen i motionen yttrat: »Jakten är ett uttryck af människans barbari mot djuren. Då den nu emellertid anses nödvändig, utom för utrotandet af skadliga djur, jämväl för tillfredsställande af människans behof af föda m. m., bör en stigande civilisation dock bannlysa den enbara nöjesjakten och begränsa jakten åtminstone till fyllande af förenämnda uppgift. Kronan bör vid tillgodogörande af sin jakträtt gå i spetsen för en dylik uppfattning.»

Jag tycker verkligen, att man i vår tid borde kunna komma in på en uppfattning om det förkastliga i det gängse medeltida feudala jaktsättet att använda jakten uteslutande som nöje. då den icke på samma gång kan sägas äga rum för tillfredsställande af eget eller andras behof, hvilket vanligtvis är förhållandet, när exempelvis en landtman jagar på sin mark. Det bör väl anses vara något rysligt ociviliseradt att ställa till stora jakter på en massa villebråd, som bara skjutes ned för att bereda jaktdeltagarna nöje, för att de skola få se huru djuren falla eller svårt såras af deras kulor. En sådan ny civilisatorisk uppfattning bör väl någon gång göra sig gällande, och då föreföll det mig vara ett lämpligt tillfälle, då det framlades förslag om kronans jakträtt på kronans marker, för kronan att gå i spetsen för en sådan uppfattning. Med hänsyn till detta hade ju då konsekvensen varit, att Konungens, chefens för hof förvaltningen, chefens för domänstyrelsen liksom äfven de i jakten deltagandes jakträtt skulle upphöra.

*Ang. grunder
för tillgodo-
görande af
kronans jakt-
rätt.
(Forts.)*

När det gäller jägmästare eller andra skogsstatens befattnings-innehafvare, stadgar förslaget, att de skulle kunna få jaga för eget behof. Ville man då insätta, att Konungen, chefen för hof förvaltningen och chefen för domänstyrelsen m. fl. skola få jaga för eget behof, så gärna det, men detta behof ha de antagligen icke, och därför har min uppfattning varit den. att man här skulle börja gå i spetsen för en human uppfattning på detta område.

Jag hade hoppats, att jordbruksutskottet åtminstone skulle inlåtit sig på saken, men det tycks vara en fråga som bränns, och därför har utskottet yttrat sig endast allmänt, så att »utskottet vid granskning af förslaget icke ansett sig böra ifrågasätta andra ändringar än», etc. — Denna principfråga, som kan sägas vara en viktig kulturfråga, har utskottet icke alls vidare inlåtit sig på. Nu är det ju så sent på Riksdagens upphållning, att man icke kan omformulera paragrafen och begära, att kammaren skall på rak arm antaga ett förslag. Därför nödgas jag afstå från något yrkande. Jag tror dock, att det är lämpligt att frågan återkommer, och skall i alla fall be att få interpellera utskottets ordförande, hvarför utskottet icke inlåtit sig på denna viktiga principfråga, som motionären särskildt velat, att utskottet skulle gifva kammaren del af sina tankar om.

Vidare anfördes ej. Momentet godkändes.

Mom. 2:o) och 3:o).

Utskottet hade i likhet med Kungl. Maj:t föreslagit, att dessa moment skulle lyda sålunda:

2:o. Å nämnda områden, med undantag af dem, som äro ställda till Konungens egen disposition och där Konungen själf om jakten särskildt förordnar, må jakt idkas jämväl af chefen för do-

Ang. grunder för tillgodogörande af kronans jakt-rätt. mänstyrelsen samt, för egna behof eller efter skadliga djur, af förvaltande personal vid skogsstaten, hvar inom sitt tjänstgöringsområde.

(Forts.) 3:o. Bevakande personal vid skogsstaten äger att å sådana i 2:o afsedda marker, som stå under deras bevakning, idka jakt efter skadliga djur samt, med domänstyrelsens på särskilda skäl och begränsad tid lämnade tillåtelse, äfven efter annat vildt eller vissa arter däraf.

Beträffande dessa moment hade reservationer afgifvits: af herr *Tamm*, som hemställt att åt densamma måtte gifvas denna lydelse:

2:o. Å nämnda områden, med undantag af dem, som äro ställda till Konungens egen disposition och där Konungen själf om jakten särskildt förordnar, må jakt idkas jämväl af chefen för domänstyrelsen.

3:o. Personal vid skogsstaten äger att å sådana i 2:o afsedda marker, som tillhöra deras tjänstgöringsområde, idka jakt efter skadliga djur samt, med domänstyrelsens på särskilda skäl och begränsad tid lämnade tillåtelse, äfven efter annat vildt eller vissa arter däraf; samt

af herrar *Persson* i Tällberg, *Kronlund*, *Grubbström* och *Lundström* i Långnäs, hvilka ansett, att mom. 3:o) borde utgå och mom. 2:o) erhålla följande lydelse:

2:o. Å nämnda områden, med undantag af dem, som äro ställda till Konungens egen disposition och där Konungen själf om jakten särskildt förordnar, må jakt idkas jämväl af chefen för domänstyrelsen samt, för egna behof eller efter skadliga djur, af förvaltande och bevakande personal vid skogsstaten, hvar inom sitt tjänstgöringsområde.

Momenten föredrogos, hvarefter

Herr *Persson* i Tällberg yttrade: Såsom herrarna finna, har jag med flere vid momenten 2 och 3 fogat en reservation till utskottets utlåtande, och jag bör då kanske angifva skillnaden mellan utskottets förslag, som är lika med Kungl. Maj:ts, samt reservanternas hemställan. Vi reservanter hafva ansett, att den förvaltande och bevakande personalen skulle hafva samma rättigheter i detta hänseende. Med förvaltande personal åsyftas här öfverjägmästare och jägmästare och med bevakande personal kronojägare. Jag tror för min del, och härutinnan äro mina medreservanter eniga med mig, att dessa befattningshafvare böra jämnställas, och sålunda icke någon sådan klasskillnad, som utskottet föreslagit, införas i lagstiftningen. Därför ha vi gifvit en annan formulering åt ifrågavarande mom. 2, som enligt vårt förslag skulle lyda: »Å nämnda områden med undantag af dem, som äro ställda till Konungens egen disposi-

tion och där Konungen själf om jakten särskildt förordnar, må jakt idkas jämväl af chefen för domänstyrelsen samt, för egna behof eller efter skadliga djur, af förvaltande och bevakande personal vid skogsstaten hvar inom sitt tjänstgöringsområde.» Vi ha sålunda flyttat hit äfven den bevakande personalen.

*Ang. grunder
för tillgodo-
görande af
kronans jakt-
rätt.
(Forts.)*

Nu vet jag, att den invändningen kommer att göras, att den bevakande personalen har rätt att gå in till domänstyrelsen och begära tillstånd att jaga. Men för min del kan jag icke finna, hvarför dessa lägre tjänstemän, med sin ganska tunga och ansvarsfulla tjänstgöring, böra vara mera hänvisade till vederbörande myndighets nåd än de högre tjänstemännen. Jag kan så väl sätta mig in i hvilka känslor, som skola genomfara dessa tjänstemän, då de gå därute i skogarna och icke få taga en bössa med sig och skjuta en hare eller en fågel för att få litet omväxling i sin kost. Det är icke möjligt annat än att de skola känna sig på sätt och vis tillbakasatta och behandlade såsom mindrevärdiga samhällsmedlemmar.

Nu göres också den invändningen att domänstyrelsen i många fall gifvit dessa kronojägare tillåtelse att jaga. Ja, jag har läst hithörande handlingar och funnit, att detta varit förhållandet i många fall, men att också i många fall domänstyrelsen ställt sig afvisande. Det synes därför vara allt skäl att ställa kronojägare, jägmästare och öfverjägmästare i samma kategori.

Nu finnes här också en annan reservation, afgifven af herr Gösta Tamm, som går en annan linje och, visserligen äfven han, jämställer den förvaltande och den bevakande personalen, men gör det på det sättet, att den förvaltande flyttas ned i mom. 3, och således båda dessa kategorier tjänstemän måste gå in till domänstyrelsen för att få rätt att jaga. Jag gör mig väl icke skyldig till öfverdrift, om jag förespar att domänstyrelsen kanske så godt som utan något undantag skulle gifva denna rätt åt öfverjägmästare och jägmästare, under det att kronojägarna hädanefter som hittills skulle få nöja sig med att i många fall få afslag.

Det är ur dessa synpunkter jag anser rättvisan fordra, att dessa tjänstemän likställas, och det är därför jag yrkar afslag på utskottets hemställan i de båda föredragna momenten och bifall till den af mig m. fl. vid utlåtandet fogade reservationen.

Häri instämde herrar *Martin, Modig, Juhlin, Andersson* i Altofta, *Widlund, Nilsson* i Tänga, *Molin* i Södertälje, *Hedström, Lundström* i Långnäs, *Hage* och *Rehn*.

Vidare anförde:

Herr Rune: Herr vice talman, mina herrar! Hittills har det med denna sak förhållit sig så, att öfverjägmästare och jägmästare haft jakträtt inom sina revir, under det att kronojägare för detta ändamål måst söka domänstyrelsens särskilda tillstånd. Kungl. Maj:ts

*Ang. grunder
för tillgodo-
görande af
kronans jakt-
rätt.
(Forts.)*

förslag gör bara den ändringen, att öfverjägmästare och jägmästare hädanefter icke skulle få jaga annat än för eget behof. Jag vill dock påpeka, att Kungl. Maj:t snarare tenderar att inskränka denna rätt för de högre tjänstemännen än till att utsträcka den för de lägre. Nu vill jag påstå, att det går inte an att säga, att det i detta fall är så naturligt, att högre och lägre tjänstemän skola ha samma rätt. Det är väl ändå, mina herrar, en viss skillnad, om 100 jägmästare och öfverjägmästare, som bo långt ifrån sina revir, ha rätt att jaga på kronoparkerna, när de någon gång äro där, eller om 500 kronojägare, som bo hvar och en på sin kronopark skola få rätt att jaga dagligen under jakttiden. Jag påstår, att det ur jaktvårdssynpunkt blir något helt annat, om man skall släppa lös äfven dessa kronojägare på parkerna.

Jag vill dock säga, att äfven jag kan lystra till det krafvet, som säger, att det i detta afseende är lämpligare att likställa alla. Jag vill vara med om den saken. Men det kan ske på två sätt, antingen såsom herr Persson i Tällberg vill ha det, nämligen att man flyttar upp kronojägarna, så att de erhålla samma förmåner som de andra och säger, att de skola få jaga till husbehof, eller också som herr Tamm framhåller i sin reservation, genom att flytta ned öfverjägmästare och jägmästare till kronojägarnes villkor i förvarande afseende och säga, att ingen, hvarken högre eller lägre, får jaga på kronoparkerna utan särskildt tillstånd.

Jag försäkrar herrarna, och jag tvekar icke att säga det: med de försummelser af jaktvården, hvartill vi här i Sverige göra oss skyldiga, är det alldeles nödvändigt, att det finnes en tillflyktsort för villebrådet på kronoparkerna, där detta villebråd kan få en fristad, när man på kringliggande marker utrotar eller går för hårdt åt detsamma. Jag menar, att det är mycket olämpligt ur jaktvårdssynpunkt, om man skulle tillåta alla dessa tjänstemän att jaga på kronoparkerna.

Nu säger herr Daniel Persson, att han har anledning förutspå, att om man stadgar, att både öfverjägmästare, jägmästare och kronojägare skulle få jaga endast efter domänstyrelsens tillstånd, så skulle detta i själfva verket innebära, att endast öfverjägmästare och jägmästare få jakträtt, men icke de andra. — Jag skall be att få tala om hur det ställer sig med den saken. Nu är det så, att kronojägarna endast få jaga efter domänstyrelsens tillstånd. Emellertid ha kronojägarna faktiskt jakträtt på ett område af cirka 4 miljoner hektar svenska kronoparker. På hela detta område hafva de redan med nuvarande lagstiftning rätt att jaga, d. v. s. de äga domänstyrelsens tillstånd därtill. På ett område af 300,000 hektar, alltså $\frac{1}{13}$ af hela området, äro förhållande varierande, där förefinnes denna jakträtt för kronojägarna å somliga ställen och saknas på andra. Nu ha alltså kronojägarna jakträtt med domänstyrelsens särskilda tillstånd på $\frac{12}{13}$ af kronoparkernas areal och — i vissa fall — äfven på den återstående trettondelen. — Då frågar jag:

kan man ha anledning påstå, att i detta fall kronojägarne skulle bli illa behandlade, när de äro så väl behandlade nu?

Jag vill taga ett annat exempel. Norr om Dalälven har nästan hvarje kronojägare, som begärt det, fått tillstånd att jaga. Det är två eller tre fall, där sådant tillstånd icke blifvit meddeladt, men det har berott på särskilda omständigheter. Där uppe i Norrland är det nu så pass godt om utrymme, att det går för sig att lämna sådana tillstånd, men i södra Sverige har dylik jakträtt endast meddelats i ett femtiotal fall och på många håll icke alls. Hvad är mannen orsakerna till detta? Jo, i södra Sverige är skogsvården mera intensiv. Där behöfver skogsskötseln genomföras noggrannare, hvarför kronojägarne där icke ha tid att jaga. Jag tror icke, att det är herrarnas mening, att staten skall aflöna kronojägarna för att de skola springa i skogen och jaga. Det är alldeles för dyrbara tjänstemän att använda på det sättet, och herrarna kunna säkra på, att om kronojägarna skulle få rätt att jaga matnyttigt villebråd, så skulle de hvar gång de komme ut för att se till sina hyggen, taga hund och bössa med. Och får då hunden upp ett villebråd, så är saken klar, sedan sköter han jakten. Jag vågar påstå, att kronojägarne då skulle sköta sin tjänst såsom skogsmän mycket sämre, än om de inte hade denna rätt. Herr Persson i Tallberg säger, att det vore hårdt, om kronojägarna icke finge ha bössa med sig och skjuta, när de gå i skogen. Ja, mina herrar, nu gäller det ju hufvudsakligen att välja: är det meningen att kronojägarne skola jaga, eller att de skola sköta skogen? Det låter mycket illa förena sig, det försäkrar jag.

Nu säges det också, att dessa skogsvårdstjänstemän lefva under så hårda villkor, att de så väl behöfva denna uppmuntran. Ja, mina herrar, veta ni, hur det förhåller sig med den saken? — En kronojägare börjar med en lön af 1,100 kronor och kommer upp till 1,600 kronor, och därtill har han ett boställe om 2 rum och kök och fri vedbrand, dessutom landtbruk med 2 till 4 kor och ofta en häst samt slutligen 900 kronor i pension. Herrarna kunna jämföra dessa tjänstemän med, jag vill icke säga en småbrukare, utan med en bra nog reell bonde, så få herrarna se, hvem som har det bäst.

Sedan jag betraktat frågan ur skogsvårdssynpunkt, så har jag fått den bestämda uppfattningen att genom denna tillåtelse skulle dessa kronojägare och andra jägeribetjante alltmera dragas ifrån sina egentliga uppgifter och bli jägare. Och ser jag saken från jordbrukssynpunkt, ja, då kan jag försäkra herrarna, att de små kronoparkerna i mellersta och södra Sverige äga en så begränsad tillgång på villebråd, att de icke tåla vid, att hvarje kronojägare får jaga. Äfven ur jaktvårdssynpunkt är denna fordran fullständigt orimlig.

Saken kan äfven ses mot bakgrunden af jordägarnas, af landtmännens intressen såsom herr Persson, min vän, så gärna ville

*Ang. grunder
för tillgodo-
görande af
kronans jakt-
rätt.
(Forts.)*

Ang. grunder
för tillgodo-
görande af
kronans jakt-
rätt.

(Forts.)

göra. Jag undrar, om det ligger i landtbrukarnas intresse, att det matnyttiga villebrådet på kronoparkerna skall hållas efter och utrotas rätt ordentligt. Jag antar, att det snarare ligger i deras intresse, att det på kronoparkerna finnes ett hemvist för detta villebråd, och härvid är ofta att märka, att de, som ha svårt att skydda sina jaktmarker mot obehöriga jägare, säkerligen skulle finna, att om villebrådet på deras marker blir föremål för en ifrig jakt, så kommer det nytt villebråd från kronoparkerna.

Jag tror, att hur vi än se saken, så finnes det icke någon, som kan ha nytta eller nöje af detta tillstånd mer än kronojägarna. Jag ber att få påpeka, att genom antagande af den Tammska reservationen, sker fullständig rättvisa, ty om den antages, får hvar och en, öfverjägmästare, jägmästare eller kronojägare, rätt att jaga för sitt husbehof utan särskildt tillstånd från domänstyrelsen. Då jag anser detta vara fullkomligt rätt och billigt, skall jag, herr vice talman, be att få yrka bifall till herr Tamms reservation.

Med herr Rune instämde herrar *Olofsson* i Åvik, *Svensson* i Skyllberg, *Hedström*, *Molin* i Dombäcksmark, *Torgén*, *Igel*, *von Hofsten*, *Magnusson* i Tumlhult, *Åkerlund* och *Andersson* i Hågelåkra.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Jag är alldeles ense med herr Daniel Persson och hans medreservanter därom, att det icke bör vara någon skillnad mellan den förvaltande och bevakande personalen i detta afseende, men denna önskan att få likhet mellan alla dessa tjänstemän kan uppfyllas på två sätt, nämligen dels såsom herr Persson och hans medreservanter föreslagit, men dels också på det sättet, som herr Tamm föreslagit i sin reservation. Jag får för min del säga, att jag är mest böjd för att låta denna likhet komma till stånd enligt det senare alternativet. Jag kan icke se annat, än att herr Tamm har alldeles rätt då han säger, att hela personalen bör vara fullt upptagen af de sysslor, de ha enligt författningarna, och detta antingen de äro af högre eller lägre grad. Det föreligger sålunda intet privilegium för skogstjänstemännen att utöfva denna jakträtt på de ägor, som de äro satta att förvalta eller bevaka. Skall det blifva något bevändt med den andtydning rörande jaktarrendena, som finnes såväl i utskottets utlåtande som ock i den af herr Daniel Persson afgifna reservationen, så går det väl icke att icke allenast bibehålla denna rätt för den förvaltande personalen, utan t. o. m. i hög grad utvidga den genom att gifva den äfven åt den bevakande personalen. Hvad blir det då för mening med denna tanke på att arrendera ut jakträtten å kronoparkerna? Såvidt jag kan se försämrats utsikterna för ett sådant utarrenderande, om herr Daniel Perssons reservation antages. För närvarande finnes det omkring 100 högre förvaltande tjänstemän, öfverjägmästare och jägmästare, men det finnes öfver 400 kronojägare, och det skulle sålunda bli en betydligt stor personal,

som nu skulle få sig tillerkänd denna rätt. Jag anser, att detta icke är rätta vägen att gå.

När Riksdagen år 1909 antog den nya löneregleringen för skogsstaten, uttalade Riksdagen uttryckligen, att de högre lönerna och den förmånliga ställning, som skogsstatens tjänstemän från den högsta till den lägsta skulle erhålla, vore fullt på sin plats, ty nu skulle dessa tjänstemän blifva fullt upptagna med arbetet på sina revir. Detta blef grunden för lönernas fixerande. Det synes mig därför, att man icke bör draga fram denna fråga om jakträtten. Det är icke meningen, att skogsstatens tjänstemän skola förlösa sin tid med att gå ut och jaga, och jag tror icke heller, att det skulle vara nyttigt för denna bevakande personal själf, om den skulle få en sådan rätt. Ty vi veta ju alla, hvilken missunnssambet och hvilken afund, som är rådande jägare emellan, och det är klart, att kronojägarna, om de nu finge denna rätt, skulle bli utsatta för allehanda trakasserier, och det skulle heta, att de eftersatte sin tjänst för att gå ut och jaga. Jag tror, som sagdt, att man gör dem en otjänst genom att tillerkänna dem en sådan rätt, som reservanterna tala om.

Jag kan icke underlåta att erinra om, hvilka förmåner som denna förvaltande och äfven i viss mån den bevakande personalen erhöilo genom den nya staten.

En öfverjägästare kan få en slutlön af högst 9,500 kronor, och en jägmästare har en högsta lön af 7,400 kronor, alla löneinkomster räknade. En kronojägare — ja, där går det ju ned betydligt — kommer med alla sina löneförmåner upp till 1,950 kronor.

När man bestämde dessa löner, hade man ju beräknat, att vederbörande skulle ägna hela sin tid åt dessa tjänster, och då synes det mig, att man icke bör lägga något i vägen, som ger anledning för dem att eftersätta sina plikter. Ty det gör man, när man icke allenast bibehåller denna rätt för jägmästare och öfverjägästare, utan äfvan lämnar den åt dem, som icke förut ha haft den, nämligen kronojägarna.

Det synes mig alltså, att alla skäl tala för att Andra kammaren bifaller den af herr Tamm afgifna reservationen, och jag ber därför att få yrka, att punkterna 2 och 3 måtte erhålla den affattning, som han föreslagit i sin reservation.

Herrar *Sandin* och *Gustafsson* i Örebro instämde häri.

Herr *Säfstrand*: Herr vice talman, mina herrar! Jag har med tillfredsställelse sett att såväl Kungl. Maj:t som utskottet beaktat den i min motion framförda synpunkten, att kronan genom utarrendering af sina jaktmarker skulle göra dessa inkomstbringande. Denna synpunkt är ytterligare betonad i den af herr *Daniel Persson* i Tällberg afgifna reservationen, där det heter: »Utskottet anser sig böra särskildt betona angelägenheten af att statsverket tillvaratager den hittills försummade inkomstkälla, som jakträtten å krono-

*Ang. grunder
för tillgodo-
görande af
kronans jakt-
rätt.
(Forts.)*

Ang. grunder
för tillgodo-
görande af
kronans jakt-
rätt.
(Forts.)

parkerna och kronans öfriga domäner innebär.» Men när reservanternas betonat detta, skulle man tycka, att det vore en ren konsekvens häraf, att reservanternas icke skulle velat vara med om att bevilja hela skogspersonalen kategorisk rätt att utföra jakt på alla kronoparker. Det har förklarats vara gjordt för att likställa den förvaltande och den bevakande skogspersonalen, men denna likställighet kan ju vinnas på annat sätt. Jag hade motionerat om att skogsstatens tjänstemän hädanefter icke måtte äga jakträtt å kronoparkerna, men den synpunkten har icke vunnit beaktande. I stället har herr Tamm föreslagit, att det skulle bero på domänstyrelsen, om skogsstatens tjänstemän skulle få denna rättighet eller icke. Under sådana förhållanden kan jag förena mig med den reservationen och ber således att få yrka bifall till herr Tamms reservation.

Herr Lindhagen: Här ha framhållits två linjer, nämligen dels herr Daniel Perssons m. fl. och dels herr Tamms. Jag anser mig skyldig att fästa uppmärksamheten på, att jag motionerat om en tredje linje, som hvarken utskottet eller reservanternas fäst sig vid.

Det kan väl icke annat än anses riktigt att den förvaltande och bevakande personalen blir jämställd. Herr Rune anförde emot kronojägarnes rätt att utan vidare få jaga, att de då icke skulle ägna sig så mycket åt skogsvården, men på samma gång talade han om, hvilket också står i den kungl. propositionen, att dessa kronojägare oftast få tillstånd att jaga. Således inträffar det i alla fall, att de utföra jakt samtidigt med sin tjänst. Nu undrar jag emellertid, om det är lämpligt att bibehålla denna föreskrift om att de skola söka särskildt tillstånd. Med herr Tamms förslag komme dessa ansökningar till domänstyrelsen att ytterligare ökas. Detta är en onödig arbetsbörda för domänstyrelsen, om dess verksamhet till afsevärd del komme att gå ut på att pröfva jägmästares och kronojägarers ansökningar om tillstånd till jakt. Ty herrarna kunna ju förstå, att det icke blir en eller annan utan nästan alla, som komma in till styrelsen, och denna finge kanske förstärkas med en särskild afdelning för detta ändamål, om det vill sig riktigt illa. Jag tycker därför, att det riktigaste är att båda dessa personaler få tillstånd att jaga till sitt eget behof, hvilket sistnämnda herr Perssons reservation tillagt utöfver herr Tamms förslag, som lider af den bristen att sakna denna restriktion. Härvid bör dock göras det tillägg, som jag föreslagit i min motion »med rätt dock för domänstyrelsen att från jakt för viss tid fridlysa visst område, när jaktvården finnes krafva det». Detta är min tredje linje. På det sättet får domänstyrelsen i sin hand att kunna fridlysa ett visst område, när jaktvården kräver det, men blir icke öfverhopad med dessa ständiga ansökningar, och ej heller blir det tillfälle till detta godtycke, som alltid äger rum, när man skall pröfva enskilda ansökningar från olika delar af riket.

Jag skall således, herr talman, i sakens nuvarande skick yrka

bifall till herr Daniel Perssons m. fl. reservation med det tillägg jag nyss uppläste.

Herr Eriksson i Grängesberg: Herr vice talman! Om jag var tviflande före herr Runes anförande, så är jag det icke nu. Förhåller det sig så, att $12/13$ af bevakningspersonalen enligt domänstyrelsens medgifvande har rätt att jaga på sina områden, och att äfven af den sista trettondedelen åtskilliga ha samma rätt, så förefaller det mig, att inga som helst skäl föreligga att i lagen rent och utan vidare medgifva denna personal sådan rätt. När det icke anses, att dessa $12/13$ i någon mån eftersatt sin tjänst, förefaller det mig, som om för de få, som äro kvar, det icke är någon anledning att hålla på förbud mot jakt.

Det är mitt sätt att se saken. Men när det sedan gäller att bedöma, om dessa befattningshafvare skulle komma att åsidosätta sitt arbete eller icke, förefaller det mig, som om, därest någon af dessa tjänstemannakategorier skulle tänkas göra det, det icke är bevakningspersonalen i första hand, utan förvaltningspersonalen. De till bevakningspersonalen hörande befattningshafvarne bo ju på det område, där de skulle få jakträtt, och när dessa om dagarna gå ut för att se efter, att allting står rätt till på skogen, blefve det för dem en gifven uppmuntran att äfven få jaga matnyttigt villebråd. Förvaltningspersonalen däremot bor ju ofta långt bort, kanske tiotals mil ifrån de områden, som stå under dess uppsikt, och när de komma dit, komma de kanske blott på en dag för att utföra sina åligganden. Skulle de då ha rätt att jaga där, komme de kanske att åsidosätta expeditionsgöromål och andra tjänsteplikter. Min uppfattning är således den, att om man skulle tänka sig, att någon af dessa kategorier skulle åsidosätta sina skyldigheter, detta snarare vore att befara från förvaltningspersonalens än från bevakningspersonalens sida.

För min del kan jag icke vara med på herr Tamms reservation, och det af det skälet, att jag anser denna reservation medföra en likställighet blott på papperet, icke i realiteten. Jag har den känslan, att, när förvaltningstjänstemännen komma in till domänstyrelsen och begära jakträtt, de komma att få sådan samt och synnerligen, därför att styrelsen har ett hjärta, som klappar litet varmare för dem än för bevakningspersonalen, hvars ansökningar, därom är jag säker, knappast skulle blifva i samma utsträckning bifallna.

Jag ber sålunda att få yrka bifall till herr Perssons i Tällberg reservation.

Herr Ekman: Herr talman, mina herrar! För min del är jag böjd att tro, att man i vårt land något underskattar betydelsen af en väl ordnad jaktvård. Väl inser jag den stora skillnad våra klimatiska och andra förhållanden erbjuda mot utlandets, men det oaktadt borde vi kunna få ett bättre resultat, äfven ekonomiskt, af vår jakt här i landet, än vi få.

*Ang. grunder
för tillgodo-
görande af
kronans jakt-
rätt.
(Forts.)*

Denna synpunkt är för mig emellertid ingalunda afgörande, knappast betydelsefull, då det gäller den nu föreliggande frågan, utan då jag här nödgas taga afstånd från den mening, som min ärade vän jordbruksutskottets ordförande har uttalat, så sker detta så godt som uteslutande eller i hvarje fall hufvudsakligen af hänsyn till skogsvården. Jag beklagar på det allra lifligaste, om förhållandena äro sådana, som herr Rune under debatten här anförde, nämligen att den personal, som aflönas för och har till sin hufvudsakliga uppgift att tillse, bevaka och vårda statens skogar, i så stor utsträckning har beredts tillfälle att vid sidan häraf idka jakt. När jag har denna uppfattning, kunna herrarna förstå, att jag åtminstone icke vill vara med på något, som kan bidraga till att öka denna rätt för personalen i fråga.

Det har påpekats af en ärad talare, att en lönereglering för denna kår ägde rum så sent som 1909 och att Riksdagen då med ganska stort eftertryck uttalade, att Riksdagen ville, att personalen skulle i all hufvudsak ägna sig just åt skötseln af statens skogar. Kan det då vara skäl, mina herrar, att så kort tid efteråt Riksdagen ger ett alldeles bestämdt uttryck åt att Riksdagen så godt som önskar, att denna personal skall idka jakt?

Det förhåller sig nämligen så, som här påpekats af herr Rune, att dessa två saker svårigen låta sig förena med hvarandra. Den, som är road af jakt och går med bössa och släpper hunden i skogen, han har svårt, om hunden får upp ett villebråd, att släppa taget och gå till det arbete, till hvilket han var på väg. Och kommen ihåg, mina herrar, huru betydelsefullt det är, att den personal, som skall sköta våra skogar, får tillfälle att helt och fullt ägna sig åt denna uppgift.

Ej heller kan det väl här vara fråga om att på detta sätt gifva dessa kronojägare någon förmån, någon, om jag så får kalla det, löneersättning. Ty jag vill påpeka, att om detta är meningen — såsom det kan förefalla, då det så starkt understrykes, att denna rätt att jaga gifves endast till eget husbehof — kommer denna löneersättning att falla mycket, mycket olika. Den, som anställes inom ett på villebråd rikt distrikt, kan härigenom bereda sig en för hans hushåll betydande lättnad, under det att den, som kommer till ett på villebråd fattigt distrikt, får ett vida mindre bidrag till sitt eget hushåll. Man skulle då rent af kunna riskera, att personalen på grund af detta medgifvande från staten en vacker dag komme in till Kungl. Maj:t och begärde att få detta förhållande regleradt på sådant sätt, att de, som hade mindre inkomst af denna jakträtt, i gengäld skulle erhålla något kontant belopp.

Herrarna förstå, att jag för min del helst skulle vilja följa utskottet, då jag anser, att vi icke här böra föra tillsammans själfva skogsskötseln och kronojägarnes jakträtt. Då det emellertid icke torde finnas den ringaste utsikt för att utskottets förslag skall vinna bifall, anhåller jag, herr talman, att få biträda yrkandet om bifall till den af herr Tamm vid utskottsutlåtandet fogade reservationen.

Med herr Ekman förenade sig herrar *Henricson* i Karlslund, *Jonsson* i Hå och *Jansson* i Edsbäcken.

*Ang. grunder
för tillgodo-
görande af
kronans jakt-
rätt.
(Forts.)*

Herr Odqvist: Herr talman! Skulle man släppa jakten lös, såsom herr Persson i Tällberg förordat, så tror jag, att först och främst jakten och sedan äfven skogsskötseln därpå skulle komma att lida ofantligt, och det kan väl icke vara meningen med förslaget.

Jag har visserligen inom utskottet ställt mig på Kungl. Maj:ts förslag, då herr Tamms reservation icke lyckades samla några omkring sig i utskottet, men efter hvad som nu förekommit, anser jag för min del det vara klokast, att kammaren antager herr Tamms reservation. Jag förmodar, att äfven Första kammaren kommer att gå in på densamma.

Jag skall sålunda be att i korthet få yrka bifall till herr Tamms reservation.

Herr Rune: Blott ett par ord till herr Eriksson i Grängesberg, som icke tyckte, att det var någon fara att gifva denna jakt-rätt öfver lag åt alla kronojägare, när dessa redan hade rätt att jaga på ¹²/₁₃ af kronoparkerna.

Jag ber då att få påpeka, att det råder andra förhållanden på de stora vidderna uppe i Norrland än på kronoparkerna i södra och mellersta Sverige. Orsaken till att statistiken ställer sig på det sätt jag nämnde är den, att norr om Dalälven, där kronan har ofantligt stora vidder, denna rätt af domänstyrelsen ansetts kunna lämnas utan någon skada för jakten. Jag är ense med herr Ekman, att det är beklagligt, att denna rätt har gifvits i så stor utsträckning, men så är nu en gång fallet. Däremot har domänstyrelsen hittills i södra och mellersta Sverige vägrat dylikt tillstånd, och detta har också varit absolut nödvändigt från jaktvårdens synpunkt. Det är dessa synpunkter, som hittills gjort sig gällande inom domänstyrelsen, men det är att hoppas, att den debatt, som nu blifvit förd, skall föranleda domänstyrelsen att iakttaga ännu större sparsamhet vid utdelandet af dylikt tillstånd. Sker det, kommer däraf nog också att blifva en följd, hoppas jag åtminstone, att det blir allvar af den tanken, att kronan skulle genom utarrendering söka få någon verklig inkomst af jakträtten på kronoparkerna.

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet Petersson: Herr vice talman, mina herrar! Jag har icke haft tillfälle att följa hela debatten, därför att jag varit upptagen på annat ställe, men det vill förefalla mig, som debatten ginge i den riktningen, att man här vore benägen att antaga endera af de båda reservationerna, herr Tamms eller herr Daniel Perssons, och att utskottets hemställan sålunda skulle ha mycket små utsikter att antagas.

*Ang. grunder
för tillgodo-
görande af
kronans jakt-
rätt.
(Forts.)*

För min del vill jag säga, att jag gifvetvis helst skulle se, att Kungl. Maj:ts förslag blefve antaget, d. v. s. utskottets förslag, som står i öfverensstämmelse med detta. Men på samma gång ber jag att få säga, att den tanke, som ligger i såväl herr Tamms som herr Perssons reservation, nämligen om likställighet mellan den förvaltande och den bevakande personalen, visst icke varit främmande för mig, då jag tillstyrkt Kungl. Maj:t att framlägga den proposition, som vi nu ha före. Jag har nog haft de i reservationerna angifna båda linjerna uppe till öfverläggning med mig själf och andra, men vid närmare betraktande och öfvervägande mötte det ganska stora svårigheter på båda hållen.

Jag vill också nu lägga herrarna på sinnet, att vi här bland annat hafva som syftemål att göra kronans jaktmarker i någon mån inkomstbringande, på samma gång som vi äsyfta att få till stånd en god jaktvård på desamma. Nu har ju Riksdagen skrivit — och jag tror icke, att Riksdagen alldeles släppt den synpunkten ännu — därom, att man skulle söka tillgodogöra sig kronans jakt-rätt å dess genom inköp af skog allt mer och mer utvidgade områden på sådant sätt, att den tillförde staten åtminstone någon inkomst. Vill man icke släppa det syftet, tror jag icke, att det är möjligt, att man kan gifva en i förordning fastslagen kategorisk rätt till jakt för hela denna personal, såväl den bevakande som den förvaltande. Ju mera jag gått in i denna fråga och tänkt på den, desto mera har det blifvit klart för mig, att skall man gå den linje, som jag hade uppe och verkligen tänkt mycket på, nämligen att ge hela personalen kategorisk rätt att jaga, så skall man icke vidare tänka på eller tala om utarrendering af jaktmarker och tänka på att få några inkomster från det hållet. Herrarna skola ändå besinna, att bevakningskontrakten icke gälla några så synnerligen stora områden. Helt annat är ju förhållandet med reviren, en jägmästare har ett ofantligt mycket större område än en kronojägare. Skola dessa båda kategorier få rätt att jaga, och detta fastslås i eu kungl. förordning, skola vi ej vidare tala om utarrendering af jaktmarkerna.

Jag kan icke heller neka till, att det ligger något i denna rätt, hvilket man icke får förbise, som skulle kunna menligt inverka på själfva skogsskötseln. Jakten har nämligen det med sig, att den entusiasmerar dem, som ägna sig åt densamma; det kan lätt uppstå rent af passion för den, så att intresserade jägare glömma allt annat för jakten.

Jag vill också stryka under den synpunkt, som herr Ekman nyss framhöll, nämligen att vi här icke ha att göra med någon lönefråga. Vi skola aflöna våra kronojägare så, att man kan anse deras berättigade anspråk tillgodosedda. Vi ha ju också för några år sedan reglerat deras löner. Man kan alltså icke här betrakta rätten som ett plus i löneförmånerna, den är någonting helt annat.

För min del skulle jag sålunda alldeles gifvet i valet mellan

herr Tamms reservation och herr Daniel Perssons förorda herr Tamms, och är utskottets förslag uteslutet, så att det icke finnes någon möjlighet för att få det antaget — hvilket jag för min del icke skulle ansett vara en olycka — säger jag uppriktigt, att jag ville mycket hellre taga herr Tamms än den andra reservationen, därför att, om den senare bifölles, det vore slut med allt tal och tanke på utarrendering.

*Ang. grunder
för tillgodo-
görande af
kronans jakt-
rätt.
(Forts.)*

Nu sade herr Lindhagen något, som kanske var ägnadt att verka på något håll, nämligen att, om personerna skulle komma och begära tillstånd, det skulle bli sådant arbete med kräfning af alla ansökningar, att det kanske måste inrättas en ny afdelning i domänstyrelsen; men då har herr Lindhagen icke tänkt på, hur det nu är ställt. Nu hafva nämligen kronojägarna rättighet inkomma till domänstyrelsen med begäran om rätt att jaga. Tillskottet i arbete skulle då bara utgöras af jägmästarnes ansökningar, men jägmästarna äro ett fåtal, så det skulle nog icke uppstå någon så stor ökning i arbetsbördan för domänstyrelsen, om allas rätt till jakt blefve beroende af domänstyrelsens tillstånd.

Herr Kronlund: Herr vice talman, mina herrar! Jag har anslutit mig till herr Daniel Perssons reservation hufvudsakligen därför, att jag gillar likställighetsprincipen, och därför att en stor del af denna bevakande personal redan förut har jakträtt.

Nu sade herr jordbruksministern, att han icke heller varit främmande för denna likställighetstanke, men han har på samma gång ansett, att man icke ur dessa synpunkter bör taga det steg, herr Daniel Persson i sin reservation angifvit. Ja, då ber jag att få säga, att jag tycker det vore önskvärdt, att herr jordbruksministern vid afgifvandet af sitt förslag tillvaratagit båda dessa synpunkter. Hade han gjort det, skulle han hafva kommit till samma förslag, som herr Tamms reservation innebär.

Nu är jag emellertid icke blind för de betänkligheter, som framhållits från för vårt lands jaktvård intresserade personer. Men, mina herrar, den frågan ställer sig för oss: Hvilket är klokast, att gå med på herr Tamms reservation eller på herr Daniel Perssons? — Vi veta, att i Första kammaren herr Tamm ensam är reservant, och vi ha väl all sannolikhet att tro, att herr Tamms reservation icke har tillräckligt stor förmåga att vinna i kammaren, utan att Första kammaren kommer att taga den kungl. propositionen. Har då Andra kammaren tagit herr Tamms reservation, finnes enligt min åsikt intet att vid en sammanjämkning bjuda på, utan då synes mig det förslaget helt och hållet ha fallit. Om vi däremot taga herr Perssons i Tällberg reservation i första omröstningen, ha vi dock vid sammanjämkningen att bjuda just det förslag, som kanske är det allra lyckligaste, nämligen herr Tamms reservation, och jag ber just ur kloketssynpunkt i detta afseende att få yrka bifall till herr Daniel Perssons reservation.

Ang. grunder
för tillgodo-
görande af
kronans jakt-
rätt.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, framställde herr vice talmannen propositioner på 1:o bifall till utskottets förslag till momentens lydelse, 2:o bifall till den af herr Tamm afgifna, vid utlåtandet fogade reservationen, 3:o bifall till herr Perssons i Tällberg m. fl., beträffande dessa moment, afgifna reservation samt 4:o bifall till herr Lindhagens under öfverläggningen framställda yrkande; och godkände kammaren den lydelse af momenten, som innefattades i den af herr Tamm afgifna reservationen.

Mom. 4:o) och 5:o).

Godkändes.

Mom. 6:o).

Sedan momentet föredragits, yttrade

Herr Lemke: Herr vice talman, mina herrar! Jag skall icke hålla något långt anförande, men jag ber dock få göra några erinringar i denna fråga.

Man torde kunna påstå, att jaktvården i vårt land icke alls står på den ståndpunkt eller hittills ägnats det intresse, som den förtjänar, eller som andra länder ägnat denna angelägenhet. Därför är ock villebrådstillgången i vårt skogrika och för lämpliga djurarter gynnsamt utrustade land icke på långt när, hvad den borde vara.

Om man undantager de stora godsen i landets södra delar samt ett och annat bolags skogar i mellersta delarna af landet, där man för skogsvården har en särskild skogsbetjäning, som då samtidigt får öfvervaka jakten, så torde man i stort sedt knappast kunna tala om jaktvård hos oss, åtminstone icke i den bemärkelse, som vore önskligt, och hvarå de mellaneuropeiska länderna, Tyskland och Österrike, gifvit så goda exempel.

På nära nog alla andra marker är det svenska villebrådet så godt som utan annan vård, än den de lagfästa fridlysningstiderna gifva, och dock är äfven detta skydd tyvärr inom många trakter en chimär.

Under dessa förhållanden hafva emellertid kronoparkerna hittills spelat en betydande roll och varit områden, där vårt villebråd kunnat finna en fristad, och detta har verkat därhän, att stammen icke blott inom dem hållits i och för sig uppe, varit god och ökats på glädjande sätt, utan kringliggande, angränsande marker hafva genom utflyttningar från kronoparkerna, då till äfventyrs tillgången där blifvit stor, fått mottaga välbehöfelig uppfriskning och tillökning.

Det är nog ock därför, som jaktvårdsvännerna nu med mycket blandade känslor se det föreliggande förslaget om utarrendering af

jakträtten å kronomarkerna, och detta har äfven kommit till uttryck i jägare- och jaktvårdsföreningar landet rundt.

Visserligen har man sagt sig tro, att arrendena skulle kunna komma i händerna på personer, som verkligen ville vårda sig om jakten, sedan de erhållit arrendet, men härför finnes ju ingen viss- het, och den utarrenderande myndigheten, kungl. domänstyrelsen, lär väl få mycket svårt att i det fallet ingå på någon fullgiltig och uttömmande förutgående pröfning.

Särskildt föreligger här — och det är särskildt därför jag be- gärt ordet — en fara, att jakträtten kommer i utländingars händer. Redan nu arrenderas jaktmarker i stor utsträckning inom de södra delarna af landet till danskar, och efter de snabba och goda förbin- delser vi fått med Tyskland, börja äfven tyskarna uppträda som ifriga spekulanter på våra jaktområden, helst efter de jaktutställ- ningar, som Sverige med så mycken framgång under de senare åren etablerat i Wien och Berlin. Hvad engelsmännen beträffar, så veta vi ju sedan länge, att, då det gäller sport, ett pund sterling icke för dem betyder mer än en krona, och de blifva säkert därför all- tid de högstbjudande.

Nu torde väl, för såvidt arrendena till en början endast med- gifvas svenskar, den inkomst, som staten kommer att draga af dessa arrenden, i motsats till hvad denna lags förespråkare trott, blifva föga afsevärd, men det kan just därför alltid ligga en fara och en framtida frestelse uti att framdeles antaga de mångdubbelt högre arrenden, som bjudas af utländingar.

Om man läser igenom den kungl. propositionen och ser på den historik, som där finnes öfver dessa förhållanden under åren 1895 och 1896, så skola herrarna se, att just de synpunkter, jag här tagit mig friheten framhålla, förut hafva framhållits dels af domän- styrelsen och sedermera af de tillkallade sakkunniga. Det är alltså icke något påhitt af mig, utan saken föreligger historiskt i denna frågas utveckling inom Riksdagen, och dessa synpunkter hafva förut varit med kraft framhållna.

Nu kunde väl faran icke vara så stor för utskjutning eller decimering inom sådana stora områden som de norrländska krono- markerna, hvilka väl ock på grund af ett aflägsset läge och sämre kommunikationer ej bli så begärliga, men på relativt mindre om- råden, sådana som kronoparkerna i de södra delarna af landet, före- ligger denna fara. Det hade nog därför varit en stor fördel, om åtminstone en *minimiareal* hade i lagen stipulerats för det utarren- derande, som nu skall ske, exempelvis 1,000 hektar sammanhän- gande område.

Ej heller torde den påpekade faran af arrende gälla så mycket för högvildt, då vid sådan jakt alltid ett bestämdt antal fällda djur kan stipuleras såsom tillåtligt och, åtminstone beträffande älg, kon- trolleras — beträffande rådjur torde dock ingen kontroll kunna ske — och hvad beträffar småvildt, skogshöns och svensk hare m. fl.

*Ang. grunder
för tillgodo-
görande af
kronans jakt-
rätt.
(Forts.)*

*Ang. grunder
för tillgodo-
görande af
kronans jakt-
rätt.
(Forts.)*

arter, blir kontrollen ogörlig. Och då man särskildt beträffande utländingar af erfarenhet känner till äfven här i landet, att de fara fram utan skonsamhet i ett för dem och deras humanitära intressen främmande land och skjuta smått och stort intill så att säga »sista fjädern» — detta, emedan de ofta äro mera sportsmän än jägare och främst sträfva efter höga skottlistor — så kan det ej hjälpas, att den, som ömmar för den svenska jakten och jaktvården, ser med bekymrade blickar på det föreliggande förslaget.

Men är det nu så, att förslaget beträffande jakten på småvildt eller, som det står i lagtexten, »annat villebråd» nödvändigt skall antagas eller att icke ens en minimiareal af sammanhängande mark, såsom jag tillåtit mig föreslå, kan fastställas för utarrenderingen, så torde det väl ändå vara tillåtligt att nu uttrycka och uttala en vördsam anhållan i första rummet till regeringen och i andra rummet till domänstyrelsen, att statsmakten och myndigheten vid kommande upplåtelser måtte gå till väga med den allra största försiktighet och betänksamhet och framför allt icke låta utländskt guld, som alltid flyter rikare än guldets i vårt fattiga land, blifva afgörande vid kommande upplåtelser, så att icke utländingar måtte bli de hufvudsakliga innehafvarne af jakträttigheterna, utan att det måtte bli svenskar, som idka svensk jakt och att myndigheterna må se till, att dessa refuger — kronoparkerna — icke må bli spolieerade på vildt och jaktvården i landet sålunda ännu sämre, än den för närvarande är.

Vidare anfördes ej. Momentet godkändes.

Mom. 7:o).

Efter det momentet föredragits, gaf herr vice talmannen på begäran ordet till

Herr Widén, som anförde: Herr talman, mina herrar! Jag skall endast be att få säga några få ord i anledning af vissa förhållanden i det län, där jag är landshöfding, nämligen rörande de till lapparne upplåtna områdena. Jakten på dessa områden, de s. k. renbeteslanden, har, på grund af särskilda föreskrifter, Konungens befallningshafvande haft rättighet att, efter lapparnes hörande och begifvande, utarrendera åt hugade personer, och de medel, som därigenom influtit, hafva samlats till en fond, som för närvarande får användas för åtskilliga lapparnes behof. Denna rättighet har innehafts af Konungens befallningshafvande sedan år 1891 — jag tror det var detta år, som den meddelades — och därigenom har man varit i tillfälle att få tillgängliga medel för att främja lapparnes bästa på flerahanda sätt.

Nu är jag icke riktigt säker på, om den här föreslagna punkten skall innebära, att denna rättighet, som hittills tillkommit

Konungens befallningshafvande, skall öfverflyttas på domänstyrelsen. Det må nu gärna blifva så, att domänstyrelsen i st. f. Konungens befallningshafvande får själfva utarrenderingsrätten, om nu det är meningen; det betyder mindre. Hvad som däremot naturligtvis är ytterst angeläget, det är, att dessa medel icke därigenom komma att dragas till något annat ändamål än det de hittills användts för. Denna fond är icke så särdeles stor, men i allt fall så pass stor, att man kan ha gagn af den för åtskilliga för lapparne nyttiga utgifter: till anläggande af broar; till vidtagande af skyddsåtgärder mot rofdjur; till främjande af en god renskötsel; till utlämnande af lån för inköp af renar åt unga lappar, som vilja ägna sig åt renskötsel.

*Ang. grunder för tillgödö-
görande af
kronans jakt-
rätt.
(Forts.)*

Nu har ju domänstyrelsen i öfrigt icke det ringaste att göra med lapparne och säkerligen icke heller sinne och intresse för dem och deras behof. Därför vore det nog bäst, om den rättighet jag nu talat om, finge stanna hos Konungens befallningshafvande; men i hvilket fall som helst är det högst angeläget, att de medel, som inflyta från dessa utarrenderingar, icke dragas ifrån det ändamål, hvar till de förut varit använda, utan att de allt fortfarande måtte få användas till lapparnes behof.

Jag ville endast få detta till protokollet antecknad till åtanke, därest frågan kommer upp.

Vidare yttrades ej. Momentet godkändes.

Mom. 8:o) och författningsförslagets rubrik.

Godkändes.

Utskottets hemställan förklarades besvarad genom kammarens här ofvan omförmälda beslut.

§ 13.

Därnäst i ordningen var å föredragningslistan uppfördt lagutskottets utlåtande, nr 66, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen, dels ock i anledning därpå väckta motioner.

Ang. ändring af 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen.

Genom en den 26 april 1912 dagtecknad proposition, hvilken af båda kamrarna hänvisats till lagutskottet, hade Kungl. Maj:t, under återopande af propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit Riksdagen att antaga följande förslag till lag angående ändrad lydelse af 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen:

Häriigenom förordnas, att 22 och 24 §§ i 15 kap. strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

Ang. ändring
af 15 kap. 22
och 24 §§
strafflagen.
(Forts.)

22 §.

Tvingar någon, utan laga rätt, eller med missbruk af sin rätt, genom våld eller hot, annan att något göra, tåla eller underlåta, straffes högst med straffarbete i två år, i de fall, där gärningen ej med svårare straff särskildt belagd är.

Försöker man, utan laga rätt, eller med missbruk af sin rätt, genom våld eller sådant hot, som i 23 § i detta kapitel sägs, tvinga någon till deltagande i arbetsinställelse eller hindra någon att återgå till arbetet eller att öfvertaga erbjudet arbete, straffes med böter eller fängelse, i de fall, där gärningen ej med svårare straff särskildt belagd är.

24 §.

Brott, som i 22 § sagdt är, må ej åtalas af allmän åklagare, där ej målsäganden angifver det till åtal eller ock brottet medfört fara för allmän säkerhet eller ordning. Brott, som i 23 § sägs, må ej åtalas af annan än målsägande.

I sammanhang härmed hade utskottet till behandling förehåft två i anledning af propositionen väckta motioner, nämligen motionen inom Första kammaren nr 111, af herr *Thyrén*, och motionen inom Andra kammaren nr 326, af herrar *Lindqvist* i Stockholm, *Bran-ting*, *Thorsson*, *Persson* i Malmö, *Rydén*, *Christiernson*, *Larsson* i Västerås, *Palmstierna* och *Eriksson* i Grängesberg.

Herr *Thyrén* hemställde i sin motion, att Riksdagen måtte för sin del besluta, under förutsättning att Kungl. Maj:ts ändringsförslag rörande 15 kap. 24 § strafflagen komme att vinna Riksdagens bifall, att § 22 i samma kap. erhöile följande ändrade lydelse:

Tvingar någon, utan laga rätt, eller med missbruk af sin rätt, genom våld eller hot, annan att något göra, tåla eller underlåta, straffes högst med straffarbete i två år, i de fall, där gärningen ej med svårare straff särskildt belagd är.

Gör man försök till brott, som nu sagdt är, och är det försök ej med svårare straff särskildt belagdt, straffes med böter eller fängelse.

I herr *Lindqvists* i Stockholm *m. fl.* motion yrkades, att Riksdagen ville för sin del besluta att återställa 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen till den lydelse, dessa §§ hade före 1893 års lagändring.

Utskottet hemställde, att Riksdagen måtte, med afslag å herrar *Lindqvists* med fleres och herr *Thyréns* ofvan omförmälda motioner, godkänna Kungl. Maj:ts genom ifrågavarande proposition framlagda förslag.

Vid utlåtandet voro emellertid fogade reservationer:

dels af herrar *Håkanson, Gustaf Andersson, af Ekenstam, Bergendahl, Trana, Petersson* i Lidingö villastad och *Olsson* i Broberg, som hemställt, att Riksdagen måtte afslå såväl Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition som ock de i ämnet väckta motionerna; dels af herrar *Lindhagen* och *Persson* i Norrköping, som yrkat, att Riksdagen med anledning af herr Lindqvists m. fl. motion ville för sin del besluta att återställa 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen till den lydelse dessa lagrum hade före 1893 års lagändring; dels ock af herr *Jansson* i Edsbäcken.

Ang. ändring
af 15 kap. 22
och 24 §§
strafflagen.
(Forts.)

Sedan utskottets hemställan föredragits, lämnade herr vice talmanen på begäran ordet till

Herr Persson i Norrköping, som yttrade: Herr talman, mina herrar! På grund af att herr Lindqvist, som framburit den socialdemokratiska riksdagsgruppens motion i denna fråga, icke är här närvarande — hindrad därifrån genom en utrikes resa — och enär jag deltagit i detta ärendes behandling inom lagutskottet, skall jag tillåta mig att yttra några ord om den förevarande frågan.

Det gäller därvid först att erinra oss åkarpslagens tillkomst och det sätt, på hvilket den drefs igenom. Det väcktes här vid riksdagen ett förslag af en enskild motionär, hvilket förslag efter segt motstånd blef antaget i denna kammare med en mycket ringa röstöfvervikt. Det var 108 röster mot 97. När sedan detta af Riksdagen antagna lagförslag gick till högsta domstolen för slutlig lag- enlig granskning, så erhöll det omedelbart sin förintande dom, ity att högsta domstolen afstyrkte detsamma. Och högsta domstolens motivering var sådan, att däraf tydligt framgick, att det antagna tillägget till 15 kap. 22 § strafflagen måste betraktas som en undantagslagstiftning, en särskild klasslagstiftning. Hvad som här i Riksdagen vid lagförslagets behandling framhållits om denna lag erhöll sålunda fullständig sanktion från det mest kompetenta håll, nämligen högsta domstolen.

Nämnda lagparagraf har ursprungligen följande lydelse: »Tvingar någon, utan laga rätt, eller med missbruk af sin rätt, genom våld eller hot, annan att något göra, tåla eller underlåta; straffes högst med straffarbete i två år, i de fall, där gärning ej med svårare straff särskildt belagd är.» Och tillägget, det, som utgjorde åkarpslagens hufvudsakliga del, kom att lyda på följande sätt: »Lag samma vare, där man på sätt nu är sagdt, försöker tvinga någon att deltaga i arbetsinställelse eller hindra någon att återgå till arbetet eller öfvertaga erbjudet arbete.» Detta kompletterades med en förändring af 24 § i samma kap., hvarigenom bestämdes, att allmänna åklagaren ägde åtalsrätt gentemot dessa försök. Andringen bestod sålunda däri, att försöket att genom våld eller hot tvinga till arbetsinställelse belades med samma straff

*Ang. ändring
af 15 kap. 22
och 24 §§
strafflagen.
(Forts.)*

som själfva brottet. Det var just detta, som var okänt i vår lagstiftning. Och denna lag blef en klasslag, därför att den utesluttande riktades mot en särskild samhällsklass, den gällde blott arbetarne vid tillfällen för arbetsnedläggelse, och då kunde arbetarne bli straffade med ända upp till 2 års straffarbete, tack vare detta otympliga tillägg till denna strafflagsparagraf.

Jag ber få erinra om, att försök att genom våld eller hot tvinga till brott i andra fall icke är straffbart. Så är t. ex. försök att genom våld eller hot utpressa penningar straffritt, därest försöket misslyckas, försök att begå mord är äfvenledes straffritt, därest försöket misslyckas. Själfva våldet i och för sig är straffbart, men försöket till våld är, då det misslyckas, straffritt. Försök att genom våld eller hot tvinga någon att begå stöld, förfalskning eller annat brott är äfven straffritt i de fall, där försöket misslyckas. Men genom denna lagparagraf, som beslöts i ett olyckligt ögonblick, blef försöket att genom våld eller hot tvinga någon till den gräsliga ogärningen att ställa sig solidarisk med sina arbetskamrater vid arbetskonflikter straffbart och skall straffas med ända till 2 års straffarbete. Och härigenom blef det äfven möjligt för allmänna åklagaren ej blott att åtala, utan därjämte att vid slika tillfällen omedelbart i häkte inmana åtalade, utan att något rättsligt efterspel med effekt gentemot en ovis åklagare därutaf kunde följa.

Hur har nu denna lag tillämpats under de år, den varit i kraft? Ja, det kan anföras en mängd utaf exempel, men jag skall icke trötta kammaren med att föredraga många, blott några få sammanförda.

I sammanhang med den stora konflikten år 1909, som började med lockout och sedan fortsatte med allmän strejk, skedde åtal för ej mindre än 183 s. k. tvångsbrott mot arbetsvilliga enligt åkarpslagen. Det är betecknande för åklagarnas partiskhet eller i hvarje fall osäkerhet i detta fall om lagens tillämpning, att i en stor del af dessa fall, där åtal hade följt och äfven där de åtalade hade inmanats i häkte, frikändes de fullständigt utaf underdomstolarna och vidare utaf de högre domstolarna i de fall, där icke redan underdomstolarna hade frikänt. I 42 af de 183 fallen finns icke upplysning angående målens utgång. Men i af de öfriga 141 målen blefvo de åtalade frikända redan i underrätten i icke mindre än 46 fall, motsvarande ungefär 33 procent af alla de åtalade, såvidt som man kunnat inhämta uppgifter. Det visar sig, att i andra fall frikännes icke på långt när i denna utsträckning, ity att af tillgängliga uppgifter kunnat utrönas, att andra brott, som uppgingo till 618 stycken i samband med denna strid, var det blott 14 procent, som frikändes. Det okritiska sätt, hvarpå allmänna åklagaren handhaft och alltjämt handhar stadgandet, innebär så mycket större vådor för rättssäkerheten, som lagrummets straffsats medgifver sådan häktningsrätt, som omförmäles i 19 § 3 mom. första stycket i förordningen om strafflagens införande, och att denna rätt äfven tagits

i anspråk i betydande omfattning, framhåller justitieministern i sin proposition. I de till högsta domstolen fullföljda 37 målen har sålunda häktning ägt rum i 17 fall, därvid tillhoppa 46 personer häktats. Ingen af dessa har af domstolarna ansetts böra kvarblifva i häkte, tills domen blifvit slutligt afgjord, utan har i alla fall utom två redan i underrätten och i sistnämnda två fall i hofrätten förordnats, att den eller de häktade skulle lösgifvas. I de flesta fall har dylikt förordnande skett redan vid första rannsakingen. Och af de häktade blefvo icke mindre än 7 slutligen dömda endast till bötesstraff och två fullständigt frikända, och utaf dessa två, som blefvo fullständigt frikända i högsta domstolen från både bötesstraff och enklare fängelsestraff, var det en, som suttit i häkte ej mindre än en hel månad. Högsta domstolen uttalade redan, när den hade lagen under behandling, farhågor för att oskyldiga personer komme att åtalas, och att därmed åtgärder, som utaf allmänna åklagarna vidtoges, skulle vidtagas mot personer, mot hvilka icke något som helst befogadt kunde läggas till last angående brytandet af lagen. Och hur dessa farhågor bekräftats framgår utaf att af de till högsta domstolen fullföljda 37 målen har i 7 fall, där det åtalats enligt 22 § 2 mom., antingen redan hofrätten eller högsta domstolen förklarat de tilltalade icke hafva gjort sig skyldiga till brott enligt det lagrum, enligt hvilket de åtalades. I ännu större omfattning kan man gifvetvis antaga, att misstag blifvit begångna utaf de allmänna åklagarna. Och i ett stort antal fall af dessa kan man anse, att de, som redan åtalats och kommit under rättslig behandling, icke alls gjort sig skyldiga till någon förseelse.

Vi ha förut här i kammaren vid ett föregående tillfälle framdragit en mängd exempel på de mest underliga rättsfall, som ha kunnat uppletas under den tid, lagen varit i kraft. Jag skall blott ta ett par tre stycken, som äro synnerligen typiska exempel. I Örebro häktade stadsfiskalen fabriksarbeterskan Selma Johansson under året 1909, och det uppgafs i det åtal, som följde, att hennes brott bestått däri, att hon följt en arbetsvillig arbeterska till den fabrik, där båda före storstrejken arbetat, samt därvid förebrått henne, att hon återupptagit arbetet, innan konflikten bilagts. Den tilltalade skulle därvid bland annat ha yttrat: att om hon icke upphörde att arbeta, skulle hon träta på henne, så länge hon vistades i Örebro, samt skämma ut henne öfverallt i staden.

Ja, för denna beskyllning häktades hon, ett fruntimmer, utan vidare utaf allmänna åklagaren, och när det blef rannsaking inför rådstufvurätten, medgaf den tilltalade, att hon haft oförmålda yttrande, men framhöll, att detsamma föranledts af den upphetsade sinnesstämning, hvaruti hon befann sig.

Det visade sig sedan under målets behandling — det är att märka, att hon redan vid första tillfället utaf rådstufvurätten blef lössläppt ur häktet — att hon blef alldeles frikänd härför.

Det var i samma stad, som en mureriarbetare häktades. Han

*Ang. ändring
af 15 kap. 22
och 24 §§
strafflagen.
(Forts.)*

Ang. ändring
af 15 kap. 22
och 24 §§
strafflagen.
(Forts.)

hade, enligt hvad som uppgafs, kallat några arbeterskor, som arbetade, för: »förbannade konor». Jag medger ju — det gör antagligen hvem som helst — att detta skällsord icke var så synnerligen vackert, men huruvida det kunde föranleda, att han skulle häktas, därom kunna meningarna vara delade, men delade bli de däremot icke, när, som sedan framgick vid rättegångstillfället, man får veta, att de arbeterskor, han sade detta fula ord om, icke ens hade hört honom säga det, icke ens hade reda på, att han sagt något fult om dem. Resultatet blef naturligtvis i detta fall frikännande.

Ett annat fall, som inträffade här utanför Stockholm vid en fabrik i Liljeholmen må äfven refereras. — Dessa referat äro icke vederlagda och kunna icke vederläggas, därför att de äro hämtade ur domstolarnas förhandlingar. — Det framgår, att en arbetare hade blifvit häktad och anklagelseakten bestod i följande: den häktade hade en morgon underorstrejken tillika med en del andra arbetare befunnit sig utanför en fabrik vid Liljeholmen, där arbetet var nedlagdt. En del fabriksarbeterskor hade samlat sig utanför samma fabrik, men på något afstånd från svaranden, för att rådgöra om, huruvida de skulle återupptaga arbetet eller icke. En yngre fabriksarbeterska hade från motsatt håll kommit gående emot fabriksporten, synbarligen utan att hafva iakttagit de öfriga arbeterskorna. Larsson, så var svarandens namn, som kände denna fabriksarbeterska sedan hennes barndom, ropade henne vid namn och tog några steg emot henne. Hon gick då fram till honom, hvarvid han lade armen omkring hennes lif eller på hennes skuldra och visade henne på de öfriga arbeterskorna.

Genom att han så gjorde ansåg allmänna åklagaren, att han hade velat hindra henne att gå in i fabriken. Nu inträffade det typiska, att flickan i fråga, som var målsägare, själf bestred inför rätten, att hon varit utsatt för något som helst våld eller någon påtryckning, och detta trots upprepade försök från åklagarens sida att förmå henne att erkänna, att den åtalade, då han lagt armen kring hennes lif eller på hennes skuldra, tryckt så hårdt, att hennes rörelse framåt kunde betraktas såsom i någon mån ofrivillig. Det var bekant, att de skämtat med hvarandra, hvilket intygades af en mängd personer, och detta spreds ut och kom till allmänna åklagarens öron och han ansåg sig däraf föranlåten att i dessa tider, då åkarpslagen så att säga sväfvade i luften, åtala och häkta, märk väl, häkta en arbetare på grund af det skämt, som sålunda förekommit, vid hvilket parterna själfva icke hade något att invända.

Jag skall icke referera flera rättsfall. Jag skall blott ta ett exempel till. Det visade sig nämligen, att arbetare blifvit åtalade och häktade därför att de till arbetsvilliga, till strejkbrytare öfverlämnat ett utaf fackföreningen fattadt beslut genom protokollsutdrag, ett protokollsutdrag, hvilket innehölle, att fackföreningen som sådan ansåge, att ifrågavarande arbetare vore strejkbrytare, därest de fortsatte med sitt arbete. Man må ju medgifva, att en lag, som skall

drifvas in i sådana absurditeter, är utaf en synnerligen farlig art. Justitieministern framhåller, hur orimligt man gått till väga, då han säger just om åtal i dessa fall, att det blifvit tydligt ådagalagdt, att den tilltalade *icke* genom hot med brottslig eller eljest lagstridig handling försökt tvinga målsäganden till deltagande i arbetsinställelse. »Samma princip», säger han, »torde hafva legat till grund för afgörandet af vissa fall», d. v. s. i högsta domstolen, »i hvilka tvångsförsök mot arbetsvillig skett i den form, att till honom öfverlämnats skriftligt meddelande, att han skulle anses eller behandlas såsom strejkbrytare, därest han fortsatte arbetet. Innebörden af dylikt hot torde vara den, att den arbetsvillige skall anses såsom dålig kamrat och på grund däraf uteslutas från såväl umgänge som arbetsgemenskap med sina yrkeskamrater samt på allt sätt traktasseras.» Men detta anser gifvetvis högsta domstolen icke vara utaf den farliga art, att det behöfver särskildt föranleda till åtal och till häktning m. m.

Ang. ändring af 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen. (Forts.).

Utaf hvad jag sålunda tillåtit mig framhålla synes det klart framstå för enhver, som vill se på saken sådan den är, att ifrågasvarande lag dels är en uppenbar klasslag, i det att den riktar sig blott mot en särskild klass af medborgare, nämligen arbetarna, och dels att lagen är utaf den beskaffenhet och art, att den föranleder vederbörande åklagare och underdomstolar till en massa öfvergrepp utaf den art, att det tydligen talar för, att ifrågasvarande klasslag bör komma bort ur den svenska lagstiftningen. Och detta har också sagts från många håll förut. Det sades år 1904 utaf den nuvarande statsministern, herr Staaff, då han förklarade i slutet af ett anförande: »Det förefaller mig, att det skulle vara mera öfverensstämmande med tanken på denna kammars sanna ära och sanna storhet, ifall den — när den en gång skall gå — ginge utan att kvarlämna minnet af, att den sökte till det sista upprätthålla en undantagslagstiftning och en klasslagstiftning. Ty något annat är det dock icke, som vi här diskutera om.» Och i den kungl. propositionen sammanfattar herr justitieministern å regeringens vägnar samma uppfattning i följande uttalande: »Sammanfattar man hvad jag i det föregående anført, kan först och främst fastslås, att 15 kap. 22 § 2 mom. utgör ett undantagsstadgande, som saknar hvarje motsvarighet inom vår strafflagstiftning. Denna anmärkning träffar lagrummet redan gå grund af det från eljest gällande principer afvikande sätt, hvarpå det behandlat försöket. Därigenom att stadgandet afser endast tvångsförsök mot arbetsvilliga och således ej kan drabba andra än kroppsarbetare eller dem, som ställa sig solidariska med dessa, har det ytterligare erhållit karaktären af klasslag i den mening, att det strider mot principen om allas likhet inför lagen.»

Ja, likheten inför lagen. Det har ifrån auktoritativt arbetsgifvarehåll i dessa dagar framhållits, hvilket sedan gått igenom pressen, att likheten inför lagen genom denna åkarpslag icke skulle

Ang. ändring
af 15 kap. 22
och 24 §§
strafflagen.
(Forts.)

vara kränkt, därför att vi ha många andra klasslagar. Och man har därvid åberopat lagarna för ämbetsmän och tjänstemän och vidare särskilda bestämmelser, som afse att skydda arbetarna i arbetet o. s. v. Jag kan i samband därmed icke underlåta att utaf detta arbetsgifvarnas uttalande citera en liten bit, där de säga: Det torde med skäl kunna ifrågasättas, huruvida vid åkarpslagens tillkomst någon större arbetsnedläggelse ägt rum, där arbetet börjat igångsättas med s. k. strejkbrytare, utan att dessa blifvit på ett eller annat sätt förolämpade. Då hittills gällande lag visade sig otillräcklig att afstyra dylika öfvergrepp, är det naturligt, att den allmänna rättskänslan reagerade häremot och till sist med sådan kraft påyrkade skärpta lagbestämmelser i ämnet, att de lagstiftande myndigheterna måste taga hänsyn därtill. Denna utveckling är icke någon enstaka företeelse inom kriminalrättens historia, utan tvärtom är just ett hastigt tilltagande af en viss klass utaf brottsliga gärningar i regel anledningen till straffskärpningar, och det är naturligt, att därvid den allmänna rättskänslan icke låter afhålla sig af sådana teoretiska omständigheter, som att en nödvändig lagändring kanske i ett eller annat stycke går framom den linje, på hvilken lagstiftningen i allmänhet befinner sig. Ja, om det vore så, att arbetsgifvarnas förtroenderåd med brottslighet menade detsamma, som andra människor i allmänhet mena med brottslighet, skulle jag för min del säga, att deras uttryck i detta fall varit i högsta grad oförsynt mot arbetarklassen. Men nu mena de antagligen med brottslighet, att arbetarna under de senare åren börjat på att genom användande utaf arbetsnedläggelse söka pressa fram rimliga arbetslöner och arbetsvillkor, och däri skulle väl det brottsliga ligga. Och då de tala om rättskänsla, förefaller det mig, som om de i detta fall äro inne på samma linje, som man i dag i Första kammaren varit inne på från högerhåll, där man såg samhällsnyttan vara synonym med högermeningarna. »Rättskänslan» är väl i detta fall den uppfattning arbetsgifvarna ha om arbetarnas sträfvanden att försöka förbättra sin ställning.

Man förklarar vidare från arbetsgifvarhåll, att detta ej är någon klasslag, men orimligheten utaf att jämföra denna åkarpslag med de särskilda reglementen, som gälla för statens ämbetsmän, ligger så i öppen dager, att därom behöfver icke vidare ordas. Och då man talar om att arbetarskyddslagstiftningen skulle vara en klasslag, kan denna väl näppeligen heller jämföras med åkarpslagen. Och hur ställer sig ute i lefvande lifvet arbetarskyddslagen och denna åkarpslag? Är det så, att en arbetsgifvare ute på sin arbetsplats i strid med hvad skyddslagen föreskrifver sysselsätter minderåriga arbetare och icke låter sig rättas, utan de äldre arbetarna anse sig böra, för att få slut på detta lagbrytande ofog, tillgripa en arbetsnedläggelse, och några utaf dem icke förstå solidariteter, utan fortsätta med arbetet under strejken och om de strejkande skulle, när dessa arbetsvilliga komma från arbetsplatsen, förebrå dem, att

*Ang. ändring
af 15 kap. 22
och 24 §§
strafflagen.
(Forts.)*

de icke ställa sig solidariska och säga: »därest ni fortsätta med detta, kommer det att bli annat utaf», då komma dessa arbetare att häktas af allmänna åklagaren, därest han finner för godt, och de kunna i vidrigaste fall straffas med två års straffarbete, men arbetsgifvaren, som genom ett lagbrott, genom att sysselsätta minderåriga mot lagens bestämmelse, bör straffas för detta, får, om han åtalas, böta med 25 kronor. 25 kronors böter å ena sidan såsom straff för brott mot denna så kallade klasslag, skyddslagsstiftningen, å andra sidan omedelbar förlust af friheten, häktning och i värsta fall två års straffarbete för eu arbetare, som, på sätt jag antydtt, reagerar mot detta. Sådan är likheten inför lagen, som åstadkommits genom denna åkarpslag.

Jag ber i öfrigt få påminna om att någon motsvarighet till denna lag ej heller finnes gentemot arbetsgifvarna. Om en arbetsgifvare genom svarta listor eller på annat sätt omöjliggör för en arbetare att få någon sysselsättning, lämnas detta straffritt, om han vidare — jag påminner om arbetsgifvarnas s. k. gemensamhets- eller säkerhetsakt — genom försök att med våld eller hot, exempelvis bojkott m. m., förbjuder en arbetsgifvare att i sitt arbete antaga sådana å svarta listor prickade arbetare, kommer han icke däri-genom i kontakt med någon lagparagraf, utan hans gärning eller rättare sagdt ogärning lämnas straffri, och alltså lär man icke komma någonstans med talet, att denna lag icke skulle vara en uppenbar klasslag.

Det talas vidare i arbetsgifvarnas förtroenderåds promemoria om, att det vid strejktillfällen uppstå tumult och uppträden, men gentemot dylika, hvilka det för öfrigt återstår att bevisa, hvar de pågått, finnas ju andra lagar. Jag påminner om upprorslagarna, upploppslagen. Åkarpslagen hjälper sålunda här ej ett dugg, och lika litet hjälper den mot den af arbetsgifvarna omtalade nya tak-tiken med sabbotage m. m. Mot dylikt hjälper icke åkarpslagen, utan tvärtom. Klasslagarna mana gifvetvis fram dessa icke alls riktiga vägar för arbetarerörelsen.

Nå, hur ligger nu frågan för ögonblicket? Den har ju förut varit behandlad vid flera tillfällen här i Riksdagen, och i början fanns det hufvudsakligen två linjer, den, som ville ha kvar åkarps-lagen, och den, som ville ha bort densamma, men det har fram-kommit under senare tid af frågans behandling här i Riksdagen ännu en linje, som framställdes vid ett föregående tillfälle här i kammaren af professor Thyren. Nu har slutligen framkommit en fjärde linje, och motionären har i sin motion tillåtit sig karakteri-sera dessa fyra linjer på följande sätt: »I närvarande stund följer sålunda åkarpspolitiken icke mindre än fyra hufvudlinjer. *Den första är den rättfärdiga linjen*, krafvet på åkarpslagens fullständiga slopande. *Den andra linjen är den orättfärdiga linjen*, krafvet på åkarpslagens oinskränkta bibehållande. *Den tredje är den teoretiskt-vetenskapliga linjen*, åkarpslagens utvidgning enligt en viss straff-

Ang. ändring
af 15 kap. 22
och 24 §§
strafflagen.
(Forts).

rättslig skolas uppfattning till att gälla *alla försök* till lagstridigt tvång, dock med sänkning af straffet. *Den fjärde linjen är den liberal-humana linjen*, krafvet på åkarpslagens humanisering så långt den politiska maktställningen för närvarande medgifver.» Jag skall icke vid denna tid af riksdagen och denna tid af plenum ingå på någon närmare kritik utaf de förslag, som regeringen förelagt. Jag skall medgifva, att genom detsammias antagande det värsta utaf åkarpslagens verkningar kommer bort, men dock kvarstår, att klasslagen som sådan står kvar, och något fullständigt och fullgiltigt resultat i afseende å att tillförsäkra arbetarna full rättvisa vinnes icke genom detta regeringens förslag.

Jag skall i förbigående betona, att utaf herr justitieministerns anförande till statsrådsprotokollet framgår, att han vid framläggandet af sitt förslag skattat åt en viss själfuppgifvelse och skattat åt opportunitetsskäl i hopp om att någonting skulle därigenom vinnas. Men efter den behandling ärendet undergått i lagutskottet och med tanke på, att hela Förstakammarhögern bestämdt ställt sig afvisande gentemot hvarje ändring och bestämdt yrkat afslag såväl å Kungl. Maj:ts förslag som å motionärernas och öfriga förslag till lagens ändring, föreligger enligt min uppfattning icke någon som helst orsak att längre på något sätt — icke ens för det liberala partiet, som erkänner lagens orättfärdighet — skatta åt detta hopp om att någonting nu kan åstadkommas. I hvarje fall stå vi socialdemokratiska representanter helt och fullt och bestämdt på den ståndpunkten, att det, som är orättfärdigt, äfven om det nu i en olycklig stund genomförts och visat sig under sina verkningar vara till synnerlig skada, bör fullständigt bortplånas ur lagen som sådan.

Herr talman, jag skall be att få yrka bifall till motionärernas förslag om att paragraferna skola återställas i det skick de hade före de ändringar, som vidtagits åren 1893 och 1899, och jag gör detta på grund utaf, att ifrågavarande lag, åkarpslagen, är en förhatlig klasslag, emedan den på ett ensidigt och orättfärdigt sätt riktar sig endast mot arbetsklassen, och vidare emedan genom denna åkarpslags bibehållande samhället i den sociala striden tar uppenbart parti för den ena klassen, den mäktigare och i alla afseenden mest gynnade, nämligen arbetsgiffvareklassen, och mot den andra, den i öfrigt tillbakasatta fattiga klassen, nämligen arbetareklassen, vidare emedan denna lag på grund af sin oklarhet och tänjbarhet och tendens föranleder åklagare och underdomstolar till godtyckliga och olagliga åtgärder och därigenom utgör en stor fara för arbetarna och i många fall bereder dem och deras anhöriga oförskyllda lidanden och svårigheter, och slutligen emedan denna klasslag, åkarpslagen, utan att fylla något berättigadt samhälleligt behof, i stället upprifver den gamla fundamentalsatsen: allas likhet inför lagen, och följaktligen verkar till oerhördt stor skada för rättsuppfattningen inom samhället och för arbetareklassen och samhället i dess helhet.

Herr talman, jag anhåller sålunda att få yrka bifall till motionen.

I detta anförande instämde herrar *Branting, Lindhagen, Borg, Kropp, Bärq* i Katrineholm, *Johansson* i Uppmålby, *Törnblom, Sterne, Lindqvist* i Kosta, *Kloo, Ingvarsson, Magnusson* i Kalmar, *Tengdahl, Söderberg* i Stockholm, *Borggren, Nilsson* i Kabbarp, *Nilsson* i Tånga, *Holmström, Waldén, Rydén, Persson* i Malmö, *Strid, Uddenberg, Forssell, Lindley, Sävström, Svensson* i Skönsberg, *Nordström, Berg* i Munkfors, *Anderson* i Råstock, *Berglund, Bengtsson* i Göteborg, *Hage, Widlund* och *Strömberg*.

Ang. ändring
af 15 kap. 22
och 24 §§
strafflagen.
(Forts.)

Härpå yttrade

Herr Jansson i Edsbäcken: Herr talman! Det är väl knappast någon lag, som har varit föremål för så mycket berättigadt klander som åkarpslagen. Nu har i år gjorts ett försök från Kungl. Maj:ts sida att framkomma med ett förslag, som i någon mån skulle mildra denna lags verkningar, d. v. s. i någon mån humanisera lagen. Jag hade den vissa tillförsikten, när detta Kungl. Maj:ts förslag framkom, att det skulle visa sig vara en brygga, på hvilken de olika partierna och de bägge kamrarna skulle kunna mötas, och att vi alltså i år skulle kunna fatta beslut i öfverensstämmelse med den kungl. propositionen, och på denna ståndpunkt stod jag äfven, då vi behandlade frågan i lagutskottet. Men när jag sedan vid justeringen fick höra eller se, att alla högerens män i utskottet ställde sig som reservanter på den rena afslagslinjen, fann jag för min del ingen hållbar anledning att kvarblifva vid Kungl. Maj:ts förslag, utan ansåg, att jag med full rätt kunde återgå till min gamla uppfattning och alltså biträda denna reservation, hvartill redan yrkats bifall af herr Sven Persson, d. v. s. att lagen skulle återställas i det skick, som den hade före 1893.

När jag sagt detta, har jag därmed velat uttala, att om det hade varit möjlighet och utsikt att få igenom Kungl. Maj:ts förslag, hade jag naturligtvis hellre sett det, än att allt skulle falla, och att man fortfarande skulle stå kvar på samma ståndpunkt som förut. Men då det icke finnes någon utsikt för att det kungl. förslaget skall vinna Riksdagens bifall, har jag härmed velat uttala, att jag anser mig böra vidhålla min gamla uppfattning, att lagen skulle återställas i det skick den hade förut.

Häri instämde herrar *Starbäck, Sandin, Lundgren* i Björna och *Viklund* i Oviken.

Som tiden nu var långt framskriden och flera talare anmält sig för yttrandes afgifvande, beslöt kammaren på hemställan af herr vice talmannen att uppskjuta den vidare behandlingen af förevarande utlåtande till kl. 7 e. m., då detta sammanträde enligt utfärdadt anslag komme att fortsättas; och åtskildes kammarens ledamöter kl. 4,35 e. m.

In fidem

Per Cronvall.